

ΕΡΑΦΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΤΟΣ Α'.

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΙΑΝ

ΤΕΤΡΑΚΟΣ ΙΑ'.

ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΕΩΝ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΤΗ 4 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1880.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΟΙ ΡΩΣΣΟΙ ΕΝ ΑΓΙΩ ΣΤΕΦΑΝΩ.

Παράρτημα τῆς « Ἱστορίας τοῦ Ρωσσο-
τουρκικοῦ Πολέμου ».

—ο—ο—ο—

ὑπὸ Δ. ΣΩΦΡΟΝΙΑΔΟΥ.

Ἡ Κυριακὴ τῆς 19]3 Μαρτίου τοῦ 1878 ἦτον ἡμέρα βροχερά καὶ συννεφώδης· ἀπὸ πρωῒας ἀφθονον πλῆθος ἤρξατο συρρεῖν εἰς τὸ ἐπὶ τὰ μόνον χιλιαμέτρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπέχον καὶ ἐπὶ τῆς Προποντίδος κείμενον ἀφανές μέχρι τοῦδε πολύχινον, οὔτινος ὁμῶς τὸ ὄνομα

ἀπεθανάτισαν τὰ ἐν αὐτῷ διαδραματισθέντα γεγονότα τῆς τελευταίας φάσεως, τοῦ τελευταίου Ρωσσοτουρκικοῦ πολέμου— εἰς Ἅγιον Στέφανον.

Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐπρόκειτο νὰ ὑπογραφῇ ὀριστικῶς ἡ μεταξὺ Τουρκίας καὶ Ρωσσίας συνθήκη, τῶν πληρεξουσίων τῶν δύο κυβερνήσεων — στρατηγοῦ Ἰγνατιέφ καὶ Νελιδόφ, Σαφφέτ πασσᾶ καὶ Σααδουλάχ βέη — περατωσάντων τὰς ἐπὶ τῶν ὅρων αὐτῆς συζητήσεις. Εἰς ἀνάμνησιν δὲ τοῦ σπουδαίου τούτου γεγονότος τὸ στρατηγεῖον τοῦ Μ. Δουκὸς Νικολάου, ἀρχιστρατήγου τοῦ ῥωστικοῦ στρατοῦ τῆς κατοχῆς, προανήγγειλεν ὡς γεννησομένην αὐτῇμερὸν μεγίστην στρατιωτικὴν ἐπιθεώρησιν ἀπασῶν τῶν ἐν Ἅγιῳ Στεφάνῳ ῥωσικῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων.

Τὸ δημόσιον ἀνέμενον ἵνα ἐντροφήσῃ εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦτο θέαμα· ἐν τούτοις ἡ ὥρα παρήρχετο καὶ οὐδὲν σημεῖον ἐδείκνυε τὴν ἐναρξιν τῆς προαγγελθείσης στρατιωτικῆς τελετῆς. Ἡ ἀνυπομονησία ἣτις ἤρξατο καταλαμβάνουσα τοὺς πάντας καθίστατο ζωηρότερα συνεπεία τῆς βροχῆς ἣτις ἤρξατο πίπτουσα. Ἐν τούτοις οὐδεὶς ἐσκέπτετο νὰ ἀποχωρήσῃ· τὰ θεάματα ταῦτα εἰσὶν οὕτως ἐκτακτα ὥστε ἀντὶ πάσης θυσίας οἱ θεαταὶ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου ἤνθουν νὰ ἀπολαύσωσι τοῦ ὑπογεθέντος.

Τὴν ὕην ἀκριβῶς ὥραν τῆς ἐσπέρας τὸ ἀνυπομονοῦν πλῆθος διέκρινε μακρὺθεν ἄμαξαν ἐξερχομένην τοῦ χωρίου τοῦ Ἁγίου Στεφάνου καὶ διευθυνομένην ἐσπευσμένως πρὸς τὴν εὐρείαν πεδιάδα, ἔνθα ἀνέμενον ἡ Α. Υἱ. ὁ Μ. Δούξ Νικόλαος μετὰ τοῦ πολυαρίθμου καὶ λαμπροῦ ἐπιτελείου του. Ἀνὴρ ζωηρᾶς φυσιογνωμίας, ἔχων πυρίσσοντα τὰ ὄμματα καὶ κρατῶν χάρτιν ἀνὰ χεῖρας κατῆλθεν αὐτῆς καὶ κατηυθύνθη πρὸς τὸν Μ. Δούκα ἀρχιστράτηγον. «Υἱελότατε, — εἶπεν ἀποτεινόμενος πρὸς αὐτὸν καὶ ἐγχειρίζων τὸν χάρτιν — λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ συγχαρῶ Ὑμᾶς ἐπὶ τῇ ὑπογραφῇ τῆς μετὰ τῆς Τουρκίας εἰρήνης». Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἦτον ὁ πρῶτος ἐν Κ]πόλει πρεσβευτὴς τοῦ Τσάρου στρατηγὸς Ἰγνατιέφ, ὃς δὲ χάρτης ἦτον ἡ διάσκησις ἐκείνη τοῦ Ἁγίου Στεφάνου συνθήκη, ἣτις ὅμως βραδύτερον τοσαύτας ἐπρόκειτο νὰ ὑποστῇ θλιβεράς διὰ τοὺς ρωσικοὺς πόθους ἀκρωτηριάσεις ἐπὶ τῆς πράξεως τῆς Βερολινείου συνδιασκέψεως τραπέζη.

Ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τῆς ὑπὸ τοῦ διπλωμάτου—στρατηγοῦ κοιμισθείσης ἀγγελίας ἦτον ἀπερίγραπτος. Γυνὴ τις ἀποσπασθεῖσα ἐκ τοῦ πυκνοῦ πλῆθους ἐρίφθη ἐπὶ τοῦ τραχήλου τοῦ στρατηγοῦ καὶ ἐνηγκαλίσθη δημοσίως αὐτόν· ἡ γυνὴ αὕτη, ἣτις δὲν ἠδυνήθη νὰ καταστείλῃ τὸν πυρίσσοντα αὐτῆς ἐνθουσιασμόν, ἦτον ἡ κυρία Ν. Ἰγνατιέφ.

Ἀμέσως μετὰ ταῦτα ἤρξατο ἡ στρατιωτικὴ ἐπιθεώρησις τελεσθεῖσα μετὰ τῆς ἐκτάκτου ἐκείνης λαμπρότητος ἣτις τοσοῦτον πάντοτε ἐξέπληξε τοὺς εὐτυχήσαντας νὰ παραστῶσιν εἰς

τάς τοιοῦτου εἵδους τοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ παρελάσεις.

Ὁ Μ. Δούξ μετὰ δακρύων εἰς τοὺς ὀφθαλμούς· ἠθέλησεν ὅπως ἀναγγεῖλῃ εἰς τὸν στρατὸν αὐτοῦ τὸ εὐχάριστον γεγονός τῆς ὑπογραφῆς τῆς εἰρήνης, πλὴν μὲν ἤρξατο ὁμιλῶν καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ καταπνίγησαν ἐν τῷ μέσῳ τῶν φρενιτιωδῶν ἐκείνων οὐρᾶ, ἅτινα ἐξέβαλεν ὁ ἐνθουσιῶν στρατός. Δὲν ἦτο πλέον χαρὰ, συγκίνησις, ἀπλοὺς ἐνθουσιασμὸς· ἦτο τι πλέον· ἦτον ἀληθὴς παραφορά. Κατασταλέντος σμικρὸν τοῦ ἀκρατήτου ἐκείνου ἐνθουσιασμοῦ, ἐφάλη ἐκτενὴς δοξολογία· οἱ δὲ εἰκοτακιστὶς οἱ ἐκεῖνοι ἄνδρες ἐγονυπέτησαν μετὰ κατανύξεως καὶ ἔκυπτον τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τὰς εὐλογίας τοῦ ἱερέως αὐτῶν.

Τὸ παριστάμενον πλῆθος ἤρξατο τέλος ἀποχωροῦν· ἡ δὲ τελετὴ ἐληξεν ἐν τῷ μίσῳ τοῦ αὐτοῦ πάντοτε ἐνθουσιασμοῦ.

Τῆς ἡμέρας ταύτης οὕτως ὡπαύτως τῆς ἐπετείου τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναβάσεως τῆς Α. Μ. τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, ἡ Α. Μ. ὁ Σουλτάνος ἀπηύθυνε τῇ Α. Μ. τὸ ἐπόμενον τηλεγράφημα:

Κ]πολις 19]3 Μαρτίου 1880.

Δραττόμενος τῆς εὐκαιρίας ἣν παρουσιάζοι ἡ ἐπέτειος τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναβάσεως τῆς Ὑμετέρας Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος συγχαίρω Αὐτὴν ἐκ καρδίας συγχρόνως δὲ εὐχομαι ὑπὲρ τῆς ἀνανεώσεως τῶν φιλικῶν ἡμῶν σχέσεων.

ΑΒΔΟΥΛ-ΧΑΜΗΤ.»

Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλεξάνδρος ἀπεκρίνατο:

«Πετρούπολις αὐθιγμένον»

Εὐχαριστῶν τὴν Ὑμετέραν Αὐτοκρατορικὴν Μεγαλειότητα διὰ τὰς εὐχὰς ἃς Αὐτὴ ἐκφράζει ὑπὲρ ἐμοῦ, εὐχὰς, αἵτινες μοὶ διεβιβάσθησαν συγχρόνως μετὰ τῆς κοινοποιήσεως τῆς ὑπογραφῆς τῶν προκαταρκτικῶν ὅρων τῆς μεταξὺ ἡμῶν εἰρήνης. Ἐν τῇ συμπτώσει ταύτῃ ἡρόμαι βλέπων ἐχίγγους ἀγαθῶν καὶ διαρκῶν σχέσεων.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.»

Ἡ συμφιλίωσις λοιπὸν ἦτο πλήρης· ὁ δὲ πόλεμος τοῦ 1877—1878 ἔληξε διὰ τῆς συνθηκολογήσεως τῆς Συνθήκης τοῦ Ἁγίου Στεφάνου.

Πλὴν οἱ ρῶσσοι διπλωμαῖται, καὶ ἰδίᾳ ὁ πάντοτε ὀρμητικὸς καὶ ἐν παῖς ἐνεργεῖαις αὐτοῦ ἀκατάσχετος στρατηγὸς Ἰγνατιῆρ, ἐλησμώνησαν ὅτι ὑπάρχει . . . Εὐρώπη.

* *

Μετά ἐπτὰ ἀκριβῶς ἡμέρας ἀπὸ τῆς ὑπογραφῆς τῆς συνθήκης τοῦ Ἀγίου Στεφάνου, τὴν 26[40] Μαρτίου ἡ αὐτοκρατορικὴ θαλαμηγός «Βλαδίμηρος» ἀπέπλεε τοῦ Βοσπόρου κατευθυνομένη εἰς Ὀδησσόν. Ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου τούτου ἐπέβαινον ὁ στρατηγὸς Ἰγνατιῆρ καὶ ὁ Ρεούρ πασσᾶς μεταβαίνοντες παρὰ τῷ Τσάρῳ ὅπως ἐπιτελέσωσι καὶ τὴν ὑστάτην τῆς ὑπογραφείσης συνθήκης διατύπωσιν. Χαμῆς ὁ Β'. εἶχε θέσει ἤδη τὴν ὑπογραφὴν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ χάρτου τούτου· ὁ δὲ Ρεούρ πασσᾶς ἀπεστέλετο ὅπως λάβῃ τὴν ὑπογραφὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ Β'.

Ὁ Ρεούρ πασσᾶς εἶναι εἰς τῶν εὐγενεστέρων τοῦ ὀθωμανικοῦ Κράτους πολιτικῶν· ἡ δὲ Πύλη ἀπεφάσισεν ὅπως ἀναθέσῃ εἰς αὐτὸν τὴν ἀποστολὴν ταύτην ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι ὁ συμπαθὴς οὗτος στρατηγὸς ἤθελε δυνήθῃ διὰ τῆς ἀξιώσεως καὶ εὐγλωττίας αὐτοῦ νὰ ἐπιτύχῃ ἀπ' αὐτῆς θείας παρὰ τοῦ Τσάρου μετρίασιν τινὰ τῶν τραυμάτων ὧν τῆς βαρυτάτης ταύτης συνθήκης· πλὴν ὁ Ρεούρ πασσᾶς ἐκόμισε τὸ κείμενον αὐτῆς εἰς Κωνσταντινούπολιν χωρὶς νὰ κατορθώσῃ οὕτως κατὰ κεραίαν νὰ μεταβάλῃ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ.

Ἡ Εὐρώπη ἤθελε νὰ τηρήσῃ τὴν μεγαλειότητα καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ πολέμου τοῦτο ἀποχθὴν οὕτως εἶδομεν τὴν Ρωσσίαν οὐδόλως ἀναστειλλομένην ἐν τῇ ἀκατασχέτῳ αὐτῆς πρὸς τὰ πρόσω πορεῖα. Μεθυσθεῖσα δὲ αὕτη ὑπὸ τῆς ἀπερισκέπτου αὐτῆς φιλοδοξίας, ἐρρίθη ἐπὶ τῆς λαΐας αὐτῆς μετὰ σπουδῆς, ἀπληστίας καὶ λύσσης τοιαύτης ἣν οὐδεὶς ἐπεδείξατο, ἐκ τῶν συγχρόνων τούλάχιστον νικητῶν. Δὲν ἦτο πλέον ἡ Ρωσσία τῶν Νεσερόδ, τῶν Ρεβεσπιέρων, τῶν Bozzo di Borgo, τῶν Καποδιστρίων, τῶν Βρουνῶν, τῶν συνετῶν τούτων ξένων οἵτινες ἐχαλινώγουν τὴν ἀπληστίαν τῆς σλαβικῆς ταύτης φυλῆς, ἥς διηύθυνον τὴν πολιτικὴν ἡτὸν ἡ Νέα Ρωσσία, ἡ Ρωσσία τῶν Ἰγνατιῆρ, τῶν Τσερνά-

γερ, τῶν Φαδάγερ κτλ. ἥτις ἠννόει νὰ μὴ ἐγκαταλείπῃ ἡμιτελὲς τὸ κατακτητικὸν ἔργον ὅπερ μετὰ τοσαύτης θαυμασίου ἐπιμονῆς καὶ καρτερίας ἐπεδίωξαν οἱ μύσται τῆς πάντοτε ὀπισθοβούλου πολιτικῆς τῆς. Οὕτως ἡ εἰρήνη τοῦ Ἀγίου Στεφάνου συνωμολογήθη διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου μεθ' οὗ διεξήχθη ὁ πόλεμος ὑπὸ τῶν στρατηγῶν Γούρκου καὶ Σκοβελέφ· ἦτοι διὰ διπλωματικοῦ πραξικοπήματος, δι' ἀποκρύπτου καὶ ζοφεράς πολιτικῆς τέχνης ἐν ἣ διέπρεψαν πάντοτε οἱ τῆς Ἰγνατιεφίου σχολῆς διπλωμάται. Δυνάμεθα δὲ νὰ θεωρήσωμεν τὴν συνθήκην ταύτην τοῦ Ἀγίου Στεφάνου μᾶλλον ὡς τελεσίγραφον ἐπιβληθὲν κατεσπευσμένως καὶ γενόμενον κατ' ἀνάγκην παραδεκτὸν ὑπὸ τοῦ ἡττηθέντος ἢ συμβόλαιον οὔτινος οἱ ὅροι συνεζητήθησαν ἐλευθέρως ὑπὸ τῶν συμβαλλομένων μερῶν.

Οὐδενὸς ἐφείσθη ἡ ρωστικὴ πολιτικὴ προκείμενου δὲ περὶ τῆς ἱκανοποιήσεως τῆς ἀκατασχέτου αὐτῆς πλεονεξίας οὐδόλως ἐδίττασε νὰ θυσιάσῃ τὰ πολυτιμώτερα τῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων συμφέροντα, νὰ καταπατήσῃ δὲ μετὰ μεγίστης τόλμης καὶ τὰς ἀρχὰς ἐν ὀνόματι τῶν ὁποίων ἀνέλαβε τὸν τελευταῖον κατὰ τῶν Τούρκων πόλεμον.

Ἡ Ρωσσία ἐσκέρθη ὅτι ἐπέστη ὁ χρόνος ὅπως ἀποκαταστήσῃ ὀριστικῶς ἐπὶ τῆς χειρσνήτου τοῦ Αἴμου τὴν κυριαρχίαν αὐτῆς. Οὕτω δὲ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ἐπιτελέσεως ἔργου υἱικοῦ σεβασμοῦ ὀφειλομένου εἰς τὴν μνήμην τοῦ αὐτοκράτορος Νικολάου δὲν διστάζει νὰ ἀφαιρέσῃ αὐθαιρέτως ἀπὸ τῆς Ρουμανίας τὴν Βασσαραβίαν, καταλάβῃ ἐν ἄλλαις λέξεσι τὸ στόμιον τοῦ Δουνάβειος. Χωρὶς δὲ νὰ προσαρτήσῃ σπιθαμὴν γῆς εἰς τὸ κράτος αὐτῆς ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ Τουρκίᾳ, ἀρκεῖται νὰ ἰδρύσῃ ἐν αὐτῇ τέσσαρας ὑποτελεῖς· γνωρίζει ὅτι οἱ ἡγεμόνες τῆς Ρουμανίας, τῆς Σερβίας καὶ τοῦ Μαυροβουνίου ἔσονται πάντοτε πειθήνια αὐτῆς ὄργανα· ὁ δὲ ἡγεμὼν τῆς Βουλγαρίας θέλει ὑπακούει μετὰ πλείονος σεβασμοῦ εἰς τὰς ἐκ τῆς Πετροπόλεως διαβιβαζομένας αὐτῷ διαταγὰς ἢ ὁ εὐτελέστερος ρῶσσος διοικητής.

Τὰς ἐν Ἀσίᾳ ἐδαφικὰς αὐτῆς προσαρτήσεις

νομιμοποιεῖ — ἂν δύναται νὰ ὀνομασθῇ τοῦτο νομιμοποίησις — διὰ τῆς λήψεως αὐτῶν ἀντὶ τοῦ ποσοῦ ἐνὸς δισεκατομμυρίου ρουβλίων ἐκ τῆς κολοσιαίας ἐκείνης πολεμικῆς ἀποζημιώσεως ἣν ἐν τῇ συνθήκῃ τοῦ Ἀγίου Στεφάνου εἰς τὴν Τουρκίαν ἐπιβάλλει. Οἱ πληρεξούσιοι δὲ αὐτῆς δὲν λησμονοῦσιν ἐκτὸς τούτου νὰ ἐπιβάλλωσι τῇ Πύλῃ τὴν πληρωμὴν ἐτέρου ποσοῦ ἐκ 300 ἐκατομμυρίων ρουβλίων, ὅπερ ποσὸν ἐστὶν ἐπίσης σημαντικὸν καὶ ὅπερ οὐδέποτε θὰ δυνηθῇ αὕτη νὰ ἀποτίσῃ.

Πότε καὶ πῶς τὰ ἐκατομμύρια ταῦτα θὰ πληρωθοῦν; Ἡ συνθήκη τοῦ Ἀγίου Στεφάνου οὐτε λέξιν περιέχει περὶ τούτου· οἱ ρῶσσοι διπλωμάται ἠθέλησαν νὰ τηρήσωσιν ἐν αὐτῇ ἀπόλυτον σιγὴν προκειμένου περὶ τοῦ τρόπου τῆς πληρωμῆς ὅσον καὶ περὶ τῶν ἐγγυήσεων ἃς θὰ παρείχεν ἡ Πύλη τῇ Ρωσσίᾳ πρὸς τοῦτο.

Τὰ γοητευτικὰ ἐκεῖνα τῶν Τσάρων ὄνειρα ἐπραγματοποιοῦντο ἐπὶ τέλους! Διὰ τῆς συνθήκης ταύτης, ἣν οὐδόλως διστάζομεν νὰ ἀποκαλέσωμεν σατανικήν, ἅπανα ἡ χερσὸν ἡσυχίας τοῦ Αἴμου ἐκηρύσσεται ὑποτελὴς τοῦ ρωστικοῦ κράτους· αἱ σλαβικαὶ ἡγεμονίαι τῆς Σερβίας καὶ τοῦ Μαυροβουνίου εἰσὶν ἀρχαῖα αὐτοῦ μαμόθρεπτα· ἡ τῆς Βουλγαρίας θέλει καταστῇ ρωστικότερα τῆς μᾶλλον πειθηνίου ρωσικῆς ἐπαρχίας· ἡ Ρουμανία, περικλειομένη πανταχόθεν ὑπὸ τῶν ρωσικῶν ὁρίων, θὰ ὑφίσταται πάντοτε τὴν ἐπιρροὴν αὐτῆς.

Οἱ Ῥῶσσοι διπλωμάται διατυποῦντες ἐν τῇ συνθήκῃ τοῦ Ἀγίου Στεφάνου τοὺς πολιτικούς τούτους ὅρους κατεπάτουν ἀυσστόλως τὰς τοῦ 1856 καὶ 1874 διεθνεῖς συνθήκας, παρέβαινον παρατόλμως τὰς ὑποσχέσεις ἃς ἐπανειλημμένως κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου ἐποιήσαντο τῇ Αὐστρίᾳ, τουτέστιν ὅτι ἤθελον πάντοτε σεβασθῇ τὰ συμφέροντα αὐτῆς· νῦν δὲ διὰ τῆς εἰς τὸ Μαυροβούνιον παραχωρήσεως τοῦ ἡμίσους τῆς Ἑρζεγοβίνης καὶ τῆς ἐγκαταστάσεως αὐτοῦ ἐπὶ τῆς Ἀδριατικῆς δὲν προσέβαλον προφανῶς ταῦτα παρέχοντες τοῖς προσφίλοις αὐτοῖς ὀρεινοῖς τὰ μέσα ὅπως συγχονευθῶσι μίαν ἡμέραν ἐπὶ βλάβῃ τῆς Αὐστρίας μετ' ἀπάσης τῆς θαλασ-

τοσερβικῆς φυλῆς. Διὰ τῆς καταλήψεως δὲ τοῦ στομίου τοῦ μεγαλητέρου τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης ποταμοῦ, τοῦ Δουνάβεως, δὲν προσέβαλον ἐπίσης σπουδαῖα, ζωτικὰ τῆς τε Αὐστρίας καὶ Γερμανίας συμφέροντα; Ἡ δὲ Ἀγγλία; . . . Οἱ πλεῖστοι τῶν ὄρων τῆς συνθήκης ταύτης εἰς ἐν καὶ μόνον ἀπέβλεπον· εἰς τὴν ἐξάλειψιν καὶ ἐκμηδένισιν τοῦ ἐν Ἀνατολῇ γοήτρου της. Ἡ δὲ ἀρχὴ τῶν ἐθνηκοτήτων, πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ὁποίας ἡ φιλάνθρωπος αὕτη δύναμις ἐθυσίασε τοσοῦτους ἄνδρας καὶ ἰδαπάνησε τοσοῦτον χρῆμα;

Οἰκτρῶς οἰκτρότατα κατεπατήτο διὰ τῆς ἀνακηρύξεως τῆς ἐξαμβλοματικῆς ἐκείνης Βουλγαρίας ἥτις πᾶν καταλλήλως ἀπεκλήθη «Βουλγαρία τοῦ στρατηγοῦ Ἰγνατιέφ» καὶ ἥτις ἀπέτελεσε πάντοτε ἐν τῶν λαμπροτέρων ὀνείρων, ὧν τὴν πραγματοποιήσιν ἐπεδίωξε πάντοτε μετὰ πάθους ἡ πλεονεκτικὴ αὐτοῦ σχολή.

Πιστοὶ καὶ ὅσον οἷόν τε ἀμερόλαιοι χρονικογράφοι ἐξετάσωμεν λεπτομερέστερον τὴν συνθήκην ταύτην καὶ ἰδῶμεν τίνων μέσων ἐποιήσατο ἐν αὐτῇ χρῆσιν ἡ Ῥωσικὴ διπλωματία ὅπως ἐπιτύχῃ τὴν πραγματοποιήσιν τοῦ ἰδεώδους ἐκείνου ὅπερ ὁ κ. Δε-Νεσελρόδ ὑπεδείκνυσεν ἐν τῇ διαστίμῃ ἐκείνῃ διακοινώσει ἥτις κατὰ τὸ 1834 εἶδε τὸ φῶς, ἥτοι: Τουρκίαν ἀσθενῆ καὶ ὑποτασσομένην ὀλοσχερῶς τοῖς πόθοις καὶ ἐπιθυμίαις τῆς Ῥωσσίας.

Κατὰ τὸ 1829 ἡ Ῥωστικὴ διπλωματία ἐφοβεῖτο τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἐπέκτισιν ἣν ἠδύναντο νὰ προσλάβωσιν αἱ χριστιανικαὶ τῆς Τουρκίας ἐθνηκότητες ἂν προέβαινον εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ ἀπολευθέρωσιν αὐτῶν. Ἐρρικία ἀναλογιζομένη ὅτι αἱ ἐθνηκότητες αὗται ἠδύναντο μίαν ἡμέραν νὰ ἀποτελέσωσι κράτη ἅτινα βραδύτερον ἤθελον συναμιλλᾶσθαι μετὰ τῆς Ῥωσσίας κατὰ τὴν δύναμιν, τὸν πολιτισμὸν, τὸν πλοῦτον, τὴν ἀνάπτυξιν. Κατεχομένη δὲ ὑπὸ τοῦ φόβου τούτου δὲν ἔπαυε συνηγοροῦσα ὑπὲρ τῆς ἀκεραιότητος τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους. Ἐν τούτοις ἡ Ῥωσικὴ διπλωματία ἐνθαρρυνθεῖσα ὑπὸ τῆς ἀφαιρίας τῆς πεντηκονταετοῦς ὑπάρξεως τῆς Σερβίας καὶ Ρουμανίας παρεδίξατο εἰτα ὀλοσχερῶς ὅτι αἱ

μικραί χριστιανικαὶ ἡγεμονεῖαι οὐδόλως ἠδύναντο νὰ ἐξασθενίσωσι τὴν ἐπὶ τῆς Τουρκίας ἐπιρροὴν αὐτῆς, διὸ κατὰ τὸ 1878 ἔστρεψε πάλιν ἐπ' αὐτῶν τὸ ὄμμα καὶ εἰργάσθη μετὰ ἀξιοθαυμάστου ἐπιμονῆς ὅπως καταστήσῃ ταύτας ὄργανα ἐν τῇ ἐπιδιώξει τῶν ἐν Ἀνατολῇ σκοπῶν της.

Τέσσαρες ἦσαν ἐν Ἀνατολῇ αἱ χριστιανικαὶ ἐθνικότητες ἅς ἠδύνατο νὰ χρησιμοποιήσῃ πρὸς τοῦτο ἡ πανοῦργος αὕτη τοῦ Βορρά δυνάμις· οἱ Ἕλληνες, οἱ Σέρβοι, οἱ Μαυροβούνιοι καὶ οἱ

Βούλγαροι. Ἡ ρωσικὴ διπλωματία οὔτε κ' ἠθέλησε νὰ σκεφθῇ περὶ Ἑλλήνων, οὐδεμίαν δὲ περὶ τούτων ἢ τοῦ Ἀγίου Στεφάνου συνθήκην ποιεῖ μνείαν.

Οἱ ρῶτσοι μὴ νομίσετε ὅτι ἀγαπῶσι τοὺς Σέρβους· κατέδειξαν πολλάκις ὅτι θεωροῦσιν αὐτοὺς ὡς ἔθνος ἐγωῖστικόν, ἰδιοτελὲς καὶ ἥκιστα εὐμεταχείριστον· οὐδεὶς δὲ πιστεύομεν ἐλθσύνῃσε τοὺς προσβλητικούς ἐκείνους καὶ σκληροὺς λόγους οὓς ἐξεστῶμησεν ὁ Τσάρος περὶ τῶν Σέρβων ἐν Μόσχᾳ, χαρακτηρίσας αὐτοὺς ἀνε-

ΡΕΟΥΦ ΠΑΣΣΑΣ.

πιφυλάκτως ἀνάνδρους καὶ φοροδεῖς. Ἐν τούτοις δὲν ἠδύναντο νὰ μὴ δώσωσιν αὐτοῖς μέρος τῆς λείας. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ἐπραξάν τοῦτο μετὰ μεγίστης φειδωλίας. Ἐν δὲ τῇ συνθήκῃ τοῦ Ἀγίου Στεφάνου δὲν ὤρισαν δι' αὐτὴν οὔτε ἀπάσας τὰς ὑπὸ τοῦ σερβικοῦ στρατοῦ κατὰ τὸν πόλεμον καταληφθείσας χώρας. Ἐν τούτοις διὰ τῆς πρὸς τὴν Σερβίαν παραχωρήσεως ταύτης παρεβιάζετο πασιφανῶς ἡ θεμελιώ-

δης ἐκείνη ἀρχὴ ἣτις, καθ' ἣν διατείνεται ἡ Ρωσσία, ἀπετέλει τὴν βάσιν τῆς ἐν Ἀνατολῇ πολιτικῆς της· ἡ ἀρχὴ τῶν ἐθνικοτήτων. Ἡ συνθήκη τοῦ Ἀγίου Στεφάνου παραχωρεῖ τῇ Σερβίᾳ μέρη τῆς Παλαιᾶς Σερβίας πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Νόβι-Παζάρ, ὡς καὶ τὰς πόλεις Προκόπλζε καὶ Κουρσούμλζε, ἥτοι ἑδαφος κατοικουμένον ὑπὸ Ἀλβανῶν. Γνωστὸν ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῆς Παλαιᾶς Σερβίας μετέμικησε κατὰ τὰς ἀρ-

χάς τοῦ 18ου αἰῶνος εἰς Οὐγγαρίαν, ἀντι-
κατασταθεῖς ὑπὸ Ἀλβανῶν Τῇ Σερβίᾳ παρα-
χωρεῖται ἐπίσης ἡ Νύσσα καὶ ἡ Λέσκοβατς. Μὴ
καὶ αἱ πόλεις αὗται οἰκοῦνται ὑπὸ Σέρβων;

Οἱ Μαυροβούνιοι ἦσαν τοῦναντίον πάντοτε οἱ
ἐχθροὶ τῆς Ρωσσίας, οἱ ἐχθροὶ βράχοι τῆς
χώρας των οὐδόλως δύνανται νὰ διαθρέψωσιν
αὐτοὺς, ἡ δὲ Ρωσσία γορηγεῖ αὐτοὺς τὰ πᾶν-
τα, χρήματα, ζωοτροφίαι, ὅπλα. Οὕτως ἡ συν-
θήκη τοῦ Ἀγίου Στεφάνου παραχωρεῖ αὐτοῖς
ἐδαφὸς διπλάσιον ἐκείνου ὅπερ ἠδύναντο νὰ ἀ-
παιτήσωσιν, ἐκτὸς δὲ τούτου ἱκανοποιεῖ καὶ ἕνα
τῶν διακαεστέρων αὐτῶν πόθων παρέχουσα αὐ-
τοῖς καὶ λιμένα ἐπὶ τῆς θαλάσσης.

Ἀσχοληθῶμεν τέλος ὀλίγον περὶ τοῦ παρα-
δόξοτέρου δημιουργήματος τῆς συνθήκης τοῦ Ἀ-
γίου Στεφάνου, τῆς Βουλγαρίας. Ὅπως κατανοή-
σωσι δὲ οἱ ἡμέτεροι ἀναγνώσται τὸ πῶς ἡ ρωσσι-
κὴ διπλωματία ἥτις ἐπρέσβευεν πάντοτε τὴν ἐν-
χρὴν τῆς μὴ χειραφετίσεως καὶ ἀναπτύξεως τῶν
χριστιανικῶν τῆς Τουρκίας ἐθνηκοτήτων, ἀπε-
ράσισιν ὅπως παράσχῃ τῇ Βουλγαρίᾳ ἑκταπλῆ-
οὗτως καταπληκτικὴν καὶ δυσανάλογον, δεῖν
νὰ ὑπομνήσωμεν αὐτοῖς τὸ μέρος ὅπερ διεδρα-
μάτισεν αὕτη κατὰ τὸν τελευταῖον ρωσο-τουρ-
κικὸν πόλεμον. (ἔπεται συνέχ.)

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΥΛΙΣΜΟΣ

—ο—

ΚΑΥΣΙΜΟΝ ΤΙΝΩΝ ΓΟΗΤΩΝ.

1. Ὅτι ὁ παρὼν αἰὼν εἶναι σέση-
πώς ὡς θνησιμαῖον.

Βεβαίως ὁ ἀντίχριστος ἐγεννήθη! Βεβαίως τὸ
τέλος τοῦ κόσμου τούτου ἤγγικεν!

Ἡ ἀσέβεια καὶ τὰ ὑφ' ὅλης τῆς ἐπόψεως εἰδεχ-
θῇ συμβεβηκότα τὰ καθ' ἑκάστην πρὸ των ὀφθαλ-
μῶν ἡμῶν ἀνελλισσόμενα, τὸσον ἐπὶ γῆς ὅσον καὶ
ἐν τοῖς ἀπείροις τῶν οὐρανῶν διαστάσεσι, εἰσὶ
πασιφανῆς καὶ ἐναργεστάτη ἀπόδειξις τῆς κατα-
στάσεως ταύτης.

Ὅτι μὲν ἡ γῆτις σφαῖρα συνταράσσεται καὶ
ἀσχάλει ὑπὸ τοῦς πόδας τῶν ἐνόχων θνητῶν,
ὅτι δὲ οἱ ποταμοὶ καὶ οἱ ῥύακες, ἀντὶ ἡσυχίας

καὶ ὡς ἐν ὕμναιῳ βέοντες, εἰς τοὺς ἀγανῆς
τοῦ πατρὸς των Ὠκεανοῦ κόλπους νὰ εἰσέλθωσι,
ἀναπηδῶσι, λυσσωδῶς ἐκ τῆς βαθείας αὐτῶν
κοίτης ἦν ἡ θεία τῆς Προνοίας χεὶρ ταῖς ἐχάραξαι,
καὶ μανιώδεις τὰ πεδία καὶ τὰς πόλεις κατα-
κλίζοντες, τοὺς μὲν χαρίεις θερισμοὺς ἄρδην κα-
ταστρέφουσι τοὺς ἀγαθοὺς δὲ γεωργοὺς κτα-
πνίγουσι. Ἄλλοτε δὲ, θαῦμα τρομερώτερον! Οἱ
ἐπὶ τοῦ κοιλώματος τοῦ κρυσταλλίνου θόλου τοῦ
στερεώματος ὡς ἥλος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κατηλωθέντες
ἄκτινοδόλοι ἀστέρες ἀποσπώμενοι, ἐπὶ τῆς γῆς
ταύτης, τῆς μυσταρᾶς καὶ εἰδεχθῶν κκιῶν ὁ-
ζούσης ἀθύσσου, καταπίπτουσι.

Μὴ πιστεύσητε τοὺς ἀσεβεῖς ἀστρολόγους τῆς
ἐξαχρειωθείσης ταύτης γῆς, οἵτινες διατείνονται
ὅτι πάντα ταῦτα εἰσὶν ἀπλᾶ καὶ φυσικὰ φαινό-
μενα, λάμψεις ἀπλᾶ ἀστέρων ἐν τοῖς αἰθέρεσι
διαστήμασι συστρεφομένων καὶ οἴκην εὐπειθῶν
θεραπόντων, τοῖς νόμοις δυνάμεως τινος βαρύ-
τητος καλουμένης, ὑπαικόντων. Αὗται εἰσὶν ἰδέαι
παράλογοι, ἰδέαι τῆς κολάσεως, ἰδέαι τῶν αἰρε-
τικῶν! Δὲν ἀποδεικνύεται ἄρα γε πράγματι
κατὰ τὰς ἱερὰς βίβλους αἵτινες εἰσὶ πηγὴ καὶ
διαυγὴς κρήνη πάσης ἀληθείας καὶ ὑγειῶν γνώ-
σεων, ὅτι ὁ ἐπίγειος οὗτος κόσμος, ἐφ' οὗ ἔρπο-
μεν ὡς ἄθλιοι σκώληκες, ἐστὶ καθειργμένος ὡς
κυρὸς ἐντὸς τοῦ ὑελίνου τοῦ στερεώματος κώ-
δωνος, ὅστις ἐπὶ τῆς κυρτωμένης αὐτοῦ βάχεος
ῥίρει, καὶ θέλει φέρεי μέχρι τῆς τελευταίας ἡμέ-
ρας τῆς κρίσεως τὸν βαρὺν ὄγκον τῶν μυκωμέ-
νων κυμάτων, ἅτινα θεῖα σοφία ἐχωρίσθησαν,
κατὰ τὴν κτίσιν τοῦ κόσμου, ἀπὸ τῶν κυμάτων
τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ ξηροῦ στοιχείου, ὡς ἐν τῇ
γεννέσει τοῦ Μωϋσέως, ἄνευ περιστροφῶν, ἀνα-
φέρεται;

Ἄλλ' ἡ ὁμοιοπαλῆς τῶν τοιούτων παραδόξων
σημασία ἀνεπτύχθη φαίνεται, ἃν καὶ ματαίως,
πρὸ ὀλίγου χρόνου παρὰ τινος ἱεράρχου, ἀδαοῦς
τῶν ἱερῶν ἐπιστημῶν.

Πάντα ταῦτα εἰσὶ τρομερὰ προανακρούσματα
ἀγγελίας ἐκδικήσεων, πρόδρομα σημεία, εἰσέτι
ἐλαφρὰ, τῆς οὐρανίου ὀργῆς.

Ἄλλὰ τί; Κατέστημεν, κατὰ τὸν ἀξιοθρήνητον
τούτον αἰῶνα, κωφοὶ καὶ τυφλοὶ ὡς κορμοὶ
δένδρων.

Εἶναι δὲ κατάλληλον εἰς τοὺς ἀθλίους ἡμᾶς
νὰ εἰπώμεν τοὺς λόγους τοῦ ἐθνικοῦ ποιητοῦ.

Quos vult perdere Jupiter dementat
ἀντικαθιστῶντες τὴν λίσιν Ζεὺς διὰ τοῦ ἀληθοῦς
καὶ μόνου Θεοῦ.

2. Ὅτι οἱ ἀρχαῖοι χρόνοι ἦσαν πολὺ
προτιμώτεροι καὶ λογικότεροι.

Ἄλλοτε οὐχ οὕτως εἶχον τὰ πράγματα, ὅτε οἱ Εὐσεβέστατοι υἱοὶ τῆς Αἰκατερίνης τῶν Μεδίκων ἐξήστραπτον ἐνδόξως ὑπὸ τοὺς κρίνους τοῦ Γαλλικοῦ θρόνου. Τότε, κατὰ τοὺς εὐδαίμονας ἐκείνας χρόνους, κατεδίωκον ἐρωμένως καὶ κανονικῶς τὰ μισητὰ τοῦ Βεελζεβούλ στηρίγματα, ὡς π. χ. τοὺς αἰρετικούς Οὐγενόττους τῶν ὁποίων ἀντίναζον τοὺς τυρῶ παρεμφερεῖς μυέλους διὰ καλῶν βολῶν εὐστόχων πυροβόλων, τοὺς πνεύμασι κακοῖς κατεχομένους τοὺς δαιμονιῶντας, τοὺς γόητας, τοὺς Μάγους, ἀληθῆ δηλητήρια τοῦ Σατανᾶ τὰ ὅποια οὗτος κακοβούλως ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ διαγέει διὰ τὴν ἀναγέννησιν τῆς προπατορικῆς κηλίδος, καὶ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἀνθρωπίνου ἡμῶν γένους.

Ἡ αὐτὴ ἐστὶν ἡ τοῦ καλοῦ Ἑρρίκου Δ'. ἐποχή, καὶ τοι κατὰ τοῦ ἐν λόγῳ ἡγεμόνος ἀνεφύησαν καὶ σοβαρὰ ὑπόνοιαι ἐνόχων μετὰ τῆς αἰρέσεως σχέσεων, δι' ὃ καὶ ἐτιμωρήθη διὰ τῆς μαχαίρας τοῦ Ραβαλιάκ, ἀλλὰ ἡ ἀγία τότε ἐκκλησία ὑποστηριζομένη ἐν τούτῳ ὑπὸ τοῦ Αἰωνίου βραχίονος κατεδίωκεν ζωηρῶς τοὺς μεγάλους μισητοὺς τοῦ Θεοῦ καὶ ἐξεδίδει εὐσεβῶς ἅγιον ὄνομα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, διὰ τῆς ἐξοντώσεως τοῦ ἐπιπολάζοντος δηλητηρίου τῶν μυστηρίων γοήτων.

3. Περὶ τοῦ ἀγαθοῦ δικαστοῦ Ἑρρίκου Βογιέ τοῦ Ἀγίου Κλαυδίου.

Μεταξὺ τῶν ἐκλεκτῶν δούλων τοῦ Θεοῦ, τινες διὰ τὰ ἀντιστρατευθῶσι τὸν Σατανᾶν ἡγωνίζαντο κατ' αὐτοῦ τοῖς αὐτοῖς αὐτῷ στοιχείοις χρώμενοι· ἦτοι τῷ πυρὶ ἐν ᾧ κατέκαιον τοὺς ψευδεῖς αὐτῶν φίλους, τοὺς γόητας καὶ δαιμονιῶντας, ὀδηγούμενοι ἐν τούτῳ ὑπὸ δύο στηλῶν νεφέλης, τῆς θρησκείας καὶ τῆς δικαιοσύνης. Διότι ὁ Θεός, θέλων νὰ ὑποδείξῃ τοῖς δικαστοῖς νόμους, ἐφ' ὧν οὗτοι νὰ στηρίξωσι τὰς θανατικὰς αὐτῶν ἀποφάσεις κατὰ τῶν εἰδωλολατρῶν καὶ τῶν ἐξομωτῶν δὲν τοῖς εἶπε· «Ὅταν σοὶ ἀναγγελθῇ καὶ ἀκούσῃς ὅτι τοιαύτη ἀχρεΐα πρᾶξις ἐγένετο ἐν τῷ Ἰσραὴλ, θέλεις ἐξετάσει ἐπισταμένως ἂν τὸ ἀγγελθὲν ἐστὶν ἀληθές καὶ βέβαιον.»

Μεταξὺ λέγω, τῶν ἐκλεκτῶν τοῦ Θεοῦ, τῶν μετὰ ζήλου καταδιωκτῶν τῶν γοήτων ἀνέλαμψεν πρωτοβαθμίως ὁ ἐν ἐξόχοις Ἑρρίκος Βογιέ μέγας δικαστὴς ἐν τῇ κομητείᾳ τῆς Βουργωνίας, ἐμβριθῆς συγγραφεὺς τοῦ «Μυσταροῦ τῶν γοήτων λόγου» ἀμμείλικτος αὐτῶν ἐχθρὸς ὡς τιτλοφορεῖται ὁ ἴδιος ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ διδακτορικοῦ αὐτοῦ συγγράμματος.

Ὡ! Πόσον σκληρῶς ἐπολέμησεν ζῶν ὁ ἅγιος

οὗτος ἄνθρωπος τὴν γενεάν τοῦ ἐωσφόρου! Πόσα ὠραῖα θυσιαστήρια ἀνεδίπισεν ἐν Ἀγίῳ Κλαυδίῳ εὐάρεστον ὁσμὴν τοῖς ἀγαθοῖς παρέχοντα, ἐνὸς ἡ δὲ γοήτων ἐπ' αὐτῶν αἰεὶ ἐψηγομένων.

Γνωρίζω ὅτι ἄπιστοί τινες κατηγοροῦν τὸν ἅγιον τοῦτον τοῦ Θεοῦ δικαστὴν φλυαροῦντες ὅτι ἂν εἶναι ἀληθές, ὅτι οὗτος ἐμάχετο κατὰ τοῦ κακοῦ πνεύματος βεβαίως δὲν εἶχεν ὁ ἴδιος ἀρκετὸν πνεῦμα, διότι μεταξὺ πολλῶν ἄλλων φλυαριῶν ἐπίστευεν ὅτι τάγμα δαιμόνων ἡδύνατο νὰ κατοικήσῃ ἐντὸς ἐνὸς μῆλου μιᾶς μηλέας.

Ἄ! Κατηραμένοι, ἐξηχρειωμένοι, αἰρετικοί, ἄθεοι, καὶ πρὸ πάντων ἐπικυῦριοι, κλείσατε τὸ βρωμερὸν καὶ ἀσεβὲς ἡμῶν στόμα. Προσποιεῖσθε καλῶς ὅτι ἀγνοεῖτε τὰς πλεκτάνας τοῦ Σατανᾶ ἀλλ' οὗτος θὰ σᾶς τυραννήσῃ κατ' ἀξίαν ἐντὸς τῆς καταχθονίου Γεένης. Ἀγνοεῖτε λοιπὸν, ἀχρεΐα καθάρματα τοῦ αἰῶνος τούτου τὰ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ (Λουκ. 8—2), ὅτι δηλαδὴ μία ὁλόκληρος λεγεὼν δαιμόνων εἰσῆλθεν ἐντὸς ἐνὸς μόνου ἀνθρώπου; Ἀλλ' ἐν μιᾷ λεγεῶνι ὑπῆρχον 6666 ἄτομα, ὥστε δύναται κάλλιστα ἐν τάγμα νὰ εἰσέλθῃ οὐχὶ μόνον ἐντὸς μῆλου καὶ ἀκόμη καὶ ἐντὸς ἐνὸς πυρῆνος.

Ἦδη ἐπανέλθωμεν, χωρὶς πλέον νὰ μακροθυμῶμεν ἀπ' αὐτοῦ, εἰς τὸν ἅγιον λόγον Ἑρρίκου Βογιέ τὸν ὁποῖον ἐπιθυμοῦμεν νὰ προτείνωμεν ὡς τύπον καὶ ὑπογραμμὸν κατὰ τὸν ἀσεβῆ τοῦτον αἰῶνα, πιστεύοντες ὅτι θὰ δυνηθῶμεν οὕτως νὰ ἐπαναγάγωμεν εἰς τὴν εὐθείαν ὁδὸν ψυχὰς τινὰς ἀποσπασθεῖσας τοῦ λίκνου τῆς πίστεως.

4. Οὐσιώδης μυελὸς τοῦ ἀμυστηροῦ λόγου τῶν γοήτων ὑπὸ Ἑρ. Βογιέ.

Πόσῃν ὁ καλὸς οὗτος καθολικὸς δικαστὴς δεικνύει ἐμβριθείαν καὶ ἀληθῆ θρησκείαν, εἰς τὸ σύγγραμμά του «ὁδηγίαι εἰς δικαστὴν ὡς πρὸς τὴν γοητείαν» ἐπιγραφόμενον!

Ἐνεκα, λέγει, τοῦ μεγέθους τοῦ τῆς γοητείας ἐγκλήματος, ἡ διαδικασία πρέπει νὰ γίνηται ἐκτάκτως.

Προκαταλήψεις, εἰκασίαι, κατηγορίαι συνενοχῆς, καὶ ἀπλὰ ἀκόμη φῆμαι ἀρκούν πρὸς σύλληψιν ἀτόμου. (Ἀρθρ. 2 καὶ 3).

Ἐὰν ὁ δικαστὴς δὲν δύναται νὰ ἀποσπάσῃ τὴν ὁμολογίαν τοῦ κατηγορουμένου, δέον οὗτος νὰ ἐγκλεισθῇ ἐντὸς σκοτεινῆς καὶ στενῆς φυλακῆς, διότι ἐκ πείρας ἀπεδείχθη ὅτι πολλάκις ἡ αὐστηρότης τῆς φυλακῆς ἠνάγκασε τοὺς γόητας νὰ ὁμολογήσουν, ἐὰν μάλιστα εἰσὶν εἰσέτι νέοι. (Ἀρθρ. 7).

Καλὸν ἐστὶ μάλιστα νὰ συμπυλακίζεται καὶ

ἄλλος, κατηγορούμενος δὴθεν ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἐγκλήματι, διὰ τὸ νὰ ὑποχρεωθῇ ὁ γόης δι' ὅλων τῶν νομίμων μέσων, νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἀλήθειαν. (Ἄρθρ. 18).

Ἐπιτρέπεται νὰ καθυποβληθῇ ὁ γόης εἰς βασάνους ἐν ἑορτασίμῃ ἡμέρᾳ. Ἐὰν μάλιστα ἡ ἐορτὴ ἐστὶ Δεσποτικὴ.

Ἡ κοινὴ φήμη, μετ' ἄλλων ἐνδείξεων ἀρκούν πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν βασάνων.

Καὶ ἐλαφροὶ ἀκόμη ἐνδείξεις ἀρκούν π. χ. ὅταν ἐρωτώμενος ὁ κατηγορούμενος χαμηλώσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἢ καὶ κατ' ἄλλους ὅταν ἔχει τὸ βλέμμα ἀπαίσιον.

Ὅταν ἐπίσης ὁ κατηγορούμενος ἐγεννήθῃ ἀπὸ γονεῖς γόητας, ὅταν συνειθίζει νὰ ὀργίζεται, νὰ βλασφημῇ (Ἄρθρ. 36) ἢ νὰ κάμνῃ ἄλλας βδελυγμίας, (Ἄρθρ. 38). Ἐὰν δὲν ἔχῃ σταυρὸν εἰς τὸ κομβολόγιόν του, ἢ τίλος ἐὰν ὁ σταυρὸς λείπῃ ἀλλαχόσε. (Ἄρθρ. 60).

Ἐὰν ὁμολογήσας ἁπαλὴ, ἀποσύρει ἔπειτα τὴν ὁμολογίαν του, δεῖν νὰ καθυποβληθῇ ἐκ νῦν εἰς βασάνα, μέχρι τρίτης φορᾶς.

Κατὰ τὸν ἐπιστημονικώτατον Βογιέ δύναται τις νὰ καταδικάσῃ τὸν κατηγορούμενον ὅταν φημίμως πεισθῇ δι' ἐπαρκoὺς ἀριθμοὺς μαρτύρων, ἀξιόπιστοι δὲ μάρτυρες εἰς τὸ ἐγκλήμα τὸ ὅσο δυνατόν νὰ θεωρηθῶσι πάσης ζύμης ἀνθρώπων, ὡς οἱ συνένοχοι, ὁ υἱὸς κατὰ τοῦ πατρὸς, ὁ πατήρ κατὰ τοῦ υἱοῦ, οἱ ἀλητῆριοι, καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ ἐχθροὶ· ἐπίσης οἱ παῖδες οἵτινες διὰ ἔφθασαν εἰσέτι εἰς τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν. (Ἄρθρ. 52, 53, 54, 55, 56).

Μετὰ τὴν καταδίχην δύναται νὰ γίνῃ καὶ ἡ ἐκτέλεσις τῆς συνήθους τῶν γοήτων ποινῆς ἣτις ἐστὶν τὸ καίειν αὐτοὺς ζῶντας ἢ καὶ προηγουμένως στραγγαλισθέντας· ὑπάρχουν διδάκτορες παραδεχθέντες τὸ ἐν ἡ τὸ ἄλλο μέσον.

Ἐπιτρέπεται καὶ ἀρμόζει τὸ φονεῦν παῖδα γόητα ἐὰν ἀναγνωρισθῇ ὅτι ὑπάρχει ἐν αὐτῷ δολιότης· ἀλλὰ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν ἐπιτρέπεται ἡ χρῆσις τῆς συνήθους ποινῆς· ἀλλ' ἄλλης ἐλαφροτέρας ὡς π. χ. τὸ σχοινίον κτλ.

Εἰς ἐκείνους δὲ οἵτινες, εἴτε ἐξ εὐαισθησίας εἴτε ἐκ πιθανῆς ἀσεβείας ἀπορρίπτουσι τυγὸν τὸν νόμον τοῦτον ὡς ὑπερβολικῶς αὐστηρὸν, δυνάμεθα νὰ δεῖξωμεν τὸ ἀξιομνημόνευτον παράδειγμα τῶν 40 παιδῶν τοὺς ὁποίους δὴν ἄρκτοι κατέφαγον ὡς χλευσάντας τὸν Ἑλισσαῖον, διότι ἀπὸ ἁπαλῆς ὁ Θεὸς ὠργίσθη διὰ τὴν γενομένην τῷ προφῆτῃ αὐτοῦ προσβολήν, τί θέλει πράξῃ ὅταν αὐτὸς οὗτος ἀποκηρυχθῇ καὶ ἐξωρισθῇ, ἀπὸ μάλιστα εἶναι τοσούτον ζηλότυπος τῆς ἐαυτοῦ τιμῆς καὶ ὑπολήψεως!!! ὥστε συχνάκις εἶ-

ναι προσφορώτατον τὸ καταδικάζειν τὸ τῆς γοητείας ἐγκλήμα ἐπὶ ἐνδείξεσι καὶ εἰκασίαις ἀναμφισβόλοις.

Τοιαύτη ἡ θρεπτικὴ οὐσία ἡ ἐμπεριεχομένη ἐν τῷ ἀντιδαιμονικῷ κώδικι τοῦ Κ. Βογιέ· λοιπὸν τῶρα, σεῖς οἱ ἀσεβεῖς, οἱ ἀλητῆριοι, καὶ οἱ ἐπικούριοι, κλείσατε πλέον τὸ στόμα.

5. Διαδικασίαι τοῦ μεγάλου δικαστοῦ Βογιέ, ἐν Ἀγίῳ Κλαυδίῳ.

Ἀλλ' ἡ σπανία σοφία, ὁ ἀληθῶς καθολικὸς ζῆλος τοῦ ἀξιαγαστοῦ Βογιέ ἀναλάμψει ἰδίως καὶ μετὰ λαμπροτέρας αἴγλης, εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκείνων, οἵτινες τῶν καλῶν ἀναγνωσμάτων θιασῶται, μελετήσωσιν ἐπισταμένως τὰς παρ' αὐτοῦ γενομένας διαδικασίας, τὰς ὁποίας, ὑπὸ σπανίας εὐνοίας ὠθεύμενοι θέτομεν ἐνταῦθα εἰς φῶς, ὡς ἐξήγαγεν αὐτάς συλλέξας ἀπὸ τῶν δημορχικῶν ἀρχείων τοῦ Ἀγίου Κλαυδίου, σοφὸς διδάκτωρ δεινὸς περὶ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἀρχαίων γριφωδῶν ἐγγράφων καὶ ἰδίᾳ τῶν χειρογράφων, ἰδοὺ αὐτά! ἀναγνώσατε ὡ καλοὶ καγαθοὶ ἄνδρες.

«Δίκη γενομένη ἐν Ἀγίῳ Κλαυδίῳ κατὰ Κλαυδίου Ἰανκαττίνου, Ἰαττοῦ ἐπικληθέντος καὶ κατὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ Κλαυδίου Ἰανκαττίνου χήρας Κλαυδίου Κομουά, Χονδρὸ-Ἰωάννου ἐπωνομασθέντος καὶ κατ' ἄλλων πολλῶν συνενόχων ἐπὶ γοητείας κατηγορουμένων· ἔτος 1607 καὶ 1608. Ἑρρίκος Βογιέ ἐξεταστής.»

4 Αὐγ. 1607. Ἑρρίκος Βογιέ διδάκτωρ τῆς νομικῆς μέγας δικαστὴς τῆς χώρας Σαιντουάν. Γνωστοποιούμεν σήμερον τὴν τετάρτην ἡμέραν τοῦ χιλιοστοῦ ἑξακιστοστοῦ ἐβδωμηκιστοῦ ἔτους ὅτι εἰδοποιηθέντες ὅτι τὴν Κυριακὴν 27ην ἡμέραν τοῦ λήξαντος Ἰουλίου, ἡ Ἰωάννα Πατιέ δαιμονιώσα, καθὼς καὶ τινες ἄλλοι δαιμονιακοί, ἐφώρμησαν κατὰ τῆς Κλαυδίας Ἰανκαττίνου θυγατρὸς τοῦ Κλαυδίου Ἰανκαττίνου, Ἰαττοῦ ἐπικαλουμένου καὶ τὴν ἐμαστίγωσαν, καὶ ὅτι μετὰ ταῦτα ἡ Κλαυδία αὕτη ὁμολόγησεν διαφόρου πράξεις μαγείας.

Προσεκαλέσαμεν ἐνώπιον ἡμῶν τὸν Κλαυδίον Μονιέ, εἰσαγγελέα τῆς ἐν λόγῳ χώρας, καὶ ὡς γραμματεῖα τὸν Ἰάκωβον Μιχαλέτον ἀρχιεργάλακα τῆς μεγάλης δικολογίας ὡς καὶ αὐτὴν τὴν Κλαυδίαν ὅπως μάθωμεν παρ' αὐτῆς τὴν ἀλήθειαν· ἀπεστείλαμεν αὐτὴν εἰς τὴν δημορχίαν τοῦ Σαντουάν ἐνθα καθυποβαλλέντες αὐτὴν συνωδᾷ τῷ νόμῳ εἰς ὅρκον, ἀνεκρίνομεν ὡς ἔπεται.

(ἀκολουθεῖ).

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΛΕΓΚΩΜΑ.

—ο—

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΧΑ-Ι-ΡΕΔΔΙΝ ΠΑΣΣΑΣ.

(Σκιαγραφία πρωτότυπος.)

Ἐάν ὑπάρχωσι πολιτικοὶ οἵτινες διὰ σαφοῦς περιεσκεμμένης καὶ συνετῆς πολιτικῆς ἀπέκτη-

σαν ἀληθεῖς τίτλους ἐκτιμήσεως οὐ μόνον παρὰ τῷ δημοσίῳ τῆς χώρας αὐτῶν ἀλλὰ παρὰ συμπάσῃ τῇ πεπολιτισμένην Εὐρώπῃ, ἀναντιρρήτως εἰς τῶν πολιτικῶν τούτων ἐστὶ καὶ ὁ πρόφην Μ. Βεζύρης στρατηγὸς ΧΑ-Ι-ΡΕΔΔΙΝ ΠΑΣΣΑΣ.

Ὁ Χαϊρεδδὴν πασσᾶς κατάγεται ἐκ Τύνιδος, ἐκ μιᾶς τῶν εὐγενεστέρων τῆς χώρας ταύτης οἰκογενειῶν. Ἐάν ἡ ἡγεμονία τῆς Τύνιδος ἀπηλ-

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΧΑ-Ι-ΡΕΔΔΙΝ ΠΑΣΣΑΣ.

λόγη σήμερον τῆς οἰκτρᾶς ἐκείνης πολιτικῆς καὶ διοικητικῆς καταστάσεως, τῆς ἀληθοῦς ἐκείνης παραλυσίας, ἐν ᾗ ὑφ' ὅλας ἀνεξαίρετως τὰς ἐπόψεις οὐχὶ πρὸ πολλῶν ἐτῶν διατέλει, τὸ θαυμάσιον τοῦτο ἀποτέλεσμα ὀφείλει εἰς τὴν ἰκα-

νότητα καὶ ἐνεργητικότητα ἐνὸς μόνου ἀνθρώπου ὅστις δι' ἐκτάκτου πολιτικῆς περινοίας κατώρθωσε ν' ἀναπληρώσῃ ἅπαντα τὰ σπουδαῖα τῶν προκατόχων αὐτοῦ πολιτικῶν τῆς χώρας ταύτης σφάλματα, ἅτινα εἶχον καταντήσῃ τὴν Τύνιδα

τὸ θέατρον οἰκτρᾶς εὐρωπαϊκῶν τινῶν δυνάμεων ἀντιζηλείας. Ἐσωτερικαὶ διχόνοιαὶ καὶ σπαραγμοί, διαρκὴς ἀφορία, καταχρηστικὴ τῶν οἰκονομικῶν αὐτῆς διαχειρίσεις καὶ ἀκαταλόγιστος ἐν γένει πολιτικὴ τῶν ἰθυόντων τὰς τύχας αὐτῆς ἀνδρῶν εἶχον περιαγάγει ἀφ' ἐτέρου τὴν Τύνιδα εἰς ἀληθὴ ἀναρχίαν. Ἐν τῇ οἰκτρᾷ δὲ ταύτῃ καταστάσει διετέλει ἡ ἡγεμονία κατὰ τὸ 1873 ὅτε ὁ στρατηγὸς Χαϊρεδδὶν προσεκλήθη ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος ὅπως ἀναλάβῃ τὴν πρωθυπουργίαν. Ἡ σοβαρότης τῆς καταστάσεως ταύτης ἤθελεν ἀποθαρρύνει καὶ πτοήσῃ πάντα ἕτερον ὅστις θὰ προσεκαλεῖτο ὑπὸ περιστάσεις οὕτωσι δυσχερεῖς νὰ ἰθύνῃ τὰ τῆς ἐν λόγῳ ἡγεμονίας, οὐχὶ ὅμως καὶ τὸν Χαϊρεδδὶν πασσᾶ. Καθ' ὅλον τὸ τετραετὲς διάστημα καθ' ὃ καταῖχε τὴν πρωθυπουργίαν δὲν ἔπαυσεν ἐργαζόμενος μετ' ἐκτάκτου ὄντως ἀποφασιστικότητος εἰς τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς φθισιώσης ἡγεμονίας. Ἀπανταγῶν καθίδρυσε τὴν τάξιν, ἐξασφάλισε τὴν ἰδιοκτησίαν καὶ τοὺς πιστωτὰς καὶ ἀπῆλλαξεν ἂν μὴ ὀλοτελῶς, ἀλλὰ κατὰ μέγα τοῦλάχιστον μέρος, τὴν Τύνιδα τῶν εὐρωπαϊκῶν ἀντιζηλειῶν.

Πλὴν ὁ κακὸς τῆς Τύνιδος θαίμων δὲν ἤθελον ὅπως ἐπιτρέψῃ εἰς τὸν φιλοπρόδον τοῦτον ὑπουργὸν νὰ συμπληρώσῃ τὸ ἔργον οὕτως ὅπως τῷ μέσῳ τοσούτων καταπληκτικῶν προσκομιμάτων ὁ Χαϊρεδδὶν πασσᾶς ἤρξατο. Ἡ ραδιουργία κατωτέρων τινῶν τῆς ἡγεμονίας ὑπαλλήλων, ὧν τοὺς καταχθονίους σκοποὺς ἐμαρτυροῦν ὀλοτελῶς τὰ μεταρρυθμιστικὰ τοῦ στρατηγοῦ σχέδια, εἶχε καταστήσει τὴν θέσιν αὐτοῦ ἀφόρητον· διὸ ἀπέναντι τῆς ἀχαρκτηρίστου ταύτης ἀγνωμοσύνης ὁ Χαϊρεδδὶν πασσᾶς παρητήθη κατὰ τὸ 1877 τῆς πρωθυπουργίας καὶ ἀπεσύρθη τῆς πολιτικῆς τύβης.

* *

Τὸ μεταρρυθμιστικὸν ἐν τούτοις ἔργον τοῦ βαθύνου καὶ φιλοπρόδου πολιτικοῦ δὲν εἶχε λήξει εἰσέτι, καθότι προσεκαλεῖτο μετ' οὐ πολὺ ὅπως χρησιμοποίησῃ ὑπὲρ εὐρυτέρου κράτους, ὑπὲρ αὐτῆς τῆς ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας τὰς πολιτικὰς αὐτοῦ ἀρετὰς καὶ προσόντα.

Κατὰ τὸ 1878 ὁ Σουλτάν Ἀβδούλ Χαμὴτ ἐ-

νόμισε καθήκόν του ἐν τῇ κρίσει ἣν διέρχεται ἡ Αὐτοκρατορία Του νὰ καλέσῃ καὶ πέραν τῶν συνόρων πολιτικὸν κατέχοντα τὰ ἀπαιτούμενα στοιχεῖα ὅπως βοηθήσῃ τὴν Α. Μ. ἐν τῇ διεξομαλύνσει τῶν γνωστῶν ἐκείνων δυσχερειῶν αἵτινες ἀνεφύησαν συνεπείᾳ διαφόρων ἀτυχῶν γεγονότων διὰ τὸ κράτος Αὐτοῦ· οὕτω κατὰ τὸν αὐγούστον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ὁ Χαϊρεδδὶν προσεκλήθη εἰς Κ. πολιν. Ἡ Α. Μ. ὁ Σουλτάνος ἐκτιμῶν μεγάλως τὴν εὐθυκρισίαν καὶ πολύτιμον τοῦ Τυνησίου στρατηγοῦ παῖραν προσέφερεν αὐτῷ κατὰ πρῶτον τὰ χαρτοφυλάκια τῶν ὑπουργείων τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως· πλὴν ὁ Χαϊρεδδὶν πασσᾶς ἠρνήθη ἐπιμόνως ὅπως ἀναλάβῃ τὴν διεύθυνσιν τῶν δύο τούτων ὑπουργείων, προτάσων ὡς λόγον ἀποποιήσεως τὴν ἀγνοίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν πραγμάτων τῆς Τουρκίας ἀφ' ἑνός, ἀφ' ἐτέρου δὲ τὴν πρόθεσιν αὐτοῦ ὅπως μὲν πιστὸς εἰς τὴν πατρίδα τοῦ Τύνιδα καὶ ἐπανέλθῃ ἐν αὐτῇ εἰς πρώτην κλήσιν ἢ πρῶτον κίνδυνον. Ἐν τούτοις συνεπείᾳ ἰσχυρᾶς τοῦ Σουλτάνου ἐπιμονῆς ὁ στρατηγὸς ἐδέξατο τὴν προεδρείαν τῆς ἐξ ἀνωτέρων λειτουργιῶν ἀποτελεσθείσης καὶ εἰς τὴν διακρύψισιν τῆς οἰκονομικῆς τοῦ Κράτους καταστάσεως ἀποβλεπούσης ἐπιτροπῆς.

Ἐν τούτοις παρουσιάσθησαν πολλάκις τῇ Α. Μ. τῷ Σουλτάνῳ περιστάσεις ὅπως ἐκτιμήσῃ τὰ σπουδαῖα τοῦ πολιτικοῦ τούτου προσόντα, διὸ κατισχύσας ἐπὶ τέλους τῆς ἐπιμονῆς αὐτοῦ διώρισεν αὐτὸν τὴν 22 Νοεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους Μ. Βεζύρην.

Οὐδεὶς πιστεύομεν ἐλησημόνησε τὴν εὐλακρινὴ εὐχαρίστησιν ἣν ἠγάπησεν ὅταν τὸ τῆς Αὐτοκρατορίας δημόσιον ἐπὶ τῷ διορισμῷ τῆς Α. Τῆρλότητος. Ὁ Χαϊρεδδὶν πασσᾶς ἀπολαύει ὁμοθυμου, γενικῆς, πανευρωπαϊκῆς, δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὑπολήψεως. Τὰ εὐρωπαϊκὰ ἀνακτοδοῦλια δὲν ἔλειψαν νὰ συγχαρῶσι τὴν Α. Μ. ἐπὶ τῇ ἐμπιστοσύνῃ ἣν ἐπεδείξατο πρὸς τὸν ἱκανὸν καὶ πεπειραμένον τοῦτον πολιτικόν· ὁ δὲ εὐρωπαϊκὸς τύπος — μὴδ' αὐτῶν τῶν δυσμενῶν πρὸς τὴν Τουρκίαν δημοσιογραφικῶν ὀργάνων ἐξαιρουμένων — ἐχαρακτήρισε τὴν εἰς τὸ ἀξίω-

μα τῆς Μ. Βεζιρείας προαγωγήν τοῦ Χαϊρεδδίν πασσᾶ ὡς ἀρετηρίαν νέας διὰ τὴν Τουρκίαν ἐπο-
χῆς ἐν ᾗ ἐμελλον νὰ καταδικασθῶσιν ἅπαξ διὰ
παντὸς αἰ. σωζόμεναι ὀπισθοδρομικαὶ προλήψεις
καὶ βαδίσῃ τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος ἀπροσκόπτως
καὶ ἀποφασιστικῶς εἰς τὴν ὁδὸν τῆς προόδου καὶ
τῶν μεταρρυθμίσεων.

* *
*

Ἐνώπιον τοῦ κρίσιμου τῶν περιστάσεων ὁ
Χαϊρεδδίν πασσᾶς κατενόησεν ἀμέσως ὅτι εἴ-
χεν ἀνάγκην συνεργάτου συναινουῦντος μεγίστην
πεῖραν καὶ σύνεσιν ἄφ' ἑνὸς, πλήν καὶ ἔκτακτον
δραστηριότητα καὶ ἀποφασιστικότητα ἄφ' ἑτέ-
ρου, εἰς ὃν νὰ ἀναθέσῃ τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐξω-
τερικῆς πολιτικῆς καὶ ἐργασθῇ ἐκ συμφώνου μετ'
αὐτοῦ πρὸς ριζικὴν λύσιν τῶν δίκην δαμοκλείων
ξίφων τότε — καὶ νῦν δυστυχῶς εἰσέτι — ἐπε-
κρεμαμένων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς Ὑψ. Πύλης
δύο ἐκκρεμῶν ζητημάτων — ἑλληνικοῦ καὶ μαυρο-
βουνιωτικοῦ. Τὸ ὅξυ καὶ διορατικὸν αὐτοῦ πνεῦ-
μα ἀνεκάλυψε τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐν τῷ προσώπῳ
τῆς Α. Ε. τοῦ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ
Πασσᾶ διορισθέντος νομάρχου τῆς νήσου Κρήτης
καὶ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ ἀ-
πελθόντος. Διὸ ὁ βαθύνους στρατηγὸς ἐξέτισε
παρὰ τῆς Α. Μ. ὅπως προσκαλέσῃ αὐτὸν ἀμέ-
σως ἐκ Κρήτης καὶ ἀναθέσῃ τῇ Α. Ε. τὴν διεύ-
θυνσιν τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπουργείου. Οἱ
εἰλικρινεῖς φίλοι τῆς Τουρκίας — καὶ εὐτυχῶς
δὲν στερεῖται τοιούτων — ἠσθάνθησαν μεγίστην
ἀνακούφισιν ἐπὶ τῷ ἐπιτυχεῖ τούτῳ ὑπουργικῷ
συνδυασμῷ· πᾶς τις κατενόει ὅτι οἱ δύο οὗτοι
ἄνδρες κατεῖχον ἅπαντα τὰ ἀπαιτούμενα στοι-
χεῖα πολιτικῆς καὶ διοικητικῆς ικανότητος ὅπως
διεξομαλύνωσιν ἀπάσας τὰς τὸ Κράτος ἐπιβαρυ-
νούσας περιπλοκάς, ἐκπληρώσωσι τὰς διεθνεῖς ἅς
ἀπέναντι τῆς Εὐρώπης ἀνέλαβεν ὑποχρεώσεις,
εἰσαγάγωσι μεταρρυθμίσεις τ ε λ ε σ φ ὀ ρ ο υ ς καὶ
π ρ α γ μ α τ ι κ ᾶ ς καὶ παράσχωσιν ἐν γένει εἰς
αὐτὸ νέαν ζωὴν καὶ δραστηριότητα. Ἡ εἰλικρινὴς
ἐκτίμησις ἦν πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ ἐξοχώτεροι
τῶν τῆς Εὐρώπης πολιτικῶν — καὶ αὐτοῦ τοῦ
κορυφαίου αὐτῶν πρίγκηπος Βίσμαρκ συμπερι-
λαμβανομένου — ἀπέδωκαν κατὰ τὸ Βερολίγειον

συνέδριον τῷ Ἀλεξάνδρῳ Καραθεοδωρῇ ἀπετέλει
τὴν πολυτιμωτέραν ἐγγύησιν τοῦ ὅτι αἱ κυβερ-
νήσεις τῶν διαφόρων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν ἤθελον
προθυμοποιηθῇ νὰ παράσχωσιν εἰς ὑπουργεῖον
ἐν ᾧ οὕτως ἐνεργὸν ὁ Καραθεοδωρῆς ἐλάμβανε
μέρος πᾶσαν διευκόλυνσιν, σύμπραξιν καὶ ἀρω-
γὴν ὅπως ἐκπληρώσῃ ὅσον οἶόν τε εὐχερέστερον
τὴν σπουδαίαν αὐτοῦ ἀποστολήν.

Ἐκ τῆς ἐγκυκλίου ἦν ἀπηύθυνον εἰς τὰ εὐ-
ρωπαϊκὰ ἀνακτοβούλια ἅμα ἀνέλαβον τὴν διεύ-
θυνσιν τοῦ ὑπουργείου οἱ πασσάδες Χαϊρεδδίν
καὶ Καραθεοδωρῆ κατεδείχθη ὅτι οἱ πολιτικοὶ
οὗτοι ἦσαν ἀκριβῶς οἱ ἄνθρωποι τῶν περιστά-
σεων, δηλαδὴ ἀποφασιστικοὶ καὶ μετριοπαθεῖς.
« Ἡ ἐ σ χ ᾶ τ ω ς ἐ π ε λ θ ο ὕ σ α ὑ π ο υ ρ γ ι κ ῆ
μ ε τ α β ο λ ῆ — ἔγραφεν ὁ Καραθεοδωρῆ πασσᾶς,
ὁ ἀπαράμιλλος οὗτος κατὰ τὴν σύνεσιν καὶ πο-
λιτικὴν περίνοιαν τοῦ ὀθωμανικοῦ Κράτους λει-
τουργὸς πρὸς τοὺς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἀπεσταλμέ-
νους τῆς Πύλης — σκοπεῖ τὴν διὰ δ ρ α -
σ τ η ρ ῖ ω ν μ έ σ ω ν λύ σ ι ν ἀ π ᾶ ν τ ω ν τ ῶ ν
ἐ κ κ ρ ε μ ῶ ν ζ η τ η μ ᾶ τ ω ν, συμπεριλαμβ-
ανομένων καὶ τῶν ἐκ τῆς ἐν Βερολί-
νῳ συνθήκης προκυπτόντων, πρὸς δὲ
καὶ τῶν ἐσωτερικῶν δυσχερειῶν ».

Ἡ γλῶσσα δὲ ἄφ' ἑτέρου ἥς ἐποιεῖτο χρῆσιν
ὁ Χαϊρεδδίν πασσᾶς ἦτο σταθερὰ καὶ ἀποφασι-
στική· « Ὡς πρὸς ἐμέ — ἔλεγεν ὁ φιλελεύθερος
στρατηγός, ἀπαντῶν εἰς τὰ συγχαρητήρια τοῦ
Πατριάρχου τῶν Ἀρμενίων — πάντες οἱ ὑπῆκοι
εἰσὶν ἴσοι. Ἡ δικαιοσύνη ἀπονεμηθήσεται μετ'
ἀμεροληψίας· τὰ ὑπουργήματα δοθήσονται ἄνευ
διακρίσεως θρησκευματος· ἐν δὲ τοῖς τεμένεσι
ἡμῶν θέλομεν παρακαλεῖ τὸν Θεὸν νὰ ἐκτείνῃ
τὴν προστασίαν αὐτοῦ ἐφ' ὑμῶν, ἐπὶ τῆς ἐκκλη-
σίας ὑμῶν καὶ ἐπὶ τοῦ ποιμνίου ὑμῶν ». Οὐδέ-
ποτε φιλελευθερώτεροι λόγοι ἐξῆλθον τῶν χει-
λέων ὀθωμανοῦ λειτουργοῦ.

Ὁ Χαϊρεδδίν καὶ ὁ Καραθεοδωρῆ πασσᾶς εἴ-
χον σταθεράν, ἀμετάσπρεπτον ἀπόφασιν ὅπως ἐ-
φαρμόσωσι πιστῶς τὸ μεταρρυθμιστικὸν αὐτῶν
πρόγραμμα, πρόγραμμα ὅπερ δύναται νὰ θεω-
ρηθῇ ὡς ἐν τῶν μᾶλλον φιλελευθέρων ἐξ ὧν
ἐκυοφορήθησάν ποτε εἰς τὰς κεφαλὰς ὀθωμανῶν

πολιτικῶν· πλὴν διὰ λόγους σπουδαίους οὓς δὲν ἐναπόκειται εἰς ἡμᾶς νὰ ἐξετάσωμεν ἐνταῦθα, ἀμφοτέρω οὗτοι οἱ πεπειραμένοι καὶ φιλοπρόοδοι ὑπουργοὶ ἠναγκάσθησαν μετὰ παρέλευσιν ὀλιγομήνου χρονικοῦ διαστήματος νὰ καταθέσωσι τὴν ἐξουσίαν καὶ παραδώσωσι τὰς ἡνίας τοῦ Κράτους εἰς τοὺς πασσάδες Ἀαριφῇ ὡς Μ. Βεζίρη, Σαφφὲτ ὡς ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ Σάββα ὡς ὑφυπουργόν.

Ἡ ζωηρὰ λύπη ἦν ἐξεδήλωσεν σύμπασα ἡ κοινὴ τῆς χώρας ἡμῶν καὶ τῆς Εὐρώπης γνώμη ἐπὶ τῇ ἀποχωρήσει τῶν ἱκανοτάτων τούτων λειτουργῶν ἐστὶ τρανὴ, τρανοτάτη ἔνδειξις τῆς εἰλικρινοῦς ἐκτιμήσεως ἣν δὲν ἐπαυσε τρέφουσα πρὸς τὴν συνετὴν καὶ φιλελεύθερον αὐτῶν πολιτικὴν.

Καίτοι ἀποσυρθεὶς τῆς ἐνεργοῦ πολιτικῆς ὁ ΧΑ-Ι-ΡΕΔΔΙΝ ΠΑΣΣΑΣ δὲν ἐπαυσεν ἐν τούτοις ἀπολαύων τῆς ἐξόχου τῆς Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου εὐνοίας καὶ εἰλικρινοῦς αὐτοῦ ἐκτιμήσεως. Ἡ Α. Μ. δὲν λείπει προσκαλοῦσα τὴν Α. Γ. πολλάκις παρ' Αὐτῷ καὶ ἐκζητουμένη τὴν γνώμην αὐτοῦ πρὸς τοὺς προκειμένου περὶ τῶν σπουδαιοτέρων τοῦ Κράτους Αὐτοῦ συμφερόντων.

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ ΤΟΥ

« Tanhäuser ».

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΒΙΕΝΝΗΣ

ὑπὸ Θ. Μ.

(Συνέχ. ἴδε ἀριθ. 304 Τεύχος Γ.)

III

Γίς ἤδη ἡ Βαγνερία μουσουργία, ἡ μόνη — κατὰ τοὺς ὁπαδούς αὐτῆς ἀληθῆς μουσικὴ «ἦν παρ' ἀξίαν — κατὰ τὸν χαλκέντερον αὐτῆς συνθέτην — τὸ ἐνεστώς μιτεῖ καὶ ἀποστρέφεται, δι' ἣν δὲ τὸ μέλλον προετοιμάζει στεφάνους καὶ ὀλοκαυτώματα·» ἤς τὰ Γαλλικὰ φύλλα, οἱ Γάλλοι καὶ οἱ μελομανεῖς ἐν γίνεαι ἀπαξάπαντες μετὰ χλευασμοῦ ἀείποτε μνημονεύουσιν, εἰς ἀντίθεσιν τῶν Γερμανικῶν καὶ δὴ Βαυαρικῶν Κονσερβατο-

ρίων, ἃτινα θεοποιοῦσιν αὐτήν; Οἷα — λέγω — ἡ πολύκροτος αὕτη μουσικὴ, ἣν ὁ ἐκ τῶν μελοποιῶν κλεινὸς J. Offenbach ἀπεκάλει. « Μεδούσης κεφαλὴν. » καὶ « Σχολὴν ἄνευ μιμητῶν », ποιητῆς δὲ τις τῶν ἡμετέρων ὠνόμαζε ἀναυτιάσεως φάρμακον, » μεμψόμενος ἐν Τουθυναλείῳ ὀριμύτητι τὸν Βάγνερ, ὡς μὴ προειδοποιήσαντα αὐτὸν νὰ φέρῃ ἐν τῷ θεάτρῳ . . . λεκάνην. (!!) (*).

Τῇ πιθανωτάτῃ ταύτῃ τοῦ ἀναγνώστου ἐρωτήσῃ ἀνευθυριάστως ἐξομολογούμενοι λέγομεν ὅτι ἀδυνατοῦμεν ἀποκριθῆναι, διότι ἵνα περὶ Βάγνερ λαλήσῃ τις ὀφείλει νὰ ᾔσῃ τῇ ἀληθείᾳ Βάγνερ, ὡς περὶ Ὀμήρου Ὀμηρος — ὡς ἀπεράνθη τις τῶν Γαλατῶν ποιητῶν — τοσοῦτον τὸ ὑψηλόν, τοσοῦτον τὸ τερατώδες καὶ μέγα καὶ ἀκατάληπτον ἐν τοῖς ὑψηλοῖς ἐκείνου φθόγοις κυμαίνεται καὶ ἐκχειλίζει, μεθ' ὅσα οἱ μελομανεῖς κατ' αὐτοῦ δρακοντείως, ἀλλ' ἄνευ ἀποτελέσματος, ἐπὶ εἰκοσάδα ἤδη ἐτῶν ἐλάλησαν περὶ τῆς μουσουργίας ταύτης καὶ δὴ τῆς ποιήσεως τῆς τρομερᾶς εὐφύας νὰ ἀναφέρωμεν, ἀρνούμενοι ἐκ τῶν τοσοῦτων μελετῶν ὅσας κατὰ καιροὺς ἀνέγνωμεν, ἀλλὰ τὸ διήγημα ἡμῶν θὰ ὑπερέβαινε τὰ ὅρια αὐτοῦ, καὶ πᾶν ἄλλο θὰ περιέγραφεν ἡ ἀπλουσιότης Βιενναίας ἀναμνήσεως ἡμῶν. Ἡδυνάμεθα ἐξετάζοντες τοὺς καρδιακοὺς ἡμῶν παλμούς οὓς ἄγχι δακρύων καὶ νευρικῆς συγκινήσεως ἀνεπτέρωτε τοσάκις ἡ — κατὰ τὴν ἀναξίαν ἡμῶν γνώμην — θεσπέσιος αὕτη μουσουργία, ἐγκώμια ὀλόκληρα — καίπερ ἀπορώλια καὶ οὐτιδανά — νὰ φάλωμεν τῷ προσφιλεῖ ἀναγνώστῃ, ἀλλὰ τίς κατενόγη ποτε ἐπὶ μόνη τῇ

(*) Λαλοῦσιν οἱ ξένοι κατὰ τοῦ Βάγνερ, ἀλλὰ πρὸς Μουσῶν! καὶ ἡμεῖς; Δὲν ἀρκεῖ ὅτι ὑπολειπόμενοι καὶ αὐτῶν τῶν Τούρκων στερούμεθα παντελῶς μουσικῆς, καὶ ἐπὶ πολὺ ἐπὶ στερηθεύμεθα τριαύτης, ἐν δὲ ἐμμένοντες σταθεροὶ (καθ' ὅσον ἀρετὴ τὸ μουσικὸν ζήτημα μὲν οὐκ), πρὸς τὰ ἀρχαῖα; καὶ τερπόμεθα εἰς θηλυπρεπῆ καὶ τραγέλαρα ἄσματα ἅπερ κατὰ βούλησιν λαρυγγίζουσιν ἡμεῖς οἱ κατ' εὐφημισμὸν . . . μουσικοὶ καὶ φάλαττοι . . . Πρέπει νὰ σχολιάζωμεν καὶ ὅσοι δὲν κατανοοῦμεν, ἐν ᾧ αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὶ ἐσμὲν κατὰ πολλὰ ἐπὶ φεκτεῖ καὶ σχολιαστέαι.

ἀναγνώσει μονογραφίας τοῦ Παρθενῶνος, πρὶν ἢ τὸν ἐλάχιστον αὐτοῦ κίονα ἀπαξ ἐπὶ ζωῆς ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἴδῃ καὶ θαυμάσῃ; διότι οἶανδῆποτε γνώμην καὶ περὶ τῆς Βαγνερίου μουσουργίας ἐν νῷ τις σχηματίσῃ ἔσεται ἀναποφεύκτως ἡπατημένος τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἰδίῳις ὡσὶν ἐκείνης ἀκούσει. Παύσωμεν ὅθεν τοῦ περὶ αὐτῆς λόγου ἵνα μὴ διαβληθῶμεν ὡς ἐκ προκαταλήψεως περὶ Βάγνερ φληναφούντες. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ διήγημα ἡμῶν καὶ ἡ κυρίως προσφιλεστέρα Βιενναία ἀνάμνησις στερρῶς ἐστὶ συνδεδεμένη — ὡς καὶ ὁ τίτλος δηλοῖ — τῷ ὑψηλῷ τοῦ «Τανχάϋζερ» μουσικοδράματι, καὶ ἂν δὲν παρעורισκώμεθα ἐν αὐτῷ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην δὲν θὰ συνηντῶμεν τὴν περικαλλῇ ἐκείνην κόρην ἣτις ἐπέπρωτο λυπηρὰς καὶ καταλήψῃ ἡμῖν ἀναμνήσεις, δὲν θὰ ἡκολουθοῦμεν αὐτὴν μετέπειτα κατὰ βῆμα, δὲν θὰ παριστάμεθα μάρτυρες σκηνῆς τραγικωτάτης, καὶ δὲν θὰ ἐγράφομεν ἴσως οὔτε περὶ Βάγνερ οὔτε περὶ Βιέννης, δεῦτε ἀκολουθήσωμεν — ἐξ ἀνάγκης — λεπτομερείας τινὰς τοῦ ἀριστουργήματος καὶ ἀποφανθῶμεν περὶ τῆς Βαγνερίου μουσουργίας καὶ τῶν ἐν ταῖς Γερμανίαις καρδίαις ἀποτελεσμάτων αὐτῆς (ἀνευθύτως ἐννοεῖται) πανθ' ὅσα ἡκούσαμεν ἀπὸ στόματος Γερμανίδος, ἔστω καὶ τοῦ λαοῦ.

IV

Ὁ ἡλεκτρικὸς κωδωνίσκος ἐλαφρῶς κρούσας ἀνήγγελλε τὴν ἐδδόμην ὥραν.... Ὁ γλυκὺς αὐτοῦ ἦχος συνεχίνησέ με πλεῖον ἢ ὅσον πολεμικὴ σάλπιγξ ἀγγέλλουσα τὴν ἐναρξιν αἱματηρᾶς μάχης. Ὁ ἀρχιμουσικὸς F. . . . διάστημος capelmeister τοῦ ἀμβουργίου θεάτρου μεσηλιῆς τις φαλακρὸς καὶ γεννάδας ἀνεληθὼν τὴν ὑψηλὴν μουσικὴν ἔδραν ἀνύψου ὑπερηφάνως τὴν ράβδον ἐκείνην ἥτις, ὡς ἡ τοῦ Μωϋσέως ἐξετέλει θαύματα ἐπὶ τῶν καρδιῶν ἐπέκεινα τῆς χιλιάδος ἀκρατιῶν.... Ἡ ἐκ τῆς ὀροφῆς τῆς μεγάλης αἰθούσης ἑκατοντάφωτος λυχνοῦχος ἡλάττου τὸ φῶς ὅπως οἶδῃ μείζονα τοῖς σκηνικοῖς φωσὶν ἐντασιν. . . . Ἡ ὡραία γείτων ἀνύψου τὸ πρῶτιστον τὸ θεατρικὸν αὐτῆς ὄμμα ἐκ τῆς νότιας τῆς, καὶ ἐνατενίζουσα τὴν ὀρχήστραν προσέμενε. . . . Καὶ

ἐν τῷ σοβαρῷ ἐκείνῳ τοῦ θεάτρου σκότει ἐδίδετο τὸ σημεῖον τῆς ἐνάρξεως τοῦ «Τανχάϋζερ» τὸ κλασσικὸν ἐκεῖνο «Γερμανοὶ! ἀκούσατε!» τῶν ἀρχαίων. . . .

Ἡ εἰσαγωγή (ouverture) τοῦ «Τανχάϋζερ» ἤρξατο ἐν ἀπάσῃ τῇ παταγῶδει αὐτῆς δόξῃ, ἐφ' ᾧ καὶ μετὰ ρίγους ἀπέστρεψα αὐθωρεὶ τὸ ὄμμα ἀπὸ τῆς Βαγνερίζουσης κορασίδος, καὶ ἐνητένισα τὴν Βαγνερίζουσαν ὀρχήστραν, καὶ ἤκουον ἐναλλάξ καὶ ἐρρίγουν, καὶ ἐπὶ τέταρτον ὄλον τῆς ὥρας ἀνιπτάμην ἐν τῷ μετέωρος, καὶ κατηρχόπαυτικά καὶ ἀπροόπτως εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐρριπτόμην ἐν διανοίᾳ ἀπὸ βράχου εἰς βράχον ἰδεῶν καὶ ἀπὸ σκοπέλου εἰς σκόπελον φαντασίας.

Δὲν ἦτο μουσικὴ ἡ μουσικὴ ἣν ἤκουον τὸ πρῶτον τὴν στιγμὴν ἐκείνην, διότι ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους ἔλλειπεν ἡ μελωδία, ἣν γδοῦπος ἀλλεπάλληλος ἐπέκεινα τῶν ἑκατὸν ὀργάνων, ἣν βρυγῆμοι λεόντων ἐναλλάξ καὶ λεαινῶν καὶ λεοντιδῶν ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ ὑποχθονίῳ ἄντρῳ, ἣν ὄρυγμοι οὐς ἐξερρεύγοντο ἑκατὸν καὶ ἐπέκεινα δρακόντων πνεύμονες. Κλίμαξ τρομέρᾳ ἀνερχόμενη καὶ κατερχομένη ἐπὶ τέταρτον ὄλον τῆς ὥρας παταγῶδως ἐναλλάξ καὶ ἡρέμα ἐν τρομέρῳ accelerando καὶ βαθμιαίῳ σπαρακτικῶς τῷ diminuendo βαρβίτων οἰμῳγαί, σαλπίνγων καὶ τυμπάνων ἀπαίσιοι γδοῦποι, καὶ βιολίων μελωδικώτατοι κλαυθμηρισμοί, ἀνερχόμενοι εἰς οὐράνιον — τῇ ἀληθείᾳ — ὕψος, καὶ αὐθωρεὶ καταδύοντες εἰς ταρτάρεια βάθη, καὶ οἶονεὶ ἐξαφανιζόμενοι εἰς τὰ μύχια βαθυκρύπτων τρωγλῶν καὶ ἄντρων, ἀπετέλουν ἐπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους τὴν μουσικὴν ἐκείνην εἰσαγωγὴν, ἐφ' ᾧ καὶ τεθηπῶς ὄλος καὶ φρικτῶν ἐκυμαινόμενη ἐν τῷ τρίζοντί μοι ἐδωλίῳ, ἐρωτῶν συνεχῶς ἐν ἐμαυτῷ ἐὰν ἦτο μουσικὴ, ἡ μουσικὴ ἣν ἤκουον τὰς στιγμὰς ἐκείνας, ἐὰν ἡδυνήθη χάριτος καὶ φορτωθῇ τὸν βαρύφορτον, τοιούτων τεραστίων μουσικῶν φθόγγων, φόρτον, χωρὶς καὶ διαρραγῇ. ἐὰν ἀνθρωπίνη διάνοια ἡδυνήθη καὶ παράξῃ τοιαῦτα ἔργα, ἂν εὕρισκόμεν, τέλος, ἐν θεάτρῳ, ἢ τῇ προδόμῳ ἐκείνῃ τῆς Κολάσεως τοῦ εὐφραντάστου Ἀλιγιέρη, ἐνθα. «Οἱ θεῖοι, καὶ οἱ βρυγμοὶ τῶν ὀδόντων, καὶ οἱ πάταγοι τῶν χειρῶν

καὶ αἱ παρωργισμέναι ψυχῶν ἐξάψεις, ἀπετέλουν τὸν θόρυβον ἐκεῖνον ὃν ἐγείρει ἡ ἄμμος ἀφρικανικῆς ἐρήμου ἐν τῇ ἐξάψει αἰφνιδίου λιβός. . . .»

Ἡ μεγαλοπρεπὴς αὐλαία ἀνῆρχετο τὸ πρῶτον, ἀποκαλύπτουσα ἡμῖν ὡραίαν σκηναγραφίαν.

Ἡ ζοφερά μυθολογία τοῦ Βορρᾶ μεμιγμένη τοῖς ἐκ παραδόσεως θαύμασι τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας πρωτεύει ἐν ἅπασι σχεδὸν τοῖς μουσικοδράμασι τοῦ Βάγνερ. Ἀμφότερα ταῦτα ὁρῶμεν ἀείποτε σχεδόν, ὥς ἐν ἐπεισοδίῳ, ἐπ' σκηνῆς ἀντιμέτωπα, καὶ παλαιόντα ἐν ὑπερανθρωπίνῳ θράσει. Τὴν Σκανδιναυικὴν μυθολογίαν, καὶ τὴν ἡρωϊκὴν τῶν Τευτόνων καὶ Γότθων ἐποχὴν εἰκονίζει ἐν συντόμῳ ὁ Βάγνερ ἐν τῇ πολυμιγεῖ καὶ τερατώδει ἐκείνῃ, τετραλογίᾳ τῶν Νιεβελούνγων (Die Ring des Niebelungen). Τὴν πτώσιν δὲ κυρίως τῆς πολυθείας αὐτῶν ἐν τῷ τετάρτῳ αὐτῆς μέρει. «Θεῶν πτώσις.» (Götterdämmerung). Τὸ ὑψηλὸν καὶ τερατώδες ὅπως τῶν Νιεβελούνγων θέμα ἠρύσθη ὁ Βάγνερ ἐκ τῆς ὁμωνύμου ἐποποιίας, ἀληθοῦς Ἰλιάδος τῶν Γότθων καὶ ἐθνικοῦ τῶν Γερμανῶν ἔπους ἀπαρίσμενου κατὰ τὰς γνώμας τῶν φιλολόγων τοῖς ραψωδοῖς (Minnesinger) Klingsor τῆς Οὐγγαρίας, καὶ Heinrich von Ostersingen, καὶ ἄλλοις. — Θάλασσα ἡγριωμένη, κύματα παφλάζοντα, ὄντιπαλοι χαρακτῆρες, δάση νήεμα, ζεφύριος αὖρα, στρουθοὶ ἱπτάμενοι ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον, λείοντες βρυχώμενοι, δράκοντες ἐρευγόμενοι φλόγας καὶ πῦρ, κτλ. κτλ. καὶ πανθ' ὅσα ὁρῶμεν ἐν τῇ Ζοφερᾷ ἐκείνῃ καὶ καταπληκτικωτάτῃ ἐν τῷ ὄψει αὐτῆς Τευτονικῇ τῶν Νιεβελούνγων ἐποποιίᾳ, ταῦτα θεώμεθα φρικιώντες ἐν τῇ δρακοντείᾳ ἐκείνῃ μουσικοδραματικῇ τοῦ Βάγνερ τετραλογίᾳ, ἣν ἐπὶ τέσσαρας κατὰ συνέχειαν νύκτας καὶ δις κατ' ἐπανάληψιν ἠκούσαμεν ὁλόκληρον, ἀπὸ σκηνῆς τοῦ Βιενναίου θεάτρου. Ἀλλ' ἀφέντες τοὺς Νιεβελούνγας, διότι καὶ τὸ ἔργον τραχὺ καὶ ἡ περιγραφή δι' ἡμᾶς ἀκατόρθωτος, ἔλθωμεν εἰς τὸν κλεινὸν ἡμῶν Τανχάϋζερ, ὅστις ἐπέπρωτο νὰ καθέξῃ ἐν τῷ λευκίῳ καὶ τῆς νεότητος ἡμῶν μίαν τῶν τραγιωτέρων καὶ περιπαθεστέρων σελίδων ἕνεκα τῆς ἐν αὐτῷ συναντήσεως τῆς ὡραίας ἀλλ' ἀτυχοῦς ἐκείνης κόρης. (ἀκολουθεῖ).

ΠΕΡΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

(Συνέχ. ἴδε τεύχος Θ'. σελ. 268).

Εὐκόλως δὲ πᾶς τις ἀνακαλύπτει ἐν τῇ παραβολῇ ταύτῃ, ὅτι ὁ ἄλλοτε ποτε πλούσιος καὶ εὐγενὴς ἦν τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, τὰ δὲ πολλὰ καὶ παντοῖα αὐτοῦ κτήματα ἦσαν ἡ κατὰ πᾶν εἶδος μαθήσεως εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν ἀνάθαις τούτου, ἀλλ' ἰδίᾳ ταῦτα γράφων, τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν μου εἶχον προσηλωμένην εἰς τὴν μουσικὴν τῆς ὁποίας τὴν γλυκυτάτην γεῦσιν γευσάμενος παιδιόθεν δὲν θέλω λησμονῆσαι οὐδέποτε αὐτήν, καὶ μέχρι τοῦ χείλους τοῦ τάφου. Πρὸ εἰκοσιπενταετίας καὶ ἐπέκεινα τινὲς τῶν ἐν τῇ δουρικῇ Εὐρώπῃ παροικούντων ὁμογενῶν Ἑλλήνων ἕνεκεν τῆς πολυχρονίου ἀναμίξεως καὶ συναναχρώσεως αὐτῶν μετὰ ἁλλοεθνῶν τὰ πολλὰ ἀφωμοιωθέντες, καίτοι διατηροῦντες ἄθικτα καὶ θρησκείαν καὶ ἔθνισμόν, ἐπεθύμησαν νὰ περιβάλωσι τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν μὲ τὸν μανδύαν τῆς τετραφωνίας. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, καὶ παραμεληθέντος τοῦ ἱεροῦ τούτου κειμηλίου μὴ ὑπαρχούσης μουσικῆς σχολῆς (διότι καγὼ καθὼς καὶ ἅπαντες οἱ συναρλετικῶται μου ἱεροψάλται, διεσώσαμεν τὸ κειμήλιον τοῦτο, παραδιδόμενοι καὶ ἀλληλοδιδασκόμενοι ἐν γωνίᾳ καὶ ἐν παραθύρῳ καὶ ἐν ταῖς νάρθηξι τῶν Ἐκκλησιῶν) τὸ ζήτημα ἐλάμβανεν εὐρείας διαστάσεις ὥστε σήμερον ἀπορρίνονται διαρρηθὲν ὅτι δὲν ὑπάρχει Ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ, καὶ ὅτι ἡ ἐν ταῖς ἱεραῖς Ἐκκλησίαις ψαλλομένη μουσικὴ εἶναι Φεῦ!!! τουρκικὴ καὶ πρέπει νὰ ἀντικατασταθῇ διὰ τῆς τετραφωνοῦ Εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς, καὶ ἐπειδὴ οὗτοι πολλὰς φέρουσι παρατηρήσεις καὶ κρίσεις καὶ προτάσεις περὶ βελτιώσεως τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς (διότι οὐδὲ πεσοῦσης πᾶς ἀνὴρ ἐυλεύεται) ὁδηγηθεὶς ὑπὸ διαφόρων συγγραμμάτων τῆς τε καθ' ἡμᾶς καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς καὶ μερίαν γνώσιν λαβὼν τούτων, ἐτρέπην ἐπειτα εἰς τὴν μελέτην τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς μουσικῆς, ἐκ τῶν περισωθέντων ἀρχαίων καὶ νεωτέρων συγγραφέων, καὶ παρετήρησα ὅτι ὅσα ἐγράφησαν περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς δὲν εἶναι οὔτε ὀρθὰ οὔτε δίκαια. Καὶ πρῶτον: πολλοὶ γράφοντες ἢ λαλοῦντες περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς μουσικῆς καλοῦσιν αὐτὴν Ἐκκλησιαστικὴν, διότι τὴν μεταχειρίζομεθα εἰς τὰς ἱεράς Ἐκκλησίας, τινὲς δὲ καὶ εὐδικώτερον Κωνσταντινουπολιτικὴν, διότι ἅπαντες οἱ διδάσκαλοι καὶ μελουργοὶ ἤχησαν εἰς τὴν

Κωνσταντινούπολιν, ἐξ οὗ καὶ τὸ ῥητόν· αὐτοὺς ὁ Ἱεροφάλτης ἔχει τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ ὕψος αἰθιασῶται ὅμως τῆς Εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς, καὶ τυφλοῖς ὄμμασιν ὑπεῖκοντες αὐτῇ ἀποκαλοῦσιν αὐτὴν "Ἀπαγε!! Τουρκικὴν, ἀλλ' ἐρωτῶ τοὺς Κυρίους αὐτοὺς. "Ὅταν τὰ Ὀθωμανικὰ στίφη ὁρμήσαντα ἐκ τῆς Ἀραβίας κινέκλυσαν ἀπασαν τὴν Ἀνατολήν, δὲν εἶχον οὐδὲ γλῶσσαν ὥστε ἐδιάσθησαν καὶ ἔλαβον ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν ἐκ τῆς Ἀραβικῆς, καὶ τρία τοῖς ἑκατὸν ἐκ τῆς Περσικῆς, καὶ ἐμόρφωσαν γλῶσσαν, πῶς ἠδύναντο νὰ ἔχωσι καὶ Μουσικὴν; ὥστε δίκην ἡλίου φαινότερον ἀποδεικνύεται ὅτι καὶ τὴν Μουσικὴν τὴν παρέλαβον ἐξ ἡμῶν διότι εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦκμαζον ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ὁ μαθητὴς αὐτοῦ ὁ θεῖος Κοσμάς, ἕτερος Κοσμάς πρὸ αὐτῶν δὲ Ἀνδρέας ὁ Κρήτης, Θεόδωρος ὁ Παλαιστίνος ρωμανός, ὁ μελωδός, καὶ ἡ μουσικὴ ὑπῆρχεν ἐν ταῖς Ἱεραῖς τελεταῖς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Ἀποστόλων ὥστε ἀμαρτάνουσιν θανάσιμως ἀπαλλοτριούμενοι ἐκ τῶν ἱερῶν Ἐκκλησιῶν τὴν Ἱερὰν Ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν. Ἡ μουσικὴ ὁμῶς αὕτη εἶναι ὅτι πρέπει νὰ ὀνομάζεται νεωτέρα ἑλληνικὴ, ἐπειδὴ κατὰ τοὺς κανόνας τούτους δὲν φάλλωνται μόνον τὰ Ἐκκλησιαστικὰ ᾠσματα, ἀλλὰ καὶ τὰ μὴ τοιαῦτα οἶον, τὰ Ἡρωϊκὰ, κλέφτικα, ἐρωτικὰ, κῶμοι, τὰ ἐν τοῖς συμποσίοις, τὰ ἐν τοῖς χοροῖς κτλ. Διακρίνουσι δὲ ταῦτα οἱ μουσικοδιδάτκαλοι τὰ μὲν Ἐκκλησιαστικὰ ἐσωτερικὰ καλοῦντες, τὰ δὲ μὴ τοιαῦτα ἐξωτερικὰ, καὶ διὰ μὲν τὰ Ἐκκλησιαστικὰ κοινῶς μεταχειρίζονται, τὸ ῥῆμα φάλλω, διὰ δὲ τὰ ἐξωτερικὰ τὸ τραγουδῶ, ἀλλὰ καὶ οἱ φάλλοντες, τραγουδοῦσιν κατὰ τοὺς αὐτοὺς κανόνας τῆς αὐτῆς μουσικῆς. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι πλεῖστα μὲν ἐγράφησαν ὑπὸ τῶν μελοποιῶν περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, ὀλίγα δὲ περὶ τῶν ἐξω, ἀλλὰ καθὼς ἡ γλῶσσα ἦν μεταχειρίζεται τὸ ἔθνος, εἶναι καὶ λέγεται γλῶσσα τοῦ ἔθνους τούτου, εἴτε μεγάλη, εἴτε μικρά, εἴτε καὶ οὐδεμία γίνεται χρῆσις τῆς γραφῆς, τὰ αὐτὰ πρέπει νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τῆς μουσικῆς. Ἡ μουσικὴ εἶναι μία τῶν ὡραίων τεχνῶν, αἱ δὲ λεγόμεναι ὡραῖαι ἢ ἐλευθέριοι τέχναι ἀπαιτοῦσι καὶ ἐλεύθερον τὸ ἔθνος, ὅπως ἀναπτύσση ἢ τοῦλάχιστον διατηρῇ αὐτάς. Καὶ ἦτον ἄρα δυνατόν ἐπὶ πολλὰς πολλῶν ἐτῶν περιόδους ἐν δουλείᾳ ὅν τὸ ἡμέτερον ἔθνος νὰ διατηρήσῃ ἀκμαίαν τὴν μουσικὴν αὐτοῦ; Ἀλλ' ἐκ τούτου γεννᾶται ἀμέσως τὸ ζήτημα· διετήρησα τοῦλάχιστον ἵγνη ταύτης; "Ὅτι οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἐποχὴ καθ' ἣν τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος δὲν εἶχεν ᾠσματα (θρήνους ἂν οὐχὶ ἄλλο καὶ μυρολόγια) οὐδεὶς μέχρι τοῦδε

τὸ ἔθεσεν εἰς ἀμφιβολίαν. εἶχεν ἐπομένως καὶ μουσικὴν. "Ὅτι δὲ παρὰ τῷ λαῷ σώζονται καὶ τραγουδοῦνται ᾠσματα ἀπὸ στόματος εἰς στόμα μεταδιδόμενα, καὶ πρὸ τῆς ἀλώσεως, αὐτὰ ταῦτα τὰ ᾠσματα τὸ ἀποδεικνύουσι. Κατὰ τὸν ρυθμὸν δὲ τῶν σημερινῶν πολιτικῶν στίχων, ἔχομεν ᾠσματα πρὸ δέκα καὶ ἐπέκεινα ἑκατονταετηρίδων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν ρυθμὸν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Τροπαρίων, διεσώθησαν πολιτικοὶ ὕμνοι παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς συγγραφεῦσι λίαν ἀρχαιοτέρης ἐποχῆς. Εἶχον λοιπὸν οἱ πατέρες ἡμῶν ἐκ τῶν πάππων καὶ προπάπων παραλαβόντες ᾠσματα, τραγουδοῦντες αὐτά, κατὰ τινὰ βέβαια ἔμμουσον ἢ ἄμμουσον μουσικὸν ρυθμὸν· μετεβίβαζον δὲ καὶ τὰ ᾠσματα, καὶ τὸ ἰδιόαζον ἐκάστου μέλος διὰ προφορικῆς παραδόσεως· καὶ ἐσχάτως μὲν κατὰ τοὺς κ' ἡμᾶς χρόνους, ἐγένοντο καὶ γίνονται συλλογὰι τῶν ᾠμάτων τούτων, ἀλλὰ τὸ μέλος, ὁ ἦχος καθ' ὃν ᾄδονται εἰσέτι καὶ σήμερον, προφορικῶς μᾶλλον διατηροῦνται καὶ μεταδίδονται. Ἐγράφοντο καὶ διὰ τῆς γραφῆς παρεδίδοντο κυρίως, τὰ μέλη τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ᾠμάτων, τὰ δὲ τῶν τραγουδιῶν συνήθως διὰ τῆς ἀκοῆς· ὁσάκις ὅμως ἤθελον νὰ γράψωσι καὶ τῶν ἐξωτερικῶν ᾠμάτων τὸ μέλος μετεχειρίζοντο τὰ αὐτὰ σημεία, δι' ὧν ἔγραφον καὶ τὰ Ἐκκλησιαστικὰ, ἀνάγοντες ταῦτα εἰς ἦχους καὶ καθὼς καὶ τὰ Τροπάρια. Ἐπειδὴ δὲ περισσοτέρα πρόνοια καὶ προσοχὴ ἐλαμβάνετο, ἵνα τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ᾠμάτων ὁ ρυθμὸς καὶ τὸ μέλος, διατηρηθῶσιν ὅσον οἶόν τε καὶ ἀμετάβλητα, διὰ τοῦτο περὶ τὰ Ἐκκλησιαστικὰ μᾶλλον κατεγίνοντο, καὶ χάριν τῆς εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ ἐπιτηδεύσεως ἐσπούδαζον αὐτὴν, ἀλλ' οἱ διχασμότεροι περὶ τὰ Ἐκκλησιαστικὰ ἐμέλιζον καὶ ἐξωτερικὰ, μὲ τὰ αὐτὰ σημεία καὶ τοὺς αὐτοὺς κανόνας τῶν ἐσωτερικῶν, ἐκτὸς ἐκείνων τῶν διαφορῶν τοῦ μέλους, αἵτινες προέρχονται ἐκ τῆς διαφορᾶς φύσεως τοῦ ᾠσματος. "Ὅτι λοιπὸν ὑπῆρχε καὶ ὑπάρχει παρ' ἡμῖν ἀλληλοδιαδόχως, ἐκ τῶν προγόνων εἰς τοὺς ἀπογόνους μεταδοθεῖσα ἐθνικὴ μουσικὴ, καθ' ἣν καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐξωθεν, ὡς τροπάρια φάλλομεν, καὶ στίχους τραγουδοῦμεν, εἶναι ἀναντίρρητον. Ἀλλ' ἡ μουσικὴ αὕτη εἶναι αὕτη τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων; Ἀφοῦ τὸ ἔθνος, καὶ ἡ γλῶσσα ἐπομένως αὐτοῦ ἔλαθε τοσαύτας καὶ τοσαύτας καταστροφάς, ἀφοῦ ἡ ποιησις καὶ ὁ στίχος, ἐνθα κυρίως ἡ μουσικὴ σπρέρεται, ἔλαβον τοσαύτας ἀλλοιώσεις, ἡ ἀπαράλλακτος καὶ ἀναλλοίωτος διατήρησις τῆς μουσικῆς ἤθελεν εἶναι θαῦμα, καὶ θαῦμα τῶν θαυμάτων θαυμασιώτερον. Ἀλλὰ καθὼς

ἡ γλῶσσα τοῦ ἔθνους ἡλλοιώθη μὲν καὶ μετετγ-
ματίσθη δὲν εἶναι ὁμῶς ξινη ἢ σημερινή· καθὼς
μεγαλητέραν ἀλλοίωσιν ἔλαβεν ὁ στίχος, εὐρί-
σκονται ὁμῶς ἐν αὐτῇ ἵχνη τοῦ ἀρχαίου· τοιοῦ
τοτρόπως πολὺ μεγαλητέραν κατὰστροφὴν ἔλα-
βεν ἡ μουσικὴ, ἀλλὰ τὰ σωζόμενα αὐτῆς λεί-
ψανα εἰς τὰς αὐτὰς ρίζας, καὶ εἰς τὸν αὐτὸν
κορμὸν τῆς ἀρχαίας ἔχουσι τὴν ὑπόστασιν· Ἐν
τῶντι ἐξετάσωμεν τὰ σωζόμενα ἐκ τῶν περὶ
ἀρχαίας μουσικῆς συγγραφέων, ἐξετάσωμεν
δὲ καὶ τὰς περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς μουσικῆς νεωτέ-
ρας συγγραφάς, θέλομεν παρατηρήσει· ὅτι τὰ γέ-
νη, τὰ εἶδη καὶ συστήματα τῆς ἀρχαίας τίθεν-
ται ὡς βάσις τῆς θεωρίας τῶν νεωτέρων, δὲν
διατήρησεν ἡ νεωτέρα πάντα τὰ τῶν ἀρχαίων,
ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ ἵχνη ποῦ μὲν περι-
τότερα, ποῦ δὲ ὀλιγώτερα ἐξ ὧν τῶν γεννῶν
καὶ ἐξ ὧν τῶν συστημάτων. Καὶ συμφωνοῦσι
μὲν πάντες ὅτι οἱ ἀρχαῖοι εἶχον μουσικὴν θεῖαν
οὐράνιον· ἀλλ' οἱ πλείστοι συμπεραίνουνσι τοῦτο,
ὡς ἐκ τῆς ἀναπτύξεως τῶν συγγενῶν τεχνῶν
καὶ ἐπιστημῶν, οὐχὶ δὲ καὶ ἐκ τῆς ἐρεῦνης, ἐπὶ
τῶν διασωθέντων περὶ μουσικῆς ἀρχαίων συγ-
γραμμάτων. Συμφωνοῦσιν ὁμοίως πάντες ὅτι
προαγομένου καὶ ἀναπτυσσομένου τοῦ ἔθνους,
εἰς τὰς ἄλλας ἐλευθερίας τέχνας καὶ ἐπιστήμης,
πρέπει νὰ ἀναπτυχῇ καὶ ἡ μουσικὴ αὐτοῦ. Με-
γίστη ὁμῶς διαφωνία ὑπάρχει ὡς πρὸς τὴν ὁ-
δὸν ἣν πρέπει νὰ βαδίσῃ. Καὶ εὐρισκόμεθα τοῦ
τοῦ ἔνεκεν ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς μουσικῆς ἐκ
παραλλήλου (εἰ καὶ εἰς μείζονα ἀπόστασιν) πρὸς
τὸ ἀπὸ μακροῦ ἤδη χρόνου συζητούμενον, καὶ
εἰσέτι μὴ ἀκριβῶς λελυμένον περὶ γλώττης ζή-
τημα. Καὶ καθὼς εἶπον εἰς τὸ πρῶτον μου μά-
θημα ἀπὸ τούτου τοῦ βήματος, πάλιν ἐπανα-
λαμβάνω νὰ εἶπω, ὅτι εἰς τρεῖς κατηγορίας δι-
νάνται νὰ κατὰσχῶσιν αἱ περὶ τοῦ ζητήματος
τούτου γνώμαι. Ὑπάρχει παρ' ἡμῖν μία τάξις
ἀνθρώπων οἵτινες οὐδὲ κὰν ζήτημα θεωροῦσιν τὸ
περὶ ἐθνικῆς μουσικῆς, κατ' αὐτοὺς ὑπάρχει ἤδη
λελυμένον. Καθὼς λέγουσιν μετὰ τὴν ἀποκατά-
στασιν τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἔθνους, παρελάβομεν
ἐκ τῆς ἐλευθερίας καὶ ἐξευγενισμένης Εὐρώπης
καὶ μιμούμεθα τὰ ἐξευγενισμένα ἦθη καὶ ἔθιμα
αὐτῆς καὶ εὐρωπαϊστὶ διαितώμεθα, εὐρωπαϊστὶ
ἐνδύομεθα εὐρωπαϊστὶ εὐρωπαϊκοὺς χοροὺς χο-
ρεῖομεν, εὐρωπαϊκὰ ὄργανα εὐρωπαϊστὶ διδά-
σκομεν τοὺς υἱοὺς καὶ θυγατέρας ἡμῶν τοιοῦτο-
τρόπως εὐρωπαϊστὶ πρέπει νὰ ἄδωμεν οὐχὶ μό-
νον ἐν ταῖς σουαρὰς καὶ ἑορταῖς· καὶ ἐν τοῖς χο-
ροῖς κτλ. ἀλλὰ καὶ ἐν Ἐκκλησίαις· τοῦλάχιστον
ὁσάκις ἐκκλησιάζεται ἡ ἐξευγενισμένη τάξις, κα-
θὼς οἱ ἐν τῇ παραβολικῇ ἐκείνῃ κήπῳ μίσθιοι,

οἵτινες ὑπερετήσαντες εἰς τὸν ξένον κήπον τῶν
περιτίκων, ἄγρια ἐθεώρησαν πᾶν ὅ,τι εὐρίσκεται
ἐν τῇ πατρικῇ κήπῳ. Τὴν οὐσηχον καὶ ἔρρινον
καὶ μονότονον καὶ μὴ ἀρμονικὴν Ἀσιατικὴν καὶ
Τουρκικὴν μουσικὴν αἱ τὴν ἀρίστωμεν εἰς τὸν ἀ-
γενῆ καὶ ἀπαίδευτον ὄχλον καὶ εἰς τοὺς τουρκο-
μαθητῶνας ψάλλας, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ τοὺς
καταδικάσωμεν διότι ἡ εἴς ἐγένετο δευτέρα φύ-
σις, ὡς εἰς τὰ αἰσθήματα ἡ κρίσις οὐδὲν ἢ μι-
κρόν δύναται νὰ ἐπιδράσῃ. Εἶναι ἀξίεπαινος ἡ
εὐκρίνεια αὐτῶν, ἀφοῦ ρητῶς καὶ ἀνευ περια-
γωγῶν ἀποφαίνονται, ὅτι οὕτε ἀναγνωρίζουσιν,
οὕτε ἀνέχονται νὰ ἀκροῶνται Ἑλληνικοὺς ρυθ-
μοὺς καὶ ἄσματα καὶ ὅτι εἰς μόνην τὴν Εὐρω-
παϊκὴν μουσικὴν ἀρέσκονται, καὶ ἐν οἴκῳ, καὶ
ἐν ὀνόμῳ, καὶ ἐν Ἐκκλησίαις. Ἡ δευτέρα καὶ
πολυπληθεστέρα μερίς ἐπιμένει εἰς τὴν διατή-
ρησιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς ἐθνικῆς μουσικῆς. Ἀ-
ναγνωρίζει μὲν καὶ ὁμολογεῖ ὅτι ἦτον ἀδύνατον
νὰ διατηρήσωσιν οἱ πατέρες ἡμῶν μετὰ τοσαύ-
τας ἐθνικὰς συμφορὰς, ἀκμασίαν καὶ ἀνθρώπν τὴν
μουσικὴν αὐτῶν ἐν ὅρει καὶ σπηλαίοις διαιτώ-
μενοι, καὶ ὅτι ἐπομένως μετὰ τῶν ἄλλων ὑπέστη
καὶ ἡ μουσικὴ κατὰστροφὰς, ἐξηχρηιώθη καὶ ἐ-
δαρδωρήθη, λησμονήσαντες ὅτι διὰ τῆς μονότο-
νου καὶ βαρδάρου ταύτης μουσικῆς ὕμνον καὶ
ἑδοξολόγουν τὴν Θεὸν ἐν τῇ συστηκῇ τοῦ ἔθνους
κιδωτῷ, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν
Ἀποστόλων μέχρι σήμερον, καθὼς οἱ ἐν τῇ πα-
ραβολικῇ ἐκείνῃ κήπῳ ὁπαδοὶ τῆς δευτέρας καὶ
πολυπληθεστέρας μερίδος, οἵτινες ἐπιλήτμονες
γενόμενοι τῶν πατρικῶν παραδόσεων ἀπώλεσαν
καὶ τὸ αἶσθημα τῆς ἰδίας αὐτῶν εὐγενείας. Διὰ
τοῦτο λέγομεν πρὸς αὐτοὺς. Σκληρόν καὶ λίαν
σκληρόν, νὰ ἀναγκάζητε ἡμᾶς, ἵνα ἐγκαταλεί-
ψωμεν οὐχὶ ἀγενοὺς καταγωγῆς ἦθη καὶ ἔθιμα,
καὶ νὰ ἀσπασθῶμεν ξένα καὶ ἀλλότρια, ἐπὶ τῇ
λόγῳ ὅτι καὶ ἡμεῖς ταῦτα ἡσπασθητε ὡς ἐντε-
λέττερα καὶ κομψότερα καὶ τοῦ σαρμοῦ. Ἡμεῖς
οὐτε βουλόμεθα, οὐτε δυνάμεθα νὰ πείσωμεν ἡ-
μᾶς ἵνα ἀρέσκισθε εἰς τὰ ἡμέτερα. Ἐν καὶ μό-
νον μᾶς λυπεῖ, καὶ περὶ τούτου καθ' ἡμῶν μεμ-
ψιμοῦμεν· ἐνῷ ὑμεῖς ὡς προεξάρχοντες ἐπρε-
πε νὰ συνεργήσητε προπορευόμενοι εἰς τὴν διά-
σωσιν τῶν πτωχῶν καὶ πενιχρῶν λειψάνων τῆς
ἀρχαίας κοινῆς ἡμῶν δοξῆς, ἐγκαταλείψατε ἡ-
μᾶς μόνους, ἵνα καὶ τὰ μικρὰ ταῦτα ράκη ἀπο-
λέσωμεν. Ἀλλ' ἐγκαταλείψαντες ἡμᾶς ἀπροστα-
τεύτους, παύσατε ὁμῶς καὶ ἐνοχλοῦντες τὴν
οἰανδήποτε τέρψιν καὶ εὐαρέσκειαν ἡμῶν.

(ἀκολουθεῖ).

Ο ΣΚΟΡΦΟΣ ΤΟΥ ΚΟΖΑΚΟΥ

(Συνέχ. ἴδε ἀριθ. 308 Τεῦχος Ι΄.)

Περὶ οὐδενὸς δὲ τῶν κατὰ τὸ διάστημα τῶν δέκα τούτων ἐτῶν γενομένων ἐπληροφορήθη οὐδὲ ἠθέλησέ ποτε νὰ πληροφορηθῇ. Καὶ ὅμως

σπουδαῖα γεγονότα, ἅτινα ἀφῆκαν ἐποχὴν ἐν τῇ ἱστορίᾳ, συνέβησαν κατὰ τὸ δεκαετὲς τοῦτο διάστημα.

Ὁ Ναπολέων ἀπὸ τοῦ 1802 μέχρι τοῦ 1813 περιηγήθη καὶ ὑπέταξεν ὑπὸ τὸ σκῆπτρον αὐτοῦ ἅπαντα σχεδὸν τὰ κράτη τῆς Εὐρώπης διὰ τῶν ἐπιτυχῶν καὶ ἐνδόξων αὐτοῦ μαχῶν. Ἀνεβίβασεν

(Ἡ κυρία Μοντριέ συνομιλοῦσα μετὰ τῆς Παλόττας).

εἰς τοὺς θρόνους τῆς Εὐρώπης τοὺς στρατιώτας καὶ τοὺς ἀξιωματικούς αὐτοῦ, καὶ ἀνύψωσε τὴν Γαλλίαν εἰς τὸν ὑπατον βαθμὸν τῆς δόξης αὐτῆς.

Ἐγκαταλειφθεὶς δὲ ὑπὸ τῆς τύχης, ἥτις ἐπὶ τοσοῦτον ὑπεβοήθησεν αὐτὸν εἰς τὰς μεγαλεπιβούλους αὐτοῦ ἐπιχειρήσεις, μικροῦ δεῖν ἐξεμέτρα καὶ οὗτος τὸ ζῆν ἐντὸς τῶν ἐμήρων πεδιάδων τῆς Ρωσσίας, ὅπου πενταχόσιοι περίπου χι-

λιάδες στρατιωτῶν ἔπασαν μαχόμενοι ὑπὲρ τῆς δοξομανίας αὐτοῦ, εἰ καὶ τότε αἱ περιστάσεις δὲν συνεβοήθουν αὐτῷ πρὸς διάσωσιν τῆς ζωῆς του.

Τέλος ὅμως ἡ Εὐρώπη μὴ δυναμένη νὰ ὑπαίχῃ εἰς τὰς διαταγὰς καὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ κυρίου τῆς ἡγεῖρεν ἀγέρωχον κεφαλὴν, καὶ ἀπειλοῦσα αὐτὸν, ὥς ὁ κατασυντρίβων τὰς ἀλύσσεις του

κρίων, συνήνου άπάσας τὰς δυνάμεις αὐτῆς παρασκευαζομένη διὰ τὴν πολύκροτον ἐκείνην μάχην τοῦ 1843, καθ' ἣν ἡ Γαλλία ἐγκαταλειφθεῖσα παντελῶς ὑπὸ τῶν συμμάχων αὐτῆς καὶ στερουμένη χρημάτων καὶ στρατιωτῶν ἔμελλε νὰ διακυβεύσῃ τὴν δόξαν καὶ τὴν εὐκλειαν αὐτῆς, ἣν μετὰ τοσοῦτους κόπους καὶ μόχθους ἐπὶ ἑνδεκα ὀλόκληρα ἔτη ἠδυνήθη νὰ προσκτήσῃται.

Ὁ Ρενέος εἰσῆρχετο τότε εἰς τὸ εἰκοστὸν περὶπου ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ἦτο ὠραῖος, ὑπερήφανος καὶ ἀνδρὶς νέος. Τὸ ῥοδόχρουν καὶ λεπτοφυὲς αὐτοῦ πρόσωπον ἀρκούντως ὑπέκρυπτε τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ, ἐνῶ τὸνναντίον ἡ βραγχνώδης φωνὴ καὶ τὸ βλέμμα αὐτοῦ προῦδιδον αὐτὴν.

Ἦτο πάντοτε πρόθυμος εἰς τὰς διαταγὰς τῆς μητρὸς του, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἐναντιώσεως εἰς τὰς ἰδιοτροπίας αὐτῆς, παιδιόθεν συνωφκειωθείς μετ' αὐτῶν. Ὁ Ρενέος ἦτο πάντοτε διὰ τὴν βασιωνίδα δωδεκαετὲς παιδίον, τὸ ὁποῖον ὅτε μὲν ἐθώπευεν καὶ ἡσπάζετο ὅτε δὲ ἐπέπληττεν αὐστηρῶς.

Καίτοι δὲ ὁ Ρενέος πάντοτε ἔβλεπεν αὐτὴν ὡχρὰν καὶ τεθλιμμένην, οὐχ ἥττον μετὰ λυπρῆς παρετήρει τὴν κατάστασιν αὐτῆς ταύτην καθ' ἐκάστην αὐξάνουσαν ὡς ἐκ τοῦ μονήρους καὶ μελαγχολικοῦ αὐτῆς βίου.

Οὕτω μετὰ φρίκης ἀναλογιζόμενος τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα τῆς ἀλλοκότου ταύτης ζωῆς, τὸ πρῶτον ἤδη ἠθέλησε νὰ ἐρευνήσῃ καὶ ἀνεύρῃ τὴν αἰτίαν αὐτῆς.

Αἱ λυπηραὶ ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόντος καὶ ἡ δυστυχία τοῦ πατρὸς του δὲν ἐφαίνοντο εἰς αὐτὸν ἐπαρκεῖς λόγοι, οἵτινες ἠνάγκαζον τὴν μητέρα του, Κ. Μοντριέ, νὰ διᾶγῃ τοιοῦτον βίον.

Ἐσχέθη λοιπὸν οὕτω, ἠρεύνησεν ἐπὶ πολὺ. Ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξαγάγῃ οὐδὲν συμπέρασμα ἱκανοποιῶν τὴν ἀπορίαν αὐτοῦ.

Ἀπεφάτισε τέλος νὰ ἐρωτήσῃ τὴν μητέρα του. Ἀλλ' αὐτὴ μόλις ἀκούσασα τὰς λέξεις: Διατί; ἠννόησε πάραυτα τὴν ἐρώτησιν τοῦ υἱοῦ της καὶ διέκοψεν αὐτόν. Ἐπὶ τινὰς δὲ στιγμὰς ἔμεινεν ἐκπληκτος ὡς ἐκ τῆς ἀπροόπτου ταύτης ἐρωτήσεως.

Ἀκολουθῶς δὲ βιαίως καὶ ἀποτόμως τῷ λέγει:

— Δὲν εἶπαι λοιπὸν εὐχαριστημένος;

— Ἐγὼ μήτερ μου; ἐγώ!

— Λοιπὸν σιώπα. Τῷ ἐπ' ἀναλαμβάνει.

Ἐγείρεται δὲ ἀμέσως, ἐνχακαλίζεται αὐτόν καὶ κλείεται ἐντὸς τοῦ δωματίου της.

Ἐκτοτε ὁ Ρενέος ἦτο πάντοτε κατηρῆς καὶ μελαγχολικός. Τὰ ὠραιότερα θεάματα, ἡ καλλονὴ τῆς φύσεως, ἡ λαμπρότης τοῦ Ἥλιου, αἱ τερπνότεραι διασκαδάσεις δὲν ἠδύναντο νὰ συγκινήσωσι τὴν τεθλιμμένην καὶ ψυχρὰν αὐτοῦ καρδίαν.

Πολλάκις ὅτε ὁδεύων ἐριππος ἐπλητρίαζε χωρίον τι ἐπιθύμει νὰ σταματήσῃ τὸν ἵππον του καὶ νὰ καταβῇ. Πολλάκις ἀπαντῶν καθ' ὁδὸν χωρὶκὸν τινα ἐπιθύμει νὰ πλησιάσῃ καὶ νὰ συνδιαλεχθῇ μετ' αὐτοῦ. Ἀλλὰ ὁ Βενουά ὅστις πάντοτε παρηκολούθει αὐτόν κατὰ διαταγὴν τῆς μητρὸς του τὸν ἀπέτρεπε καὶ ἀσπαζόμενος τὰς χεῖρας του τῷ ἔλεγε:

— Μὴ! Κύριε βαρῶνι. Μὴ!... Ἐάν τὸ μάθῃ ἡ μήτηρ σας!

Ἀναλογιζόμενος τὴν θέσιν του ταύτην ὁ Ρενέος καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ἀνθέξῃ πλέον εἰς τὰς ἀλόγους ταύτας θελήσεις τῆς μητρὸς του ἤρξατο νὰ σκέπτεται περὶ τῆς ἀπελευθερώσεώς του.

Πρὸς τοῦτο ὁμοῦς συνεβοήθουν αὐτῷ καὶ αἱ περιστάσεις.

Πρωίαν τινὰ ἡ πρὸς τὸ μέρος τῆς ὁδοῦ πλευρὰ τοῦ τείχους τοῦ περιβόλου κατέρρευσεν. Ἡ δὲ βασιωνὶς τοῦ Μοντριέ ἔσπευσεν καὶ διέταξε τὸν Βενουά ἵνα προσκαλέσῃ ἐργάτας πρὸς ἀνέγερσιν τῆς καταρρευσάσης πλευρὰς τοῦ τείχους, ἐκ φόβου μήπως ὁ Ρενέος συνδιαλέγητε μετὰ τῶν διὰ τῆς ὁδοῦ διαβαινόντων.

Τὴν ἐπιοῦσαν καθ' ἣν οἱ κτίσται ἠργάζοντο πρὸς ἐπισκευὴν τοῦ τείχους, ὁ Ρενέος κατὰ τύχην περιδιάβαζεν ἐν τῷ περιβόλῳ ἄνευ τοῦ Βενουά. Ἀμα δ' ὡς παρετήρησε μακρόθεν τοὺς ἐργάτας ἐκείνους ἐργαζομένους ἀνέκραξε μετὰ χαρᾶς:

— Ὅντα ζῶντα! . . . Ἀνθρώποι! . . .

Καὶ πάραυτα ἔσπευσεν ὅπως συνομιλήσῃ ἐπ' ὀλίγας στιγμὰς μετ' αὐτῶν.

Ἐπλησίατε λοιπὸν πρὸς αὐτοὺς καὶ κατ' ἀρ-

χάς μὲν ἴστατο ἄφωνος μὴ ἔχων τι νὰ εἶπῃ αὐτοῖς, ἀκολουθῶς ὅμως ἀποφασίσας ὅπως μὴ ἀφήκῃ νὰ παρέλθῃ ἐπὶ ματαίῳ τοιαύτῃ ἀπροσδόκητος εὐκαιρία προχωρήσας ὀλίγον ἔλαβε τὴν χεῖρα τοῦ πρώτου ἐργάτου καὶ ἐχαιρέτισεν αὐτὸν λίαν φιλοφρόνως καὶ εὐγενῶς.

Ὁ ἐργάτης οὗτος, ὅστις ἦτο γέρον με κόμην κατάλευκον, ἔμεινεν ἐκστατικὸς ἐπὶ τῇ τιμῇ ταύτῃ, ἣν περιποιήσατο αὐτῷ ὁ Ρενέος· διὸ καὶ ἀφῆρσε πάραυτα ἐκ σεβασμοῦ κινούμενος τὸν πῖλόν του εἰπὼν συνάμα πρὸς αὐτόν:

— Σὰς προσκυνῶ, Κύριε βαρῶνε!

Μεθ' ὃ ἐπανελάβε τὴν ἐργασίαν του.

— Λίαν ἐπίπονον εἶναι τὸ ἔργον σας, φίλοι μου! Εἶπεν ὁ Ρενέος μετὰ παρέλευσιν στιγμῶν τινων.

— Ἐπίπονον; . . . Ὑπέλαθεν ὁ γηραιὸς ἐκεῖνος ἐργάτης. Σὰς διαβεβαίω, Κύριε βαρῶνε, ὅτι εἴμεθα πολὺ εὐτυχέστεροι ἐκείνων, οἵτινες σήμερον θυσιάζουσι καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν των μαχόμενοι, χάριν τῆς δοξομανίας ἐνὸς καὶ μόνου ἀνθρώπου!

— Καὶ ἔχομεν πόλεμον; Ἐρωτᾷ τότε ὁ Ρενέος.

Ἐπὶ τῇ ἐρωτῇ ταύτῃ, ἅπαντες οἱ ἐργάται ἤγειρον τὰς κεφαλὰς καὶ ἐκθαμβοὶ ὅλοι παρετήρουν ἀλλήλους.

Τότε εἰς ἐξ αὐτῶν εἶπεν εἰρωνικῶς:

— Παράδοξον! . . . Ἡ ἐρώτησις αὕτη μοὶ φαίνεται λίαν ἀγροϊκός. . . .

Αἱ λέξεις αὗται ἐξηρέθισάν πω: τὴν φιλοτιμίαν τοῦ Ρενέου, οὗτινος ἡ ὄψις πάραυτα ἠρυθρίασεν. Ἀλλ' ὅμως προσποιηθεὶς ὅτι οὐδὲν ἤκουσεν ἐπανελάβε:

— Καὶ ἐναντίον ποίων;

Ὁ γηραιὸς ἐκεῖνος καὶ ἀγαθὸς ἐργάτης ἤρξατο νὰ σκέπτηται στηρίζας τὴν κεφαλὴν του ἐπὶ τῆς δεξιᾶς χειρὸς του. Ἐκὼν αἱ ἐρωτήσεις αὗται τοῦ Ρενέου προήρχοντο ἀληθῶς ἐξ ἀγνοίας ἢ ὑπέκρυπτον ἐπιβούλους καὶ δολίους σκοπούς. Μετὰ τινὰς δὲ στιγμὰς εἶπε πρὸς αὐτόν:

— Συγγνώμην, Κύριε βαρῶνε· ἀλλὰ μοὶ φαίνεται . . . ὀλίγον ἀπλοϊκός. . . . Καὶ ὅμως δὲν εἶναι ἰδικόν σας σφάλμα. . . . Ἀφορᾷ τὴν Κυ-

ρίαν μητέρα σας . . . θὰ κανονίσῃ ὅμως τὸν λογαριασμόν τοῦτον . . . ὅχι βεβαίως μ' ἐμὲ . . . μ' ἐσᾶς. Ἴσως . . . ἂν ὄχι σήμερον ἀλλ' ἀφεύκτως μετ' ὀλίγας ἡμέρας. . . . Ἀ! ἂν καὶ δὲν εἶμαι διάσημος καθηγητής, γνωρίζω ὅμως πολλὰ περισσότερα ἀπὸ ἐσᾶς. . . . Μάλιστα! Μάλιστα! Ἐχομεν πόλεμον.

Ὁ Ρενέος κεκυρῶς καὶ συνωρυωμένος ἤκουε τοὺς λόγους τούτους μετ' ἐκπλήξεως καὶ ἐσωτερικῆς ταραχῆς.

— Ἐρωτᾷτε δὲ ἐναντίον ποίων; Δὲν ἔχει οὕτως;

Ἐναντίον ὅλης σχεδὸν τῆς Εὐρώπης. Ἀπὸ ἑνδεκα περίπου ἐτῶν παρεδώκαμεν ἅπαντες εἰς τὸν Αὐτοκράτορα τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἀδελφούς μας· πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὰ χρήματά μας. . . . Ὅσοι ἀναχωροῦσι διὰ τὸν πόλεμον δὲν ἐπιστρέφουσι πλέον. . . . ἡ δυστυχία μας εἶναι μεγίστη καὶ ἀπαρηγόρητος. Δὲν ἔμεινεν οὐδεὶς μετὰ τοῦ ὁποίου νὰ συζεύξωμεν τὰς θυγατέρας μας, οὐδεὶς διὰ νὰ καλλιεργήτῃ τὰς ἀμπέλους καὶ τοὺς ἀγρούς μας. . . . Καὶ ὅμως ὑπάρχουσιν ἄλλοι ἐν τῇ κωμοπόλει ἡμῶν οἵτινες ζῶσιν ἐν πλήρει ἀνέσει ἀπολαύοντες πάντων τῶν ἀγαθῶν τῆς ζωῆς καὶ μετ' ἀπαθείας βλέποντες ἡμᾶς τοὺς δυστυχεῖς καὶ πτωχοὺς ἐργάτας, ἀλληλοκτονοῦντας καὶ ἀποθνήσκοντας τῆς πείνης! . . . Ἀλλ' οὗτοι δὲν εἶναι χωρικοὶ, ἀπλοὶ ἐργάται! . . . Ἀράγε ὁ νόμος δὲν καθιερώθῃ δι' ἅπαντα ἀνεξαιρέτως τὸν κόσμον! . . . Δὲν ἐφαρμόζεται ἐπ' αὐτῶν.

Ὁ Ρενέος μετὰ ψυχικοῦ ἄλγους ἤκουε τοῦ γηραιοῦ ἐκείνου ἐργάτου τοὺς σπαραξικαρδίους ἐκείνους λόγους. Ἀποχαιρετίσας δ' ἀκολουθῶς αὐτόν ὡς καὶ τοὺς λοιποὺς συντρόφους του μετὰ τῆς αὐτῆς καὶ πάλιν εὐφροσύνης ὡς καὶ πρότερον, ἀπεμακρύνθη αὐτῶν, ὧν ἡ συμπεριφορὰ καὶ αἱ ἀπαντήσεις εἰς τὰς ἐρωτήσεις του ζωηρὰν ἐνεποίησαν αὐτῷ ἐντύπωσιν. Ἠρξάτο δὲ τότε, ἐξετάζων, τὸ ἴδιον αὐτοῦ παρελθόν, νὰ διορᾷ τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων τοῦ γηραιοῦ ἐκείνου ἐργάτου. Ἡ ἀδημονία αὐτοῦ ἐπὶ μᾶλλον ἡμῶς, συναισθανομένου ὅτι οἱ τελευταῖοι αὐτοῦ λόγοι ἐφηρμοζόντο κάλλιστα ἐπὶ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ βίου.

Πρὸ πολλοῦ ὅμως ὁ Ρενέος εἶχεν ἐννοήσει, ὅτι ὁ μονήρης βίος, ὃν διήγον ἐν τῷ ἀπομεμονωμένῳ μεγάρῳ τῆς Βιθιέρης αὐτὸς τε καὶ ἡ μήτηρ του οὐ μόνον αὐτοὺς ἐβλάπτειν ἀλλὰ καὶ τὴν πατρίδα· διότι ἐκτὸς τῶν ἀγαθῶν τοῦ κοινωνικοῦ βίου, ὧν ἐστερουῦντο μακρὰν τῆς κοινωνίας ζῶντες, δὲν ἠδύναντο προσέτι καὶ τὰ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκοντα αὐτῶν δεόντως νὰ ἐκπληρῶσιν.

Ἐνδόμουχος δὲ τις φωνὴ ἤρξατο νὰ φεγῇ αὐτὸν καὶ τὴν μητέρα του, διὰ τὴν τοιαύτην αὐτῶν διαγωγὴν.

Αἱ ιδέαι δ' αὗται κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπύρχοντο αὐτῷ συγκεχυμέναι, μετέπειτα ὅμως καθαρῶτεραι καὶ μᾶλλον ὀριμεῖται.

Ἀπεφάσισε τότε νὰ μελετήσῃ καλῶς καὶ γνωρίσῃ τὰ καθήκοντα ταῦτα τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν πατρίδα, οἰαδήποτε δὲ κἂν ᾧσι σπεύτῃ πρὸς ἐκπλήρωσιν αὐτῶν, ὁπότε οἱ νόμοι τῆς πατρίδος ἀπαιτήσωσι παρ' αὐτοῦ τοῦτο.

Ἀλλὰ οἱ νόμοι οὗτοι, οὓς ἠγνόει, τί ἀπέρχοντο παρ' αὐτοῦ; ἠδύνατο νὰ ἐκπληρώσῃ αὐτοὺς; καὶ πῶς;

Ἀντὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ μέγαρον ὁ Ρενέος εἶδραμεν ἀμέσως εἰς τὴν Σαμμεβεόλην. Ὅτε δὲ περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐπανῆλθεν, οὐδεμία ἐγένετο αὐτῷ παρατήρησις ἐκ μέρους τῆς μητρὸς του, ἐπὶ τῇ ἀπουσίᾳ αὐτοῦ.

Ἐνθαρρυνθεὶς ἐκ τούτου ὁ Ρενέος ἐπεσκεύετο καὶ πάλιν μετὰ τινος ἡμέρας τὴν Σαμμεβεόλην. Οἱ δὲ φίλοι αὐτοῦ τῆς Σαμμεβεόλης εἴτε ὑπ' αὐτοῦ παρακληθέντες, εἴτε αὐτοὶ οὗτοι συναισθανθέντες τοῦτο, οὐδενὶ διεκοίνωσαν τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Ρενέου οὐδὲ τὰ φρονήματα αὐτοῦ. Οὕτω καὶ ἡ δευτέρα αὕτη παρεκτροπὴ αὐτοῦ παρῆλθεν ἐν σιγῇ ὡς καὶ ἡ πρώτη.

Ἐκτοτε δὲ ἤρξατο κατ' ἐκάστην νὰ ἐπισκέπτηται ἐπὶ μίαν καὶ δύο, πολλάκις δὲ καὶ ἐπὶ πολλὰς ὥρας τὴν Σαμμεβεόλην. Ἐπιστρέφων δὲ κατὰ τὸ ἑσπέραν ἦτο πάντοτε φαιδρὸς καὶ χαρίεις, ἡσπάζετο καὶ ἠναγκαλιζέτο τὴν μητέρα του, μετὰ πλείονος ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως ἢ πρότερον πάντοτε δὲ διηγέτο αὐτῇ πλεῖστ' ὅσα γεγονότα, χωρὶς ὅμως ποτὲ νὰ προδοθῇ.

Ἐκ τῆς μεταβολῆς ταύτης τοῦ Ρενέου ἡ βαρωνίς τοῦ Μοντριέ οὐδὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ ἐξ ὧν οὗτος διενήργει ἐν Σαμμεβεόλῃ· οὐδὲ ἀπέτρεπεν ὅμως αὐτὸν τοῦ νὰ ἐπισκέπτηται συχνάκις αὐτὴν καὶ νὰ συναναστρέφεται μετὰ τῶν ἐκαῖσε φίλων του.

Οὕτω παρῆλθεν ἀνεπαίσθητως τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρος τοῦ 1813, τελευτοῦντος δὲ τοῦ φθινοπώρου, τὸ καλλίγονον τῆς γῆς στῆθος ἤρχιζε νὰ καλύπτηται ὑπὸ τινος παγετώδους καὶ ὑπολεύκου χιτῶνος.

Ἦτο ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν ὁ Βενουά, ὅστις ἐξετέλει καθήκοντα ὑπηρετοῦ καὶ ἐπιστάτου συνάμα τῶν κτημάτων τῆς βαρωνίδος προσήρχετο κατ' ἐκάστην εἰς τοὺς ἐνοικιαστὰς αὐτῶν πρὸς συλλογὴν τῶν ἐτησίων δικαιωμάτων.

Ἐσπέραν τινα ἐπιστρέφων ἐκ τῶν ἀγρῶν εἰσῆλθεν ἀποτόμως ἐντὸς τῆς αἰθούσης τῆς βαρωνίδος, ἥτις ἀνεγίνωσκε καθημένη ἐπὶ μεγαλοπρεποῦς ἑδρας παρὰ τινι τραπέζῃ.

Ἄμ' ὡς παρατήρησε τὴν ταραχὴν τοῦ Βενουά, ἐκλείσεν ἀμέσως τὸ βιβλίον καὶ ἔντρομος ὥς ἠρώτησεν αὐτόν:

— Τί συμβαίνει, φίλε μου;

— Ἴδου τί . . . ἐτοιχοκόλλησαν . . . ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ δικηγορίου! Ἀπεκρίθη μὲ φωνὴν τρέμουσαν ὁ Βενουά, ἐγχειρίζων συγχρόνως αὐτῇ μεγάλην ἐγκύκλιον.

Λαβοῦσα ἀνὰ χεῖρας τὴν ἐγκύκλιον ἐκείνην ἡ βαρωνίς ἤρξατο νὰ ἀναγινώσκῃ αὐτὴν ὡς ἔπεται.

ΝΑΠΟΛΕΩΝ ἐλὶφ Θεοῦ καὶ τῶν συνταγμάτων αὐτοκράτωρ τῶν Γάλλων, βασιλεὺς τῆς Ἱταλίας, προστάτης τῆς ὁμοσπονδίας τοῦ Ρίνου, δικαιοκράτης τῆς Ἑλβετικῆς ὁμοσπονδίας κτλ. κτλ. πᾶσι τοῖς νῦν καὶ τοῖς μετέπειτα χαίρειν.

Ἡ Γερουσία ἀκούσασα τῶν βητόρων τοῦ συμβουλίου τοῦ κράτους, ἐβῆρισε, ἡμεῖς δὲ διατάσσομεν τὰ ἑξῆς:

ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΝ

τοῦ πρακτικοῦ τῆς συνεδριάσεως
τῆς συντηρητικῆς Γερουσίας
τῆς 15ης Νοεμβρίου τοῦ 1813.

Ἡ συντηρητικὴ Γερουσία συνελθοῦσα παρόντων τῶν ὑπὸ τοῦ ἀρθρ. 90 τῶν συνταγμάτων

τῆς 13ης Νοεμβρίου 1799 ὀριζομένων Γερουσιαστών καὶ λαβοῦσα ὑπ' ὄφιν ὅτι ὁ ἐχθρὸς εἰσέλασεν ἤδη εἰς τὰ σύνορα τοῦ κράτους καὶ ὅτι τὰ σύνορα τοῦ Ρίνου ὡς καὶ τὰ ἐκεῖθεν τῶν Ἀλπεων δεινῶς ἀπειλοῦνται,

Ἰδοῦσα τὸ νομοσχέδιον τὸ συντεταγμένον κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 97 τῶν συνταγμάτων τῆς 4ης αὐγούστου 1802 ὀριζόμενον τύπον,

Ἀκούσασα τὰς αἰτιολογίας τῶν ῥητόρων τοῦ συμβουλίου τοῦ κράτους ἐπὶ τοῦ ῥηθέντος νομοσχεδίου καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς εἰδικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐκλεγείσης ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς 12ης τοῦ παρόντος μηνός.

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ :

Ἄρθρ. Α'. Τριακόσια χιλιάδες νεοσυλλέκτων ἐκ τῶν τάξεων τῶν ἐτῶν 11, 12, 13 καὶ 14 τοῦ 1806, 1807 καὶ τῶν ἐπομένων ἐτῶν συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ 1814 τίθενται ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν.

Ἄρθρ. Β'. Ἐκατὸν πενήκοντα χιλιάδες ἀνδρῶν θέλουσι στρατολογηθῇ ἀνυπερθέτως ἵνα ὑπηρετήσωσι παραχρῆμα. . . .

Πρὶν δὲ ἡ βαρωνὶς ἀποπερατώσῃ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐγκυκλίου στραφεῖσα πρὸς τὸν Βενουά λέγει μὲ ὕψος ἀπότομον πρὸς αὐτόν:

— Καὶ λοιπὸν τίνα σχέσιν ἔχει τοῦτο μετὰ ἡμᾶς;

— Τίνα σχέσιν . . . ἐπανελάθεν ὁ Βενουὰς ὑψόνων τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανόν. Ἀλλὰ, Κυρία, δὲν σκέπτεσθε ὅτι δυνατόν . . . ὅτι ὁ Κύριος βαρῶνος ἄγει τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του!

— Καὶ ἀκολουθῶς;

— Ἐχουσιν ἔλλειψιν ἀνθρώπων. . . .

— Καὶ τί πρὸς τοῦτο;

— Ἐὰν ἀπαιτήσωσι νὰ τὸν λάβωσιν!

Ἡ Κυρία Μοντριὲ ἀκούσασα τὰς λέξεις ταύτας ἠγέρθη βιαίως ἐκ τῆς ἑδρας τῆς καὶ ὅλως τεταραγμένη ὑπὸ ὀργῆς ἀνέκραξε :

— Εἶσαι τρελλός!

— Καλὰ! . . . ὁ χρόνος θὰ ἀποδείξῃ. . . .

— Εἶσαι τρελλός . . . σοὶ λέγω. Θὰ μοὶ ἀφαιρέσωσι τὸν υἱόν μου; Ὑπαγε ἐντεῦθεν!

Ἡ Κυρία Μοντριὲ ἦτο τοσοῦτο πεπεισμένη περὶ τοῦ ἐναντίου ὥστε ἀμέσως καταπραῦνθεῖσα ἐπέθεσε μετὰ μελιχλίου τρόπου τὴν χεῖρα τῆς ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ Βενουὰ καὶ ὑπομειδιῶσα τῷ

εἶπε!

— Μὴν ἀνησυχῆς σὲ παρακαλῶ . . . νομίζεις, ὅτι θὰ ἔμενον ἔτι ἐδῶ, ἐὰν ὁ υἱός μου διέτρεχε τοιοῦτον κίνδυνον;

Ὁ Βενουὰ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς αἰθούσης σείων τὴν κεφαλὴν, ἡ δὲ Κυρία Μοντριὲ ἐπανελάθε καὶ αὖθις τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ βιβλίου ἐκείνου, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ταραχῆς καὶ μερίμνης περὶ τῆς ἐγκυκλίου, ἣν πρὸ ὀλίγου ἀνέγνω, καὶ ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου φόβου περὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ υἱοῦ τῆς.

Τὴν ἐπιοῦσαν κατὰ τὸ σύνθημα ὁ Βενουὰ μετέβη εἰς τὴν Σαμμεβεόλην· τὸ ἑσπέρας δὲ κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν του ἐνεχείρισε τῇ βαρωνίδι ἐκ μέρους τοῦ δημάρχου ἐπιστολὴν ἐπ' ὀνόματί της. Εἰσερχόμενος δὲ ἐν τῇ αἰθούσῃ ἔλεγε :

— Καλὰ σᾶς ἔλεγον ἐγὼ χθές! . . . Καλὰ σᾶς ἔλεγον.

Ἡ βαρωνὶς ἤρπασεν ἀμέσως τὴν ἐπιστολὴν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Βενουὰ καὶ ἀποσφραγίσασα αὐτήν, ἀνέγνω μετ' ἐκπλήξεως ὅτι ὁ υἱός της, Ρενέος Κάστωρ βαρῶνος τοῦ Μοντριὲ, προσεκαλεῖτο ὅπως κατὰ τὴν 25 Νοεμβρίου ε. ε. ἀνυπερθέτως παρουσιασθῇ εἰς τὸ δημαρχεῖον καὶ συμμορφωθῇ πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ περὶ στρατολογίας νόμου.

Ἡ Κυρία Μοντριὲ ἀναγνοῦσα τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἐκυριεύθη πάραυτα ὑπὸ ὀργῆς καὶ μετέβαλεν ὄφιν. Τὴν κόμην δὲ ἔχουσα λελυμένην καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων ἐρριμμένην, κρατοῦσα δὲ εἰς χεῖρας τὴν ἐπιστολὴν τοῦ δημάρχου ἐξῆλθεν ὅλως ἐντρομος καὶ ὡς παράφρων ἐκ τοῦ Μεγάρου καὶ ἑδράμεν εἰς τὴν Σαμμεβεόλην.

Ὁ δήμαρχος τῆς κωμοπόλεως ταύτης ἦτο ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ πολίτης καλὸς, ἀφωσιωμένος ψυχῇ τε καὶ σώματι εἰς τὸ καθῆκον, ὅπερ ἐπέβάλλετο αὐτῷ ὑπὸ τῶν νόμων. Ἡ Κυρία βαρωνὶς τοῦ Μοντριὲ εἰτελθοῦσα ἐν τῇ αἰθούσῃ αὐτοῦ ἀπηύθυνεν αὐτῷ μετὰ τρόπου ἀποτόμου καὶ βαρύου τὴν ἀκόλουθον ἐρώτησιν, ρίπτουσα συγχρόνως ἐπὶ τῆς τραπέζης παρὰ τῇ ὁποίᾳ ἐκάθητο ὁ δήμαρχος τὴν ἐπιστολὴν ἣν ἐκράτει :

— Τί εἶναι αὐτό;

Πρὶν δὲ ὁ δήμαρχος ἀπαντήσῃ εἰς τὴν ἐρώ-

τησίν της ταύτην καὶ ἐνῶ ἐγείρετο ὅπως χαίρεισιν καὶ περιποιήσῃ αὐτῇ τὰς ἀνηκούσας εἰς τὴν κοινωνικὴν θέσιν της φιλοφρονήσεις καὶ τιμὰς, αὕτη ἐπανελάθεν:

— Φαντάζεσθε ὅτι θὰ περιέμενον τὴν πρόσκλησίν σας ταύτην, ἐὰν οἱ νόμοι ἐπεβάρυνον ποσῶς τὸν υἱόν μου; . . . Καλέσατε τοὺς νεοσυλλέκτους . . . φρονεῦσατέ τους, ἐὰν θέλητε . . . ὁ υἱός μου κατὰ τοὺς νόμους δὲν εἶναι στρατεύσιμος.

— Δὲν γνωρίζω τίποτε, Κυρία. Ἀπαντᾷ εἰς ταῦτα ὁ δήμαρχος ὑποκλίνων τὴν κεφαλὴν μετὰ σεβασμοῦ πρὸς τὴν Κυρίαν βαρωνίδα τοῦ Μοντριέ.

— Τίς λοιπὸν τότε χρεωστεῖ νὰ γνωρίζῃ τοὺς νόμους ἐὰν δὲν τοὺς γνωρίζητε ὑμεῖς οἱ ἐκτελεσταὶ αὐτῶν;

— Ἐχετε δίκαιον, Κυρία, ἀλλ' ὅμως δὲν εἶμαι ἐγὼ ὁ ἄσματος ἐκτελεστής τῶν νόμων· δίνω καὶ δὲν χρεωστῶ νὰ γνωρίζω αὐτοὺς ἀκριβῶς. Ἐν τούτοις δύναμαι νὰ σᾶς πληροφορήσω ὅτι ἡ ἀρχαιολογία ἀφορᾷ πάντα πολίτην ἀνεξαρτήτως τῆς κοινωνικῆς αὐτοῦ θέσεως.

Ἐν ὅσῳ ὁ δήμαρχος ἔλεγε ταῦτα ἡ Κυρία Μοντριέ παρετήρει αὐτὸν μετ' ἐκπλήξεως καὶ ὀργῆς. Μετὰ τινὰς δὲ στιγμὰς προχωρήσασα ὀλίγον πρὸς αὐτὸν καὶ λαβοῦσα ἤθος ἀπειλητικόν, τῷ εἶπε:

— Ψεύδεσθε! Ψεύδεσθε!

Ὁ δήμαρχος ἐντρομος γενόμενος ὑπὸ τῆς διαγωγῆς ταύτης τῆς βαρωνίδος περιεστάλη ὑπὸ τὴν τράπεζαν καὶ ἀκολουθῶς μετὰ τρόπου μειλιχίου καὶ χαμηλῇ τῇ φωνῇ εἶπεν αὐτῇ:

— Καταπραύνητι, Κυρία. . . . Μὴ νομίζεται ὅτι ἐπειδὴ ἐπεσεν εἰς τὸν υἱόν σας ἡ φήρος θὰ ἀναχωρήσῃ . . . ἡ κλήρωσις γίνεται πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν τύπων τοῦ νόμου. . . . Ἐχομεν ἐν τῷ χωρίῳ ὑμῶν ἀρκετὸν ἀριθμὸν νεοσυλλέκτων, ἔξ ὧν οἱ μὲν διατρεοῦσιν οἰκογενεῖας, οἱ δὲ εἰσὶν ὅλως ἀνίκανοι διὰ πόλεμον . . . Μήπως νομίζεται ὅτι ἅπαντες οὗτοι θὰ ἀναχωρήσωσι . . . τὸ αὐτὸ δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ διὰ τὸν υἱόν σας. . . .

— Ἀ! Εἰσθαι βίβαιος περὶ ὧν μοι λέγεται: Ἡρώτησα τότε ἡ Κυρία βαρωνίς μὲ ὕψος χαρίεν.

— Ὑπερβέβαιος, Κυρία μου· τῇ ἀπήντησεν ὁ δήμαρχος, συγκινηθεὶς ὑπὸ τῆς πρὸς τὸν υἱὸν της ἀμέτρου φιλοστοργίας τῆς βαρωνίδος, ἣν ἐκάστη αὐτῆς λέξις καὶ κίνημα προῦδιδον.

— Σᾶς ζητῶ λοιπὸν συγγνώμην, Κύριε δήμαρχε, διὰ τὴν πρὸς ὑμᾶς διαγωγὴν μου. . . . Δὲν ἐγνώριζον τί ἐποίουν . . . εὐρισκόμην ἐν παραφροσύνῃ. . . .

— Ἐννοῶ κάλλιστα, Κυρία . . . συναισθάνομαι τὴν λύπην. . . . Ἀλλὰ μὴ φοβεῖσθαι ἐὰν ὁ υἱός σας ὑπόκειται σήμερον εἰς γενικὸν τι μέτρον. . . . Ὁ Νομάρχης καὶ τὸ συμβούλιον θὰ ἀποφανθῶσιν ἀκολουθῶς ἐὰν ὁ υἱός σας θὰ ἀποσταλῇ εἰς τὸν πόλεμον ὡς στρατιώτης ἢ οὐ;

(ἀκολουθεῖ)

ΖΩΟΛΟΓΙΚΑ

—ο—

(Ἰδε τεύχος Γ.)

Ἀπέθανε πρὶν ἢ δημοσιεῦσθαι τὸ ἔργον του, καὶ ὅτε, πολλὸν χρόνον μετὰ τὸν θάνατόν του, τὸ βιβλίον του ἐνετυπώθη ἐπὶ τίλους, ἄλλοι σοφοὶ εἶχον ἤδη ἐκλήσει περαιτέρω αὐτοῦ τὰς περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου παρατηρήσεις. Χάρis εἰς τὴν ἐρεῦράσιν τοῦ Μαράλδη, ὁ Ρεωμοῦρ, ὁ Ζὸν Οὐντερ, ὁ Σιράς, ὁ Φραγκίσκος Οὐδερ, ἀπεκάλυψαν, διὰ τῶν θευμασιῶν αὐτῶν ἀναζητήσεων, τὰ καταπληκτικὰ ἦθη τῶν Μελισσῶν.

Αἱ ἀνακαλύψεις τοῦ Φραγκίσκου Οὐδερ φαίνονται μετέχουσαι τοῦ θαύματος, ὅταν θεωρήσωμεν ὅτι ὁ παρατηρητὴς οὗτος ἦτο τυφλὸς ἀπὸ τῆς δεκαεπταετοῦς ἡλικίας αὐτοῦ.

Ἐστερημένος τοῦ θαύματος τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, ὁ Φραγκίσκος Οὐδερ δὲν ἠθέλησεν ὀλιγώτερον νὰ καθιερώτῃ τὸν βίον του εἰς τὴν παρατήρησιν καὶ εἰς τὴν μελέτην τῆς φύσεως. Ἦκουεν ἀναγιγνωσκόμενα τὰ καλλίτερα σύγχρονα αὐτοῦ ἔργα περὶ τῆς φυσικῆς ἱστορίας καὶ τῆς φυσικῆς.

Ὁ συνήθης αὐτοῦ ἀναγνώστης ἦτον ὁ ὑπὸ τῆς τοῦ, ὀνομαζόμενος Φραγκίσκος Βουρνέις, καταγόμενος ἐκ τῆς χώρας τῶν Βοῶδ.

Ὁ τίμιος Βουρνέις ἐνδιεφέρετο κατ' ἐξοχὴν εἰς ὅ, τι ἀνεγίνωσκε, καὶ ἀπεκάλυπτε διὰ τῶν

κριτικῶν σκέψεων του ἀληθὲς προτέρημα παρατηρητοῦ. Ὁ Οὐθερ ἀπεφασίσε νὰ καλλιεργήσῃ τὸ προτέρημα τοῦτο. Μετ' οὐ πολὺ ἡδυνήθη νὰ παραχωρήσῃ πᾶσαν πεποίθησιν εἰς τὸν σύντροφόν του, καὶ νὰ βλέπῃ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν του ὡς διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὀφθαλμῶν.

Οἱ δύο φυσιολόγοι (δὲν διστάζομεν νὰ δώσωμεν τὸν τίτλον τοῦτον εἰς τὸν πτωχὸν χωρικὸν τοῦ διαμερίσματος τῶν Βωδ, ὅστις ἐδοθήθησε τόσον καλῶς τὸν κύριόν του ἐν ταῖς μακραῖς αὐτοῦ ὥραις μελέτης) ἐπενόησαν πλῆθος ἀρχικῶν πειραμάτων, τὰ ὅποια τοῖς ἔκαμον ν' ἀνακαλύψωσιν ἀληθείας, ἅς οὐδεὶς εἶχεν ὑπονοήσει μέχρι τοῦδε. Τὰ συμπεράσματα τῶν ἀναζητήσεων αὐτῶν ἐδημοσιεύθησαν ἐν ἔτει 1789, ἐν τόμῳ, ὅστις παρήγαγε, μεταξὺ τῶν φυσιολόγων, βιβλίον κρίσιν.

Ὁ Βουρνὲς ἀνεκλήθη βραδύτερον ὑπὸ τῆς οἰκογενείας του, καὶ περιεβλήθη ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του σπουδαῖα ἔργα. Ὁ Φραγκίσκος Οὐθερ ἐξηκολούθησε τότε τὰς παρατηρήσεις του, διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ἐξαιρέτου γυναικὸς, ἣν εἶχε νυμφευθῇ. Δεύτερος τόμος συνετέθη οὕτως ὑπ' αὐτοῦ, εἰκοσιν ἔτη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ πρώτου.

Ὁ τόμος οὗτος ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του Πέτρου Οὐθερ, εἰς ὃν ὀφείλονται αἱ θαυμάσιαι ἀναζητήσεις περὶ τῶν μυρμηκῶν, περὶ ὧν θὰ ἐμιλήσωμεν πορρωτέρω.

Φθάσωμεν ἤδη εἰς τὴν ἐκθεσιν τῶν ἡθῶν τῶν Μελισσῶν. Αἱ ἐργασίαι τῶν Ρεωμούρ, τῶν Schirach, τῶν Οὐθερ μᾶς τὰ ἀπεκάλυψαν ἐντελῶς καὶ μᾶς ἐμύησαν, διὰ πλήρους τρόπου, εἰς τὰς ἑξεις τῶν πολυτίμων τούτων Ὑμενοπτέρων, τὰ ὅποια εἰσὶ κατὰ τινα τρόπον οἱ ἡμᾶς ζῶα οἰκιακά.

Ἄς ἀρχίσωμεν νὰ περιγράψωμεν τὴν συνήθη Μελίσσαν, ἢ Μυῖαν πρὸς μέλι.

Κατὰ τὸ μεγαλείτερον μέρος τοῦ ἐνιαυτοῦ, τὸ πλῆθος τῶν κυφελῶν συντίθεται ἀποκλειστικῶς ἐκ δύο εἰδῶν ἐντόμων· τοῦ θήλεος, ἢ μητρὸς Μελίσσης, καλουμένης ὡσαύτως βασιλίσσης, καὶ τῶν ἐργατίδων, ἢ οὐδετέρων, αἱτινές εἰσι, κυρίως εἰπεῖν, θήλειαι ἀτελῶς ἀναπτυγμέναι. Τρίτη κατηγορία ἐντόμων, οἱ ἄρρενες καλούμενοι ὡσαύτως ψευδοῖς-βόμβηκες, δὲν ἀπαντῶνται ἐν γένει εἰμὴ ἀπὸ τοῦ μηνὸς Μαΐου μέχρι Ἰουλίου.

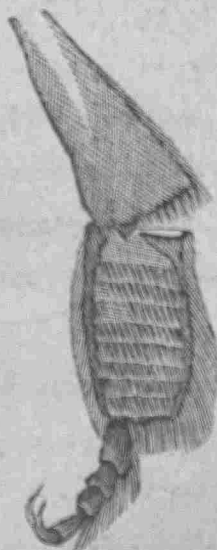
Ἡ ἐργάτις Μελίσσα (σχ. 1.) εἶναι ὁ λαὸς, τὸ πλῆθος, τὸ *servum pecus*, ἡ ζῶα δύ-

ναμὶς τοῦ Ἀπικανῶ ἔθνους. Ἀναγνωρίζεται ὡς πρὸς τὸ μικρὸν τῆς ἀνάστημα, ὡς πρὸς τὸ χρῶμα τῆς πυρροῦ φαιοῦ, καὶ πρὸ πάντων ὡς πρὸς τὰς κογχύλας καὶ τὰ τριχώματα, ὑφ' ὧν αἱ ὀπίσθια κνήμαι τῆς εἰσὶν ἐφοδιασμέναι. (σχ. 1.)

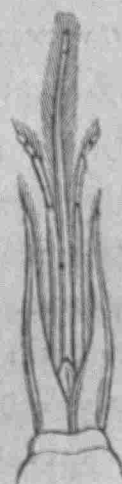

Τὰ τρία ζεύγη ποδῶν, οἱ ὁποῖοι συσφίγγονται εἰς τὸ περιστήθιον τῆς εἰσὶ τὰ ὄργανα τῆς ἐργασίας τῆς. Αἱ δύο τελευταῖαι κνήμαι εἰσὶ μακρότεραι τῶν τεσσάρων ἐμπροσθίων. Παρουσιάζουσιν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν μέρος ἑκθλιφιν τριγωνικὴν, ὀνομαζομένην κογχύλην, ἣτις ὑπέρκειται, ἐπὶ τῶν πλευρῶν, ἐκ τριχῶν τραχέων, σχηματιζουσῶν ὡς τοὺς γύρους εἰδούς τινὸς κανίστρου, ἐνθα τὸ ἐντομον ἀποθέτει τὴν κόνιν τῶν ἀνθέων. Τὸ μέρος τὸ πλατύτερον τῆς κνήμης συναρθροῦται μετὰ τοῦ ταρτοῦ, σχήματος τετραγώνου, λεῖον κατὰ τὸ ἐξωτερικὸν καὶ ἐφοδιασμένον ἐκ τριχῶν κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοῦ ὄψιν, τοῦθ' ὅπερ τῷ ἀπέδωκε τὸ ὄνομα τριχώμα.

Τὸ ἄρθρον τοῦτο χρησιμεύει εἰς τὸ νὰ συγκομίσῃ τὴν κόνιν. Συμπτύσσεται ἐπὶ τῆς κνήμης (σχ. 2.) καὶ σχηματίζει μετ' αὐτῆς εἰδὸς τι μικρᾶς λαβίδος. Ἐτερον δὲ ὄργανεῖδιον τῆς ἐργατίδος Μελίσσης, ἐστὶ τὸ ζεύγος τῶν κινή-

(σχ. 2.) Τέλος ποδὸς μελίσσης (χονδροῦ).

(σχ. 3) Προεξοχή τῆς Μελίσσης.

τῶν παραφυάδων ἅτινα περικλείουσι τὸ στόμα. Ἐκτὸς τούτου ὑπάρχει καὶ μικρὰ προεξοχή (σχ. 3.) ἣτις δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς γλῶσσα.

Διὰ τῶν παραφυάδων τούτων ἡ ἐργάτις δράττεται τῶν ἀντικειμένων ἅτινα πρόκειται νὰ καταργασθῇ. Ἡ προεξοχή χρησιμεύει αὐτῇ ὅπως περισυλλέξῃ τὸν ἐπὶ τῶν φύλλων ὑπάρχοντα γυμόν.

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΝΥΚΤΕΣ ΤΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ.

(Συνέχεια καὶ τέλος, ἴδε τεύχος Γ.)

Ὁ Ὀκταβιανὸς εἶχεν ἐπέλθῃ κατὰ τοῦ Ἀντωνίου ὅπως περισυνάγῃ τὸ εἰς ῥάκη κατατμηθὲν ῥωμαϊκὸν κράτος.

Τὰ πλήθη οὐδένα εὐρόντα εἰς τὰ ἀνάκτορα ὤρμησαν πρὸς τὴν ἀγοράν. Ἐγνώριζον, ὅτι αἱ βασιλεῖς τῶν ἐκεῖ συνήθιζον νὰ διέρχωνται τὰς ἐρωτικὰς τῶν νύκτας ἰδιοτρόπως. Ἀφοῦ κατησώτευσαν ἑκατομμυρίων περιουσίαν εἰς τὰ ὄργια καὶ εἰς τὴν μέθην ἡύχαιστοῦντο νὰ ζῶσι μεταξὺ τῶν ἑταίρων τῆς Ἀλεξανδρείας. Αἱ ἑταίραι ἦσαν Κλεοπάτραι τότε· ἡ Κλεοπάτρα ἦτο βασίλισσα. Νύκτας ὅλας ὠργίαζε μετὰ τοῦ Ἀντωνίου, ὅστις ἀπεβλακώθη πλέον· πολλάκις δὲ θέλουσάν νὰ ποικίλῃ τὴν μονότονον αὐτὴν ζωὴν ἐξηγείρεν ἐριδὰς πρὸς δούλους, πρὸς ἑταίρας, τερπομένη ν' ἀκούῃ τὰς βαναύσους τῶν ἀνεστίων ὕβρεις. Τοῦτο ἦτο φυσικὸν διὰ μίαν Κλεοπάτραν, δι' ἕνα Ἀντώνιον. Ὁ κόρος μάταιοῦται παρὰ τῷ ὄχλῳ. Οἱ δύο βασιλεῖς εἶχον κορεσθῇ, ἀλλὰ τὸν κόρον δὲν ἐννόει οὔτε ἡ Κλεοπάτρα οὔτε ὁ Ἀντώνιος. Πόσον ἦσαν εὐδαίμονες αὐτοὶ οἱ θνητοί. Πόσον ἐγνώριζον νὰ διαθέτωσι τὰς ἀπολαύσεις τοῦ κόσμου χωρὶς τὴν παραμικροτέραν ἐξ αὐτῶν νὰ χάνωσιν!

Οἱ κοιμώμενοι ἐξηγέρθησαν τοῦ ἀπατηλοῦ ὕπνου ὃν δὲν ἐμελλον πλέον νὰ ἐπανεύρωσιν ὁμοίον. Αἱ φωναὶ τοῦ πλήθους παρήγαγον πρωτοφανῆ ἐντύπωσιν εἰς τὸν Ἀντώνιον, ὅστις ἠναγκάσθη νὰ πολεμήσῃ χάριν τῆς Κλεοπάτρας.

Ὁ πόλεμος ἤρξατο.

Αἱ νύκτας τοῦ Ἀντωνίου ἔληξαν.

Ὅλα εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἔχουσι τέλος.

Ἡμιθνήσκῃ ἔκειτο ἐν τῇ ἀγκάλῃ τῆς Κλεοπάτρας ὁ ἡττημένος Ἀντώνιος.

Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶχε τὴν δυστυχίαν ὅρ ὅλων νὰ ἡττᾶται ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἡττῇ του ἦτο εὐδαίμων.

Ἐνίκηθη ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, ἀλλ' ἡ νικήτρια ἦτο

ἡ Κλεοπάτρα. Ἐνίκηθη ἐν τῇ μάχῃ ὡς ὁ τελευταῖος τῶν Ῥωμαίων ὁ ὕπατος οὗτος, ἀλλὰ δὲν ἀπέθανεν οὔτε ὡς Καῖσαρ οὔτε ὡς Βροῦτος. Οὗτοι ἀπέθανον εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν τῶν, ὁ Ἀντώνιος ἀπέθνησκεν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς ἐρωμένης του. Ὅποια εὐδαιμονία ἐν τῷ ἔρωτι! Ἐὰν δὲν ἡδυνάμην νὰ γείνω Ἀντώνιος, θὰ ἡύχόμην νὰ ἔχω καρδίαν Κλεοπάτρας.

Ὅπωςδὴποτε θλιβερόν εἶναι ν' ἀποθνήσκῃ τις εἰς τὴν ἀγκάλῃν ἐκείνης, παρ' ἧς ἀπέλαθε τὴν θερμότεραν ζωὴν. Ὁ σθενύμενος ὀφθαλμὸς λαμβάνων εἰς ὕψιστον βαθμὸν πυρώδεις τὰς τελευταίας του ἀναλαμπὰς ἀνάγεται εἰς τὸ παρελθόν ὅπερ βλέπει ἐνώπιόν του ἐξηγιασμένον, ἀγνόν, δεκάκις λαμπρότερον ἢ ὅ,τι ἦτο ἐν τῇ ὑπάρξει του.

Καὶ ἐνεφανίσθη λοιπὸν πρὸ τῆς ὠχρᾶς τοῦ Ἀντωνίου ὄψεως ἡ πρώτη συνάντησις αὐτοῦ μετὰ τῆς Κλεοπάτρας. Εἶδε φαινήν τὴν μεγαλοπρεπὴ ἐκείνην τῆς βασίλισσας σειρῆνος παράταξιν. Εἶδεν ἐκεῖνα τὰ ἐρωτικὰ ὄπλα δι' ὧν ἡ μάγισσα ἡγεμονίς καταθέσθῃ καὶ ὑπεδούλωσε τὴν ψυφὴν τοῦ ὑπάτου. Εἶδε τὰς περιχρῶσους ἐκείνας γαῦς καὶ τὴν διαλάμπουσαν ἀκολουθίαν, εἶδε τέλος τὴν Κλεοπάτραν αὐτὴν ἀναδυομένην ἐκ τοῦ ἄβρου τῆς θαλάσσης ὠραιότεραν, τρυφερωτέραν, ἐρωτικωτέραν τῆς Ἀφροδίτης. Εἰς τὴν θίαν ταύτην δὲν ἀντέσχεν ἡ θνήσκουσα τοῦ Ῥωμαίου ψυχὴ, ὅστις ἀνατιναχθεὶς μετὰ ὀξέος βίγους περισφιγξέν ὡς σιδηρᾷ ἄλυσσος διὰ τοῦ σώματός του τὴν Κλεοπάτραν καὶ προσεκόλλησε τὰ χεῖλη του εἰς ἐκείνης τὰ χεῖλη.

Ὁ Ἀντώνιος δὲν ἐζῆ πλέον. Ὅλη του ἡ πνοή, ὅλος του ὁ ἔρως, ὅλα του τὰ ὄνειρα εἰσῆλθον εἰς τὸ στόμα τῆς ἐρωμένης του.

Ἐὰν ἦτο χριστιανὸς τις ἐκεῖ τότε, θὰ εἶλεγε, ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀντωνίου ἀντὶ τῶν οὐρανῶν ἐπροτίμησε τὰ στήθη τῆς Κλεοπάτρας καὶ εἰσῆλθεν ἐντὸς αὐτῶν.

ΠΟΙΗΣΕΙΣ

ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ ΠΑΠΠΑΖΟΓΛΗ.

ΠΤΗΣΙΣ.

Πετᾶτε, στίχοι μου πτωχοί,
πετᾶτε, μὴ σᾶς μέλη
ἂν κύκλω σας βωμολοχῇ
τῶν φαύλων ἢ ἀγέλης.

Πετᾶτε, στίχοι μου, μακρὰν
ψυχῶν ἀσυνειδήτων,
πρὸς τὴν πατρίδα τὴν φαιδρὰν
τῆς Μούσης, τῶν Χαρίτων.

Ἐκεῖ ὁ θεῖος Ἑλικῶν
ὕψοῦται ἀκτινόεις,
ἀνάκτορον ποιητικὸν
μέσφ' ἀνθῶν καὶ χλόης.

Ἐκεῖ τὸ ἄδυτον τὸ πῦρ
τὸ λάμπον ἀπ' αἰώνων
τῆς Μούσης διαχέ' ἡ χεὶρ
μακρὰν τῶν λυμεῶνων.

Ἐκεῖ, ὦ στίχοι μου, ἐκεῖ
μυρόντες πετᾶτε,
ἀφοῦ ἐδῶ σατανικὴ
κακί' ἀνακυκᾶται.

Ἐκεῖ θὰ εὕρητε ζωὴν
καὶ φῶς λαμπρῶν ἡλίων,
ἐδῶ ἀφέντες τὴν βοὴν
Ζωίλων καὶ θηρίων...

Πετᾶτε, στίχοι μου πτωχοί,
σπινθῆρες τοῦ νοός μου,
ὅπου σᾶς στέλλει ἡ ψυχὴ —
πρὸς σφαίρας ἄλλου κόσμου.

—o==o—

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

Δὲν ἐγεννήθην θλιβερός νὰ ζήσω ἐρημίτης
εἰς κορυφὴν βουνοῦ τινος ἢ βάραθρα σπηλαίων.
Ἄν Τίμων δ' ὁ μισάνθρωπος ὑπῆρξε μαργαρίτης,
ἐγὼ αὐτὸν ἐκάλεσα ἀγύρτην ἀπευκαΐον.

Ἐπλάσθην ἵνα ἀγαπῶ καὶ ἵνα μ' ἀγαπῶσιν, —
ὦ! μόνον ἐν τῷ ἔρωτι εὐρίσκει τις τὴν γνῶσιν!

Ἔχει ὁ κόσμος ἀρκετοὺς σπουδαίους φιλοσόφους
πωλοῦντας γνῶμας εὐθηνὰ Σωκράτους, Καρτε-
[σίου]

ἐγὼ πλὴν, ὅταν κολυμβῶ ἢ ἀναβαίνω λόφους,
θέλω ἐγγύς μου τὴν θεάν τοῦ νεαροῦ μου βίου,
εἴτε νὰ σχίζωμεν ὁμοῦ τὸ ὀργισμένον κύμα,
εἴτε ταῦτόν νὰ φέρωμεν ἐν τῷ λειμῶνι βῆμα....

Ὀλίγος ἔρως! — ἡ ἐμὴ ἰδοὺ φιλοσοφία.

Ἐν βλέμμα ἅπαξ τὸ πρῶτ', — ὦ τέρψις ὑπερ-
[τάτη!]

Πρὸς τὸ ἐσπέρας ἄνθος ἐν, — ὅποια εὐτυχία!

Ὅπόταν δὲ ἡ φίλη νύξ κατέλθῃ γλυκυτάτη,
ἂν δρέψῃς ἐπὶ τρυφερῶν ἐρωτικῶν χειλέων
ἐν φίλημα, — δὲν ἐδρεψας ρόδον Θεοῦ ὥραϊον;

Ἐν φίλημα! ἐν φίλημα! ... ὦ! τίς καθ' ὥρας
[μαύρας]

καθ' ἃς τὸ πᾶν ἐσίγησε, καθ' ἃς τὸ πᾶν κοιμᾶται,
καθ' ἃς κινουῦνται ἐλαφραὶ αἱ πτέρυγες τῆς αὔρας,
καθ' ἃς ἡ τρέμουσα ψυχὴ θεᾶται, ἀκροᾶται
μὴ θροῦς τις κύκλω ἢ σκιά τὸν ὄλβον τῆς ἀργήσης,
ἢ ὅλως τὴν συνέντευξιν τὴν θεῖαν ἐμποδίσῃ....

ὦ! τίς — ἂν αἴφνης ἀνοιχθῇ παράθυρον ἡρέμα
καὶ κεφαλὴ λυσίκομος προβάλλῃ ἐρασμία,
καὶ ἐν λευκὸν μανδῆλιον καὶ ἐν ἀγγέλου βλέμμα
κ' εἰς ἀρμονίας ψίθυρος τῷ εἴπωσι: «Καρδία,
» ἥτις σφαδάζεις φλογερὰ εἰς στήθη ἀγαπῶντα,
» καὶ πάλλεις εὐγενῇ παλμόν, παλμόν ἐμέ τι-
μῶντα!

» Καρδία, ἥτις μ' ἀγαπᾷς καὶ με λατρεύεις τόσον,
» κ' ἐγὼ, με βλέπεις, σ' ἀγαπῶ, κ' ἰδοὺ, κ' ἰδοὺ
τὰ χεῖλη!»

ὦ! τίς εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς πιών τὴν θεῖαν δρό-
[σον,

τὴν δρόσον τῶν χειλέων τῆς, — τίς, φίλοι, δὲν
θὰ στείλῃ

εἰς διαβόλους ἑκατὸν, καὶ ἀπωτέρω πρέπει,
τῶν φιλοσόφων τὰ σοφὰ πλὴν σεσηπότα ἔπη;

—o==o—

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

(Κατὰ τὸ ἔτος 1878.)

ὦ πατρίς μου, Ἑλλάς μου γλυκεῖα,
φεῦ! ἐγγράφη μακρὰν σου νὰ ζήσω,
ἢ ἡμερῇ μου νὰ πάλλῃ καρδίᾳ
ὑπὲρ σοῦ ἕως οὗ τελευτήσω.

ὦ Ἑλλάς μου, πατρίς παμφιλτάτη,
σὲ ἀφίνω ὁ τλήμων καὶ πάλιν,

Μοῖρα πάλιν σκληρά, σκληροτάτη
εἰς τοῦ πόντου μέ ρίπται τὴν ζάλην.

Ἰδοὺ λάμπει γλαυκὸς καὶ ὠραῖος,
ἐστία κάλλους, ὁ οὐρανὸς σου,
ἀλλὰ οἷμοι! μακρὰν ἀπευκταίως
φεύγει ἐνδακρὺς ὁ ὕμνωδός σου!

Σὲ ἀφίνω, Ἑλλάς ἀκριθὴ μου,
σὲ ἀφίνω, πατρίς περιλμένη!
φεῦ! μακρὰν σου ἐγράφ' ἡ ζωὴ μου
ὑπὲρ σοῦ νὰ παλαίῃ, νὰ στένη. . .

Ἑλλήν ἐξαλλὰς μοὶ ἐπεβλήθη
νὰ ὑπάρχω, μακρὰν σου, πατρίς μου,
ὑπὲρ σοῦ νὰ προβάλλω τὴ στήλη,
νὰ ἐκχέω τὸ πῦρ τῆς ψυχῆς μου.

Ἄλλ' ὁ κλῆρος δυσδάστακτος εἶναι,
σὺ νὰ ἦσαι, Ἑλλάς, γλυκυτάτη,
εὐθαλαῖς νὰ σὲ στίβουν μυρσῖναι,
γῆ δ' ἐμὲ νὰ κρατῇ ἀπωτάτη.

Ἑλληνίς ἀηδὼν πλανωμένη
φωλεὰν νὰ πηγνύω μακρὰν σου,
ὕμνωδός σου νὰ ἦμ' ἐν γῇ ξένη,
νὰ ζοῦν δ' ἄλλοι εἰς γῆν τὴν λαμπράν σου!

Χαῖρε, χαῖρε, πατρίς προσφιλὴς μου,
χαῖρε, χαῖρε, Ἑλλάς τρίς φιλάτη!
ὁ σὸς πόθος ἱερὸς τῆς ψυχῆς μου,
τόνομά σου πνοή μου ὑστάτη!

Σὰς ἀφίνω, ἀκταὶ τῆς Ἑλλάδος,
τῆς Ἑλλάδος βουνά, σὰς ἀφίνω . . .
Στήτε, νεῦται τῆς μαύρης ὀλκάδος,
λυπηθῆτέ με, δάκρυα χύνω . . .

Ἐτι ἀπαῖς τὴν γῆν ἀρετέ με
νὰ φιλήσω μαρτύρων πατέρων,
κ' εἶτα ἀπνουν, νεκρὸν λάθετέ με
εἰς τὸ πλοῖον τὸ τώρα ἀπαῖρον!

—o—o—

ΜΕΛΩΔΗΜΑ.

Πρὸς τί τὸ βλέμμα κλίνειις ὅταν περῶ ἐμπρὸς σου,
ὦ νέα πλήρης κάλλους, γλυκύτητος καὶ δρόσου,
ἐνῶ ἐγὼ τὸ βλέμμα σου παρήγορον ζητῶ;
Παρθένος σὺ ἄθωα καὶ χάρις ἐρασιμία,
πρὸς τί, πρὸς τί δὲν θέλεις ἀκτίς τις οὐρανια
νὰ παύσῃ τὴν πικρίαν μου, τὸ σκότος μου αὐτό;

Ἄν εἴμ' ἐγὼ τὸ νέφος τὸ ἄστρον σὲ σκιαζον,
ἐγγὺς τοῦ παραδείσου ὁ ἄδης ὁ στενάζων,
ὁ λίβας ὁ τὸν νάρκισσον μαραινῶν ἐν μιᾷ,—
εἰπέ, μακρὰν νὰ φύγω, ὦ προσφιλεῖς νεῆνις.

νὰ ἀναπνεύσω πάλιν τὸν βόρβορον τῆς πλάνης,
ἐνῶ ἐζήτουν ἥλιον νὰ πέσω ἐν σκιᾷ!

Ὡ σὺ ἦτις τοσοῦτον ὠραία καὶ γλυκεῖα
δεικνύεσαι ἐμπρὸς μου ὡς ἔαρος πρωΐα,
ὡς πλάσμα πολυθέλητρον χωρῶν ἐρατεινῶν,
ὦ! ἄφες, πρὶν μακρὰν σου τὸν πόδα μου εὐθύνω,
νὰ σὲ θαυμάσω ἔτι, μικρὸν καὶ νὰ ἡδύνω
τὴν μαύρην καταδίκην μου τοῦ ζῆν ἐντὸς θει-
νῶν!

—o—o—

ΑΒΡΟΚΟΜΗ.

Ὡ Ἀβροκόμη, πλάσμα χαρίτων,
ἡ εὐτυχία ἐν νέφος ἦτον!
ὅταν ἠγέρθης ἦτον ἐμπρὸς σου
θανάτου θῦμα ὁ φίλτατός σου.

Εἰς ἕνα τάφον ἔδυσαν ὄλα,
ὄνειρα τόσα ἀκτινοδόλα,
πᾶν ὅ,τι λάμπον σοὶ ἐμειδία,
ἐλπίδες, πόθοι, χαρὰ ἀγία.

Ὡ! σὲ λυποῦμαι, νέα, μεγάλως.
Ἡ Μοῖρα πλήττει σκληρὰ τὸ κάλλος....
Βλέπων νὰ κλαῖουν οἱ ὀρθακμοὶ σου,
πικρῶς στενάζων θρηνηῶ μαζί σου.

Πτηνὸν ἐρώτων, πῶς τώρα μόνον
θὰ διασχίσῃς ὁρμὴν κλυδωνῶν;
ἂν ἀνηρπάγῃ ἡ φωλεά σου,
ποῦ θ' ἀναπαύσῃς τὰς πτέρυγές σου;

«Θάρρει!» νὰ σ' εἴπῃ θέλ' ἡ φωνή μου,
ἀλλ' ἐντὸς κύκλου εἶμαι πενθήμου,
σὺ δ' ἀποῦ κλαίεις ἐσπαραγμένη
καὶ ἡ ψυχὴ μου μαζί σου στένει!

—o—o—

ΜΙΚΡΟΙ ΣΤΙΧΟΙ.

Ὅταν θελήσῃς
νὰ μ' ἀγαπήσῃς
θὰ μοὶ τὸ εἶπῃ βλέμμα σου ἐν,
σπινθήρ ἐρώτων, περιπαθείας,
ἄνθος καρδίας
θάλλον φανέν.

Ὅποις τότε μακάρων τύχη!
«Ἐλὼν εὐτύχει»
θὰ φάλλ' ἡ γῆ.
Αὐτὸ τὸ βλέμμα πότε θὰ λάμψῃ;
δὲν θὰ σὲ κάμψῃ
χρόνων στοργή;

Πικρῶς στενάζων, ὦ ἀνάσσά μου,
μέ ἄσματά μου
σ' ἀκολουθῶ.

ἂν ἄλλοι ψάλλουν πλούτη καὶ κτήρεις,
νὰ μ' ἀγαπήσης
ἐγὼ ποθῶ.

Ἀκτίνων κάλλος σὲ περιβάλλει,
ὥσει ἀγκάλη
καλῆς μητρός·

Ἀκτῖνα δός μοι κ' ἐγὼ νὰ ζήσω,
νὰ μελωδήσω
κ' ἐγὼ φαιδρῶς.

ὦ! μὴ θελήσης
νὰ μ' ἀπελπίσης
σὺ μόν' ἐλπίς μου τρίς ποθεινή.
ἄς μ' εἴπῃ πλέον, ἐλθέ, μειδίᾳ,
ἢ σὴ γλυκεῖα,
λαμπρὰ φωνή!

—ο—ο—ο—

Τῇ ἐξ Οὐραγουάης τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς
Κυρίᾳ ΕΡΝΕΣΤΙΝῃ ΚΟΡΤΕ.

(Δεκατετράστιχον).

Ὅταν γῆς ὑπερεμάχης τῆς ὠραίας σου πατρί-
[δος,
εἶχες ἀστραπῶν ἐμπλέους ὀφθαλμούς σου τοὺς
[γλυκεῖς,
κ' ἔρρεον τοῦ στόματός σου, ὡς πηγῆς μελωδικῆς,
εὐφραδεῖς, ταχεῖς οἱ λόγοι, μαργαρίται Ἰσπα-
[νίδος.

Δέσποινα, ἐφαίνεσό μοι εἰκὼν νέας ἡρώϊδος,
καὶ σ' ἠυλόγουν ὡς δεχθεῖσαν μεταξὺ μας νὰ
[οἰκῆς,
δι' ἐνθέρμων σου βλεμμάτων καὶ φωνῆς σου θελ-
[κτικῆς
φιλοπάτριδας καρδίας νὰ πληροῖς πυρὸς κ' ἐλ-
[πίδος.

ὦ! τρισμάκαρ ἡ πατρίς σου, ἥτις ὑπερθε-
[λάσσης
καὶ μακρὰν εἰς ξένας χώρας ἔχει τέκνα προσφιλῆ,
ἅτινα μ' ἀγάπην τόσῃ καὶ μὲ ἔπη εὐμελῇ.

Ἀνυφοῦσι τόνομά της, ὄνομα ἐθνῶν ἀνάσσης!
ὦ! τρισμάκαρ καὶ σὺ ἥτις, τὴν πατρίδα σου
[ὑμνοῦσα,
εἶσαι καλλονὴ ὑφίστη τὰς φυγὰς μας συγχι-
[νοῦσα!

Ἐν Βραΐλα τῇ 20 Ἰουλίου 1880.

ΓΑΣΤΩΝ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΑ

(Διήγημα Ἀλεξάνδρου Δουμά).

(Συνέχ. ἴδε ἀριθ. 283 Τεύχος Θ').

Πρὸς τὸ ἐσπέρας, ὁ Κ. Μαιλλάν ἐδέχθη τὸν υἱόν
του εἰς τὴν μεγάλην παστάδα τοῦ πύργου, τὴν
κεκοσμημένην ἀπὸ τὰς εἰκόνας τῶν προγόνων του.

— Περιμένω τὴν ἀπάντησίν σου, Γάστων, τῷ
εἶπε. Ἀλλ' ἡ στάσις σου μαρτυρεῖ ὅτι ἡ ἀπόφα-
σίς σου εἶναι ἀμετάτρεπτος.

— Ναί, πάτερ μου, ἀπήντησεν ὁ Γάστων μετὰ
φωνῆς ἐπιλειπούσης.

— Λοιπὸν, ἐπανελάθεν ὁ Κ. Μαιλλάν, οὔτε
αἱ συμβουλαί μου, οὔτε ἡ ἀγάπη μου, οὔτε ἡ εὐ-
τυχία σου, οὔτε ἡ σκέψις τῶν καθηκόντων σου
δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κάμψωσι τὴν ἀπόφασίν σου :

Ὁ Γάστων ἐτήρησε σιωπὴν.

Τότε ὁ μαρκίων ἤνοιξε βραδέως κιβώτιόν τι, ἐ-
ξήγαγεν ἔγγραφα, καὶ ψυχρὸς καὶ ἀκλόνητος ὡς
τὸ δόγμα, τὰ ἐνεχείρισεν εἰς τὸν υἱόν του.

— Ἴδου οἱ τίτλοι οἱ ἀφορῶντες τὴν περιουσίαν
τῆς μητρός σου, εἶπε. Δὲν ἦτο μὲν πλουσία, ἀλλ'
ἦτο γυνὴ εὐγενῆς. Τὸν χρυσοῦν αὐτὸν σταυρὸν,
ὁ πάππος σου τὸν ἐφόρει ἐπὶ τοῦ στήθους του,
ἀναβαίνων τὴν λαιμητόμον. Ἀρθρον τῆς διαθή-
κης της μὲ παραγγέλλει νὰ σὲ τὸν δώσω τὴν ὥ-
ραν τοῦ γάμου σου, ὅπως καὶ σὺ τὸν μεταδώσης
εἰς τὸ πρεσβύτερον τῶν τέκνων σου. Ἐκτελῶ λοι-
πὸν τὴν τελευταίαν θέλησιν τοῦ πατρός μου.
Λάβε τὸν σταυρὸν τοῦτον, καὶ τώρα, ἰδου τὸ ὄ-
νομά σου, μαρκίων Μαιλλάν, καὶ ἐγὼ ἐπίσης σοὶ
τὸ μεταδίδω ἀκηλίδωτον, ὅπως τὸ παρέλαβα. Σοὶ
ἀνήκει δικαίωματι τοῦ γένους· ἔχετο λοιπὸν, ἐ-
πειδὴ δὲν μὲ εἶναι συγχωρημένον νὰ σοῦ τὸ ἀ-
φαιρέσω. Ἰπαγε εἰς τὴν εὐχὴν τοῦ Θεοῦ. Ἐξε-
πλήρωσα πρὸς σὲ πάντα τὰ καθήκοντά μου, δὲν
σὲ χρεωστῶ πλέον τίποτε. Εἶσαι ἐλεύθερος τοῦ
λοιποῦ· δὲν ἔχω πλέον τέκνον. Δὲν θέλω σὲ ζη-
τήσῃ ποτὲ λόγον διὰ τὸ ὄνομα τοῦτο, τὸ ὁποῖον
ἀπηνήθης, καὶ θέλω παρακαλέσει τὸν Θεὸν νὰ
μὴ σὲ ζητήσῃ ὡσαύτως λόγον περὶ τῆς ἐνδόξου
παρακαταθήκης τῆς ἀνατεθείσης εἰς τὴν φύλαξίν
σου, οὔτε περὶ τῆς εὐτυχίας τοῦ πατρός σου, τοῦ
ὁποίου καταισχύνεις καὶ συντρίβεις τὴν ζωὴν.

Ε'.

Τρεῖς μῆνας μετὰ ταῦτα, εἰς Ὠνελίαν, ἐπὶ τῆς
ἀγοῦσης ἀπὸ Νικέας εἰς Γένουαν ὁδοῦ, ἀνῆλ-
θός τις καὶ γυνὴ ἔξων εὐτυχεῖς. Οὐδὲν τερπνότερον
τοῦ μέρους, ὅπου ἔστησαν αὐτοὶ τὴν σκηνὴν των.

Ὁ ὀρίζων αὐτοῦ εἶναι θάλασσα, γλυκύη καὶ διαχυγής, ὡς μεγάλη λίμνη· αἱ χρυσομηλέαι, οἱ μύρτοι, αἱ ῥοδοδάφναι φύονται τυχαίως εἰς τὰς ἄκρας τῶν ὁδῶν, καὶ ὁ ἀήρ, ἐν ἐκάστη τοῦ ἔτους ὥρα ἔχει πνοὰς ἀρωματώδεις καὶ χλιαράς. Διηνεκῆς ἀνοιξίς, τοσοῦτον γλυκεῖα, ὥστε οἱ πάσχοντες ἐξέλεξαν τὰς ἀκτὰς ταύτας ἵνα ζητήσωσιν ἐν χειμῶνι, τὴν ἀνεῖν.

Οἱ νέοι οὗτοι κατ'ἄκρην οἰκίσκον ἀπλοῖκόν καὶ ταπεινόν, ἀλλ' εὐθυμον καὶ χαρίεντα. Ἐξώθεν μὲν κλῆμα προσεφύετο τῷ τοίχῳ, κληματίτιδες ἀνεῖρπον περὶ τὴν θύραν, εὐρύχωρος λειμὼν ἐξείναιτο πρὸ τοῦ κήπου, περικλεισμένου ὑπὸ φράκτου θάμνων καὶ ὀριζομένου ὑπὸ ῥυακίου, ὅπερ διέδρεχε τὰς ῥίζας τῶν ἱταῶν διὰ τῶν μινυριζόντων ῥεϊθρῶν του. Ἐστω δὲ, ἡ αὐτὴ κομψότης, ἡ αὐτὴ γλοερότης. Πανταχοῦ ἄνθη, κρῖνα, σπάρτα ἰσπανικὰ ἢ ῥόδα. Ἦτο ἀληθὴς παράδεισος Μοίρας χαρίεσσης, καὶ τὸ μονῆρες ἄτυλον νεαρῶν ἐρώτων.

Οἱ ἐρασταὶ δὲν ἀρίουν ἀλλήλους οὐδὲ στιγμήν. Εἶχον τοὺς αὐτοὺς στοχασμοὺς, ἐμμελῶς τὸ αὐτὸ μελῖδιμα, ἔζων διὰ τῆς αὐτῆς ζωῆς. Τὴν πρωΐαν, ἐπορεύοντο εἰς τὰς στενωποὺς, μέτω βράχων καὶ βουνῶν. Κατὰ τοὺς κούτωνας τῆς ἡμέρας, νωγελὴς ὡς ἡ αὐρὰ τῶν εὐτυχῶν τοῦ τῶν χωρῶν, ἡ Ἰωάννα κειμένη ἐπὶ τῆς στιβάδος, ἀπεκοιμᾶτο νηνουριζομένη ὑπὸ τῶν στίχων τοῦ ποιητοῦ, τοὺς ὁποίους ἀνεγίνωσκεν ὁ Γάττων, καθήμενος εἰς τοὺς πόδας της. Τὸ δὲ ἐσπέρην εἰς τὴν θάλασσαν, ἡ ὑπὸ τὰ ὑψηλὰ δένδρα, ἐν μέσῳ τῶν μυστηριωδῶν συμφωνιῶν τῆς ἀναπνευομένης φύσεως, ἐπέτεινον τὰς ὀνειρώξεις των ἐν τῇ τῶν λάμπσεων τοῦ βασιλεύοντος ἡλίου. Ἡ ἄλλοτε πάλιν, ἀπὸ τῆς κορυφῆς λόφου, ὅτε ἀντέλλει ἡ σελήνη ὀπισθεν τῶν δασῶν στηριζομένη εἰς τὸν βραχίονα τοῦ συζύγου της, ἡ Ἰωάννα ἤκουστο τὰ μέλη τῶν ποιμένων εἰς τὴν κοιλάδα, καὶ ἄφινε τὴν κεφαλὴν της νὰ πίπτῃ ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ φίλου της. Καὶ ὅτε πικρὰ τις ἐνθύμησις, ὡς ἐλεγχος συνειδότος, ἐπεφαίνετο εἰς τὸ μέτωπον τοῦ Γάστρωνος.

— Ἐκάστης ἡμέρας, τῷ ἔλεγεν ἡ Ἰωάννα, ἐλογίζω τὸν Κύριον διὰ τὴν εὐτυχίαν τὴν ὁποίαν μ' ἔδωκε. Δι' ἐμέ, ὁ κόσμος εἶναι ἐδῶ, Γάστρων, ἢ σοὶ ὀλόκληρος. Πιστεύω εἰς σέ, ὡς εἰς τὸν Θεόν, πίστευε εἰς ἐμέ. Διὰ σέ θέλω νὰ ζῶ, ὡς δὲν δύναμαι νὰ ζῶ ἢ διὰ σοῦ.

Οἱ πένητες καὶ ὁ ἐρημέριος τοῦ χωρίου μόνοι εἶχον ἐλευθερίαν τὴν εἰσοδὸν εἰς τὸν οἶκόν των καὶ αἱ ἐρημερίδες τῆς Γαλλίας φέρονται, κατὰ μακρυνὰ διαλείμματα, εἰδήσεις ἐκ τῆς πατρίδος των ἥτις τὸ μόνον ἀγαθόν, ὅπερ συνέδεον αὐ-

τοὺς μετὰ τοῦ κόσμου τὸν ὁποῖον ἔφυγαν. Ἐπελθόντος τοῦ χειμῶνος, ἀνεχώρησαν εἰς Ἰταλίαν, τὴν ὁποίαν μόλις διείδον. Ἐπῆγον νὰ ἐξακολουθήσωσι τὰ τῆς εὐτυχίας ὄνειρά των ἐπὶ τῶν διωρύγων τῆς Βενετίας εἰς τὰ παλάτια τῆς Φλωρεντίας, διὰ μέσου τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Ρώμης. Ἀπεκοιμήθησαν ἐν Νεαπόλει μακρὰς ἡμέρας. Καὶ ἀπὸ ἐσπούδαταν ὁμοῦ τὴν ἱστορίαν, τὰ ἦθη καὶ τὰς τέχνας τῶν χωρῶν τούτων, ὅταν εἶδον τὰ πάντα, ἐθαύμασαν τὰ πάντα καὶ ἠεθάνθησαν, ἐπανῆλθον εἰς τὸ σκηνωμὰ των, ἐνθα ἡ γηραιὰ Μάρθα ἀνέμενεν αὐτοὺς. Τότε δὲ ὠμίλουν περὶ τῆς περιηγήσεώς των, ἀνεπόλουν ἐν πρὸς ἐν τὰς ἀναμνήσεις των, καὶ αἱ ὥραι παρήγοντο ταχεῖαι ἐν μέσῳ περιπάτων, ἀναγνώσεων, μουσικῆς καὶ εὐτυχίας.

Ἐρως, εὐτυχία ἰσάγγελος, ἀλλ' ἦτο βραχεῖαι αἱ εὐφροσύναι αὐταὶ παρήλθον ὡς ὄνειροι. Οὕτως ἠυδόκησεν ὁ Θεός. Διότι τὴν αὐτὴν ὥραν, μακρὰν, μακρὰν ἀπ' αὐτῶν καὶ ἐν σιωπῇ, ὑπέφερε γέρων τις, ὅστις δὲν ἤθελε ν' ἀκούσῃ παρηγορίας, ἐπειδὴ ὁ υἱὸς του δὲν ἔζη πλέον δι' αὐτόν, καὶ ὁ γέρων οὗτος, ὁ πατήρ των, δὲν ἠύλογησε τὴν ἐνωσίν των.

Τρία ἔτη παρήλθον. Ὁ Γάττων τὰ πάντα ἐθυσιάζεν εἰς τὸν ἐρωτὰ του, καὶ ἀπὸ μόνου τοῦ ἐρωτος τούτου ἔπρεπε νὰ ζήσῃ. Ἀλλὰ δὲν εἶν' ἔργον ὅσον ὑποτίθεται εὐκόλον τὸ ν' ἀποπεισθῇ ἐντελῶς τοῦ κόσμου, ὅταν ἔζητες ἐν μέσῳ αὐτοῦ. Δὲν εἶν' εὐκόλον νὰ θραύσῃ διὰ παντός σχέδια, τὰ ὁποῖα νηπιόθεν σὲ ἐθελγον, νὰ μεταβάλλῃς ἔξεις βιζωθείσας, νὰ θέσῃς ὀπίσω εἰς τὸν κολεόν τὸ ξίφος ὅπερ προητοίμασας εἰς πόλεμον. Ὁ μαρκίων τὸ εἶπεν, ἡ κοινωνία ἔχει τυραννικὰς ἀξιώσεις, δὲν παραβαίνει τις αὐτάς ἀτιμωρητί. Ὁ Γάττων ἐνόμισεν ἑαυτὸν ἰσχυρότερον, ἐθάβει πολὺ εἰς τὴν γενναϊότητά του. Ὁ κόρος καὶ ἡ ἀνία κατεκυρίευσαν βαθμηδὸν τὴν ψυχὴν του, ἡ ἐνεργητικότης του, ἀνωρελὴς ἤδη, ἐπανέπεισε βαρεῖα ἐπὶ τῆς καρδίας του. Ἡ μονοτονία τῆς εὐτυχίας του κατεδάρυνεν αὐτόν ὡς ἡ μαρμαρίνη πλάξ τῶν τάφων. Τὰ νεῦρά του ἠεθίσθησαν, ἡ ἀπραξία κατέτριψε τὸν νοῦν του, αἱ ὥραι τῷ ἐφάνησαν ἀτελεύτητοι καὶ ὁ ἔρως τῷ ἐγένετο ἐπίπονον καθήκον. Οὕτε περίπατοι, οὕτε συνδιαλέξεις, οὕτε ἀναγνώσεις ἠδυνήθησαν τοῦ λοιποῦ νὰ διώξωσι τὸν μαρasmus τοῦ νέου τούτου, τοῦ ὁποίου ὁ ὀργανισμὸς ἐπλάτθη διὰ τὴν ἐνεργητικότητα καὶ τὴν κίνησιν, ἀλλ' ἤδη καταδεδικασμένους εἰς ἄσκοπον ἐργασίαν, εἰς ῥευσμασμούς καὶ ἐκστάσεις. Ὁ ἥλιος τῷ ἐφάνη ἀνευ λάμπσεως, αἱ πορτοκαλεῖαι ἀνευ εὐωδίας, ἡ φύσις ἀνευ θαλγήτρων, κινή ιδεῶν. Αἱ ἐρημερίδες τὸν ἐπληροφόρουν τοὺς δι-

υρσμούς των ἀρχαίων ἀντιπάλων του· πάντες ἀνεδιβάζοντο εἰς ἀξιώματα, διότι δὲν εἶχον ἐκεῖνοι παραιτηθῆναι τὰ προνόμια τῆς τάξεώς των, τὰ δικαιώματα τοῦ γένους των. Καὶ αὐτὸς ἐπίσης καὶ ἀρχήτερον αὐτῶν ἠδύνατο νὰ κατέχη τὰς θέσεις ἐκεῖνας. Δὲν τὸ ἠθέλησε. Καὶ ἐρύθημα ἐκάλυπτε τὸ μέτωπόν του καὶ ἡ θέσις του ἐταπείνου τὴν ἀλαζονείαν του.

Ἄλλ' ἔστω· ἀν' ἡπατήθη, ἐὰν ἡ μεταμέλεια εἶναι βραδεία, ὥς ὑπομένη μόνος τοῦλάχιστον. Ὁ ἔνοχος εἶναι αὐτός. Ἄς σιωπᾷ. Ἐὰν δὲν δύναται νὰ ἱαθῇ ἀπὸ τῆς ἡθικῆς νόσου του, ὥς μὴ γνωρίσῃ αὐτὴν ἡ Ἰωάννα.— Καὶ τότε συνέβη ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ Γάστωνος πάλιν τις τρομερά. Μὴ δυνάμενος διὰ τοῦ καμάτου τοῦ σώματος, νὰ ταπεινώσῃ τὸ διάπυρον ἦθός του, ἠγωνίσθη νὰ ὑποφέρῃ λάθρα. Νυκτὸς ἔχυνε δάκρυα, τὰ ὁποῖα ἀνανδρὰ καὶ μάταια ἀπεκάλει. Ἀνεσκίρτα εἰς τοὺς ὄνειρους του. Οἱ λόγοι τοῦ μαρκίωνος ἀντήχουν εἰς τὰς ἀκοάς του, ὡς πρόρρησις τις εἰμαρτῆ, ὡς ἀρά! Ἐξύπνα παγετώδης, ἰδρωτὶ περιβρέομενος. Καταβιβρωσκόμενος ὑπὸ διαρκοῦς πυρετοῦ, παρίστατο ἐνώπιον τῆς Ἰωάννης μὲ χεῖλη μειδιῶντα. Ἡ ἀργία τοῦ νοός, ἡ ἡθικὴ ἀνία κατέτρωγαν αὐτόν.

Εἰς τὰ ἀνήσυχα βλέμματα ἔρωτος πάντοτε ἀκμαίου δὲν λανθάνει τις εὐκόλως, τηκόμενος. Ἡ Ἰωάννα ἐννόησε ταχέως, ὅτι ὁ Γάστων ὑπέφερε. Ἄλλ' ὅταν ἐγένετο φῶς ἐν τῇ καρδίᾳ της, ὅταν ἐμάντευσεν τὸ αἶτιον τῆς ὀδύνης ταύτης, κραυγὴ φρίκης ἐξέφυγε τοῦ στήθους της καὶ ἐδεήθη τοῦ Θεοῦ νὰ τῆς ἀφαιρέσῃ τὴν ζωὴν. Καὶ εἰτα, ἀνακληθεῖσα πάραυτα ὑπὸ τοῦ ἔρωτός της αὐτοῦ εἰς τὴν συναίσθησιν τῆς πραγματικότητος, ἐδέχθη καὶ αὐτὴ τὴν κρυφίαν πάλιν, καὶ ἀρωσιώθη σιωπηλὴ εἰς τὸ μαρτύριον. Ἐπάσχισε νὰ φαίνεται εὐτυχὴς καὶ εὐθυμὸς· ἐμειδία, ἐτραγώδει διὰ νὰ τὸν διασκεδάσῃ· οὔτε βλέμμα τί, οὔτε κίνημα, οὔτε παράπονον ἐπρόδωσαν ποτὲ τὴν γενναϊότητά της. Ἄλλ' ὅταν ἤρχετο πλησίον τοῦ Γάστωνος, εὗρισκε τοὺς ὀφθαλμούς του ἐσβεσμένους, κοιλωθέντας ὑπὸ τῆς αὐπνίας καὶ ἀνευ ἔρωτος· καὶ αὐτὰ δὲ τὰ χεῖλη του ἤσθάνετο παγετώδη, ὡς ἂν ἐδέχετο τὸν ἀσπασμὸν του.

Ἄλλ' ὁμοίως, καθεκάστην ἀνεζήτητὴ ἀποθαρρῶσα φάρμακον εἰς τὴν ἀνήκεστον ταύτην θλίψιν· ἐσκέφθη περὶ τοῦ θορύβου, τῆς ζωῆς, τῶν περιηγήσεων. Ἐλάλησε περὶ Γερμανίας, τὴν ὁποίαν δὲν εἶχον ἀκόμη ἐπισκεφθῆ ὁμοῦ. Ἀνεχώρησαν καὶ ἐπέστρεψαν ἐν τάχει, αὐτὸς μὲν πλέον περίλυχος ἢ ὅτε ἀνεχώρησεν, ἐκείνη δὲ συντετριμμένη, ἀπεγνωσμένη καὶ πεπεισμένη ὅτι δὲν ἰσχύει νὰ κάμῃ τὴν εὐτυχίαν τοῦ Γάστωνος. Αἱ δυνάμεις

τῆς ἐξηντλήθησαν. Ἐπέσει νενεκρωμένη σχεδόν, καὶ ὁ θάνατος κατέστη ὁ μόνος λογισμὸς της, ἡ μόνη ἐλπίς της.

Τότε, ἐννόησεν ὁ Γάστων τὸ μέγεθος ὅλου τοῦ κακοῦ, οὗ πρόξενος ἐγένετο· μέλλων ν' ἀπωλέσῃ διὰ παντός τὴν Ἰωάνναν, κατενόησε πόσον περιπαθῶς τὴν ἡγάπα· ἤλεγξεν ἑαυτὸν πικρῶς. Ἦτο λοιπὸν ἀνὴρ τόσον ἀσθενὴς τὴν θέλησιν, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ καταβάλῃ παράλογόν τινα κακουχίαν; Τίς τὸν ἐδίασε νὰ συζευχθῇ τὴν Κ. Δελωναίου! Κατ' αὐτῆς ἔπρεπε νὰ πῆσῃ ἡ ἐκδίκητις του· καὶ πολυπληθεῖς ἀποφάσεις συνωθοῦντο ἐν τῇ καρδίᾳ του. Ἡ Ἰωάννα πρέπει, πρέπει νὰ ἦναι εὐτυχὴς, διὰ παντός τρόπου, διὰ πάσης θυσίας.

Ἀποκρίνεται ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ περὶ τῆς εὐτυχίας της. Ἐὰν ἤμαρτεν ἐνκντιούμενος εἰς τὴν ἱερὰν βούλησιν τοῦ μαρκίωνος, ὥς μὴ καταστήσῃ τοῦλάχιστον τὰς τύψεις τοῦ συνειδότος του πικροτέρας.

Καὶ ὁ Γάστων τρέπεται εἰς θωπείας, εἰς ἀτελευτήτους διαθεβαιώσεις πρὸς τὴν σύζυγόν του. Δὲν λείπει πλέον ἀπὸ πλησίον της, νυκτὸς καὶ ἡμέρας, τὴν ἐξορκίζει νὰ ζήσῃ.

— Ἰωάννα, Ἰωάννα μου φιλότατη, λέγει αὐτῇ, πάσχεις, καὶ πάσχεις ἐξ αἰτίας μου! Μὲ εἶδες περίλυπον καὶ ὑπέλαβες σεαυτὴν τῆς θλίψεώς μου παραίτιον· ὄχι μὴ πίστευες τοιαῦτα. Ἡ εὐτυχία μου μὲ εὗρεν ἀγνώμονα· δὲν ἤξευρα οὔτε νὰ τὴν ἐκτιμῶ, οὔτε νὰ τὴν φυλάξω. Ἰωάννα, συγχώρητέ με καὶ ζήθι!

Ἡ Κ. Μαίλλαν ζητεῖ νὰ τὸν καθησυχάσῃ. Τὸν εὐχαριστεῖ, ὅτι ἦτο δι' αὐτὴν πάντοτε ἀγαθός, προσεκτικὸς, ἀφωσιωμένος· θλίβει τὴν χεῖρά του φιλόως· ἀλλ' ὅταν ἐν ὀνόματι τῆς εὐτυχίας του, τὴν ἱκετεύει νὰ ζήσῃ, ἀπαντᾷ μόνον δύσπιστον καὶ θλιβεράν μειδιῶσα. Καὶ ὁμοίως, ἀπέναντι τῶν τρυφερῶν παρακλήσεων τοῦ Γάστωνος, διαβουκολεῖται πάλιν ὑπὸ τῆς ἐλπίδος εὐτυχῶν ἡμερῶν. Ἐπιθυμεῖ τοσοῦτον νὰ ζήτῃ πλησίον του καὶ διὰ τοῦ ἔρωτός του! καὶ ὁ θάνατος φαίνεται αὐτῇ τοσοῦτον τρομερός!

— Ἔστω λοιπόν! θέλω δοκιμάσει, ἀπαντᾷ ἡ Ἰωάννα· ἀλλὰ μὴ ἀπατηθῇς, φίλε μου, εἶναι ἀπλή δοκιμὴ καὶ, ὅταν παύσῃς πλέον ἀγαπῶν με, θ' ἀποθάνω. Θέλω ἀποσυρθῇ τῆς εἰμαρμένης σου, εἰς τὴν εἶμαι βεβαία ὅτι θέλω φέρει μόνον δυστυχίαν, καὶ θέλω εὐλογῇ τὸν Κύριον, ἐὰν ἡ τελευτῇ μου σὲ δώσῃ τὴν εὐτυχίαν τὴν ὁποίαν ἠθέλεις γνωρίσει ἀνευ ἐμοῦ καὶ τῆς ὁποίας εἶσαι κατὰ πάντα ἄξιος.

Ἰδὼν ἐπανερχομένην εἰς τὴν ζωὴν τὴν ὑποταταγμένην ἐκείνην γυναῖκα, τὴν ὁποίαν εἶδε

παρὰ τὸ σιωπηλὸν καὶ αἰώνιον χεῖλος τοῦ τάφου, ὁ Γάστρων ἐπλήσθη ἀράτου χαρᾶς. Εὐχαρίστησε τὸν Θεὸν μετὰ ζέσεως, καὶ ὠρκίσθη εἰς ἑαυτὸν νὰ λάβῃ γενναιότητα. Ἠπάτησε τὴν Ἰωάνναν, ἠπάτησε καὶ ἑαυτὸν. Ἐθεῖτο τὴν σύζυγόν του μετὰ τὴν μέθην τῶν μηκέτι ὑπαρχόντων ἐτῶν. Ἐθαύμαζε τὴν μορφήν της ὡς νὰ ἔδλεπεν αὐτὴν μετὰ πολυχρόνιον ἀπουσίαν, ἢ κατὰ πρῶτον ἐνόμισε τὴν καρδίαν του λατρευμένην, καὶ ὅτι νέος ἔρως, ἀπηλλαγμένος τῶν τρικυμιῶν ἀνεγεννᾶτο ἐν αὐτῷ. Εὖρε ὅτι ἡ ζωὴ, ὅτι ἡ φύσις ἦσαν ὠραῖαι. Καὶ ἡ Ἰωάννα βλέπουσα τὴν μεταβολὴν ταύτην τὴν ὁποίαν τοσοῦτον χρόνον ἐπόθει, ἐπελάθετο τῆς ὀδύνης της. Ἡ ἀσθένεια ἔπαυσε πάραυτα ἡ ὑγεία τοῦ σώματος ἐπανέρχεται τόσον ταχέως ὅταν ἡ φυγὴ δὲν ὑποφέρει! Παιδίον εὐπιστον, γυνὴ ἀγαπῶσα, ἤλπισε πάλιν εἰς τὸ μέλλον, καὶ ἀφῆθη εἰς τὰς ὀνειροπολήσεις νέας καὶ ἀμοιβαίας ἀγάπης. Καὶ ὅταν, καθημένη ἐπὶ τοῦ δωματίου ὅπερ ἐπλήρου πορτοκαλίαι καὶ ἱψαλλὸν τὰ πτηνὰ εἰς τὸ φύλλωμα, καὶ ἀπέναντι ἐξεταίνοντο ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ θάλασσα, ἔδλεπε τὸν Γάστωνα μειδιῶντα εἰς τὸ πλευρόν της.

—Ὁ! φίλε μου, ἔλεγεν, εἶμαι εὐτυχὴς καὶ, ὑπέφερα σκληρῶς βλέπουσα σὲ ὑποφέροντα. Μετενόουν ὅτι ἐνέδωκα εἰς τὸν ἐρωτὰ μου, σήμερον δὲν ἔχω πλέον λύπην, δὲν ὑποφέρω πλέον. Εὐχαριστῶ τὸν Θεὸν ὅτι με διεφύλαξε τὴν ζωὴν. Θέλω νὰ ζήσω καὶ δὲν ζητῶ ἄλλο ἐν τῷ κόσμῳ τοῦτῃ παρὰ τὴν εὐτυχίαν σου! Θὰ ἔχεις ἄρα καὶ ἄλλας δυστυχεῖς ἡμέρας, ἀλλὰ θέλεις νὰ εἰπῇ τὰς θλίψεις σου, θέλω τὰς ἀνακουρίσεις, καὶ ἂν δὲν τὸ κατορθώσω, θέλω κλαίει μετὰ σοῦ.

Οἱ μετὰ τὴν ἀνάρρωσιν τῆς Κ. Μαλλὰν μῆνες παρήλθον ταχέως καὶ εὐτυχεῖς, ὡς τὸ ἔαρ νέων ἐρώτων. Διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Ἰωάννης, ὁ Γάστρων ἐπεχείρησε ν' ἐργάζεται, καὶ ἡ εἰρήνη ἐφάνη ἐπανελθούσα εἰς τὸν οἶκόν της Ὠελίας. Ἀλλ' ὁ δαίμων ὅστις εἶχεν ἤδη καταθλίψει τὸν Γάστωνα, ἠγρύπνει ἑτοιμὸς νὰ ἐπιπέσῃ κατὰ τῆς λείας του. Ἀνωρθῆθη ἐκ νύου ἐνώπιον αὐτοῦ ἀόρατος πάντοτε καὶ ἀκτάβλητος. Ὁ Γάστρων ἀπώθησεν αὐτὸν ῥωμαλαίως. Ἀλλ' αὐτὸς εἰσέδυ εἰς τὴν φαντασίαν του, εἰς τὴν διάνοιάν του, εἰς τὴν καρδίαν του καὶ ἐνεσταλάχθη εἰς ὅλον τὸ εἶναι του. Βεβιασμένος νὰ συνάψῃ ἐκ νέου τὴν πάλιν, ὁ Γάστρων ἐρρίφθη εἰς τὴν κονίστραν ῥιφοκινδύνως, ἐπάλασεν ὅλαις δυνάμεσι, μετὰ γενναιότητος, μετὰ τῆς πυρετώδους καὶ ἀπηλπιδμένης ἐνεργείας τοῦ ψυχόρραγουντος, παλαίοντος πρὸς τὸν θάνατον. Ἀλλ' εὖν αἱ ῥωμαλαίαι τῶν φύσεων δύνανται νὰ καταβάλλωσι τὰς δυσκολίας τῆς ἀνίας, τὸ δεινὸν

τοῦτο, ὅπερ γεννᾶται ἀπὸ τὴν ἀπραξίαν, καὶ τὸν πόθον σταδίου ματαιωθέντος, δι' ἐλλειψὶν ὑπολήψεως κοινωνικῆς εἰς τὴν ὃ παθὼν εἶχεν ἀξιώσεις, τὸ ὃν τοῦτο τὸ ἀδυσώπητον, ὅπερ φέρομεν ἐντὸς μας ἀκατάσχετον, ἀσίγαστον, τὴν ἀνίαν, λέγομεν, οὐδεὶς δύναται νὰ καυχήθῃ ὅτι κατέβαλλεν, καὶ οἱ ἰσχυρότεροι ἠττήθησαν ὑπ' αὐτῆς. Μόνοι, οἱ φίλοι τῆς σκιάς καὶ τῶν λεπτολόγων σπουδῶν, τῶν ὀμαλῶν χαρῶν καὶ τῶν ἐνδομύχων ἀγαλλιάσεων, δύνανται νὰ στέρξωσι τὴν μονότονον καὶ ῥεμβώδη ἐκείνην τάξιν, τοὺς στενοὺς ἐκείνους καὶ ἀταράχους ἐρίζοντας. Τὰ ἀσθενῆ φυτὰ αὖξονται καὶ θάλλουσιν ὑπὸ τὴν σκιάν καὶ εἰς ἀτμοσφαῖραν γλιανὴν ἐλπίων ὠρύεται εἰς τὸ κλωδίον του, ὁ ἀετὸς ἀπυθνήσκει, ἀποπνίγεται εἰς τὴν εἰρκτὴν του.

Πεσὼν δις, ὁ Γάστρων ὡμολόγησε μετ' ἀπογνώσεως τὴν ἡττάν του. Ἐνώπιον τῆς ἀδυναμίας του ταύτης, ἀνέκρινεν ἑαυτὸν διὰ τίνος ἐσπουδασμένης σκληρότητος ἔσωσε τὴν Ἰωάνναν ἀπὸ τὸν θάνατον, ἵνα καταδικάσῃ αὐτὴν εἰς ὀδύνας. Ἐτυπτε τὸ στῆθος του, κατηράσθη τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεώς του, καὶ εἶτα, πεσὼν γονυκλινῆς ἐζήτην κραυγάζων ἐκ βάθους ψυχῆς, ἔλκος καὶ εὐσπλαγχνίαν. Ὁ Θεὸς ἐλέησεν αὐτόν, καὶ τὸν ἐρώτισε. Τὸ ἄλγος αὐτοῦ τὸ γνωρίζει, προέρχεται ἐκ τῆς πληθώρας, καὶ τῆς κρατήσεως τῆς ἱκμάδος, ἐκ τῆς νοητικῆς ἀπραξίας, ζωῆς ἀσκόπου, ἰδιοτήτων φλογερῶν καὶ ἀνωρελῶν. Ὑποφέρει ὅτι εἶναι ἀρανὴς, ὅταν ἕκαστος προτεμνεται τὸν αὐλακά του, καὶ μεγαλύνεται. Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς οἰκογενειακῆς θέσεώς του, τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἀνήκοντος εἰς τὸ γένος του, καὶ τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, δὲν δύναται ἄρα ν' ἀνοίξῃ νέαν ὁδὸν διὰ τῆς ἐργασίας του, διὰ τῆς εὐφυίας του, καὶ μηδὲν παρ' οὗτινος δῆποτε ἀπαιτῶν. Ἐνώπιον πραγματικοῦ σκοποῦ, δὲν θέλουν τὸν ἐμποδίσαι οὔτε μέριμναι, οὔτε ἀγρυπνίαι, οὔτε κόποι. Ἡ σπουδὴ τῷ ἀρέσκει. Ἡ παρουσία αὐτοῦ τε καὶ τῆς γυναικὸς του τῷ ἐπιτρέπουσι νὰ ζήσῃ, καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς Παρισίους βίον ἀπηλλαγμένον ὀλικῶν προαπασχολήσεων, θέλει ἀναχωρήσει, θέλει γίναι συγγραφεὺς. Ἀντὶ τῆς διπλωματίας καὶ τῆς ἐπιστήμης τοῦ κυβερνᾶν θέλει ἀντικαταστήσῃ τὴν ἱστορίαν, τὰς τέχνας, τὴν φιλοσοφίαν. Τὰ διακαῆ πολιτικὰ ζητήματα ἀρμόζουσι πρὸ πάντων εἰς τὸ φιλοπράγμαν αὐτοῦ ἦθος. Πιστὸς εἰς τὰς ἀρχάς του, θέλει ὑπερασπισθῇ διὰ τοῦ καλάμου τὰ συμφέροντα, ἅπερ οἱ πρόγονοί του ὑπεστήριξαν διὰ τοῦ ξίφους. Ἔσται ὁ υἱὸς τῶν ἔργων του· ἀνοίξει εὐρὺ σταδίον εἰς τὴν φιλοδοξίαν του, καταστήσει εὐτυχῇ τὴν Ἰωάνναν. Δὲν εἶναι τοῦτο ὄνειρον, εἶναι πραγ-

ματικότης καταληπτῇ. Εὑρε τὸ φάρμακον τῶν δεινῶν του. — Ἰάθῃ.

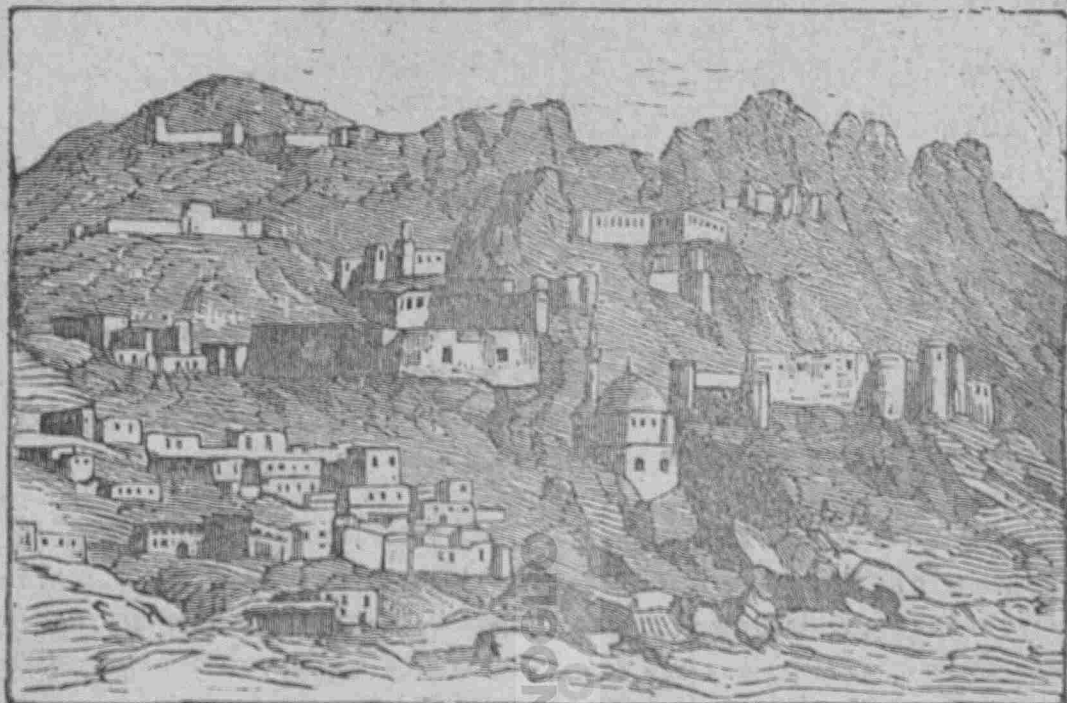
(Ἀκολουθεῖ).

ΠΕΡΙ ΑΡΜΕΝΙΑΣ

—ο—

Ὡς γνωστὸν, ἡ Ἀρμενία ἐστὶ χώρα Ἀσιατική, συνορεύουσα κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους,

πρὸς Β. μετὰ τῆς Κολχίδος, τῆς Ἰθρίας καὶ τῆς Ἀλβανίας, χωρῶν αἵτινες ἐνίοτε περιλαμβάνοντο, κατὰ διαρκῆ διαστήματα, ἐντὸς τῆς ἀρχαίας Ἀρμενίας· πρὸς Δ. μετὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας· πρὸς Ν. μετὰ τῆς Μεσοποταμίας· πρὸς Ν. Α. μετὰ τῆς Μηδίας καὶ Ἀσσυρίας. Ἡ χώρα αὕτη λεγέται ὅτι καλεῖται Μεγάλη Ἀρμενία, πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῆς ἐν Καπ-

ΤΑ ΦΡΟΥΡΙΑ ΤΟΥ ΒΑΓΙΑΖΗΤ.

παδοκίᾳ Μικρᾶς Ἀρμενίας. Αἱ κυριώτεραι ἐπαρχίαι αὐτῆς ἦσαν ἡ Ἀχιλίσκη, ἡ Σοφιανή, καὶ ἡ Γορδυανή. Πρὸς βορρᾶν κατώκουν οἱ Τοάκοι, οἱ Χαλύβαι καὶ οἱ περὶ τὸν Φάσιν ποταμὸν. Κυριώτεραι πόλεις αὐτῆς ἦσαν τὰ Ἀρτάξατα,

ἡ Τιγκρνοκέρτη, ἡ Ἀρσαμοσύτη, ἡ Ἀμίδη, ἡ Ἀρταγκεκέρτη. Ἡ χώρα αὕτη ἐν τοῖς Ἱεροῖς Βιβλίοις καλεῖται Ἀρράτ (1), κατοκεῖτο δ' ἀνέκαθεν· συγγραφεῖς δέ τινες μάλιστα ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ τίθεσσι τὸν Ἐπίγειον Παράδεισον.

Ἡ ΘΕΑ ΤΟΥ ΧΑΣΑΝ ΚΑΛΕ.

Τὰ ὑψηλὰ ὄρη καθιστῶσι τὸ κλίμα αὐτῆς ψυχρότατον. Πάλαι ποτε ἀνώρρυσον ἐκεῖσε μεταλλεῖα χρυσοῦ.

Οἱ βασιλεῖς τῶν Περσῶν προῦμνηθύνοντο ἐ-

καίθεν πλείστους ἵππους. Κατ' ἀρχὰς φόρον ὤ-

(1) Ἀρράτ ἢ Ἀγρὸ Δάγ, ὄρος τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας, συνορεύον πρὸς τὸ Β. Α.

ποτελεῖς τοῖς Ἀσσυρίοις, τοῖς Μήδοις καὶ τοῖς Πέρσαις, κατόπιν ἔσχεν ἡ Ἀρμενία ἰδιαιτέρους βασιλεῖς, καὶ πολλάκις διεφιλονεικῆθη μεταξύ τῶν Ρωμαίων, τῶν Πάρθων καὶ τῶν Περσῶν, καὶ μετὰ ταῦτα μεταξύ τῶν διαφόρων Μωαμεθανικῶν κρατῶν, καὶ ἐπὶ τέλους διαμεμερίσται μεταξύ αὐτῶν καὶ τῶν Ρώσων. Τανῦν δ' ὑπάρχει μεμερισμένη μεταξύ τῶν Τούρκων, τῶν Ρώσων, τῶν Περσῶν καὶ τινων Κούρδων, φυλάρχων ἀνεξαρτήτων.

ARMENIA (Μικρά), ἀρχαία χώρα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐπὶ τῆς Καππαδοκίας. Πρωτεύουσα αὐτῆς Μελετινή. Ἡ χώρα αὕτη ὑπῆρξε θέατρον αἰματηρῶν πολέμων μεταξύ Ρωμαίων καὶ Πάρθων, καὶ πάντοτε ὑπέστη τὴν τύχην τῆς Μεγάλης Ἀρμενίας.

Γ. Η.

ΣΥΝΤΑΓΗ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΡΡΟΗΣ.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας Φρεδερίκου τοῦ Β' ὑπῆρχεν ἐν τῷ βασιλικῷ θεάτρῳ τῆς Πρωσίας διάσημος τις ἀοιδὸς ἣτις διασκεδάζε τὰς ἰδιοτροπίας τῆς ἀρνούμενης ν' ἀνέλθῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ὅτε μὲν οὖν τι ὑπέφερεν ἀπὸ τὰ νεῦρα τῆς, ὅτε δὲ ἀπὸ καταρροῆς. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐμυθίζε τὰς παραστάσεις. Ἐσπέραν τινὰ ἐνῷ ὁ βασιλεὺς ἦτο εἰς τὸ θεωρεῖόν του ἀνέρχεται τὸ προσκλήθον καὶ παρουσιάζεται ὁ διευθυντὴς τοῦ θεάτρου.

«Κυρίαί καὶ Κύριοι, λέγει, ἡ διευθυνσις μετὰ λύπης ἀναγγέλλει ὅτι ἡ πρώτη ὑφίφωνος ἔχει καταρροήν. Ἔνεκα δὲ τούτου ἡ ἀγγελθεῖσα παράστασις δὲν θὰ λάβῃ χώραν. . .»

Μετὰ τὰς λέξεις ταύτας ὁ βασιλεὺς ἀπευθύνεται πρὸς τὸν ὑπασπιστὴν του, τῷ δίδει διαταγὴν τινα, ἔπειτα στρέφων πρὸς τοὺς μουσικοὺς τοῖς κάμνει σημεῖον νὰ μείνωσιν εἰς τὰς θέσεις των.

Τί πρόκειται νὰ συμβῇ; . . . Ἐν τέταρτον τῆς ὥρας παρέρχεται τὸ κοινὸν ἀνυπόμονον περιμένει. Μετ' οὗ πολὺ ἀνέρχεται τὸ προσκλήνιον ὁ διευθυντὴς ἐκ νέου παρουσιάζεται.

«Κυρίαί καὶ Κύριοι, μετὰ χαρᾶς ἀγγέλω ὅτι ἡ ὑγεία τῆς πρώτης ὑφίφωνος ἀπεκατέστη ἐκ συμπτώσεως καὶ ὅτι θὰ λάβῃ τὴν τιμὴν νὰ ἀναβῇ ἐπὶ τῆς σκηνῆς».

μετὰ τῆς Ρωσσίας καὶ μετὰ τῶν μεθορίων τῆς Περσίας. Ὅρος περίφημον ἔνεκα τῶν περὶ αὐτοῦ ἀρχαίων παραδόσεων, αἵτινες ἀναφέρουσιν ὅτι ἐπ' αὐτοῦ ἐθεάθη ἡ κιβωτὸς τοῦ Νῶε.

Καὶ ὧντως ἡ ἀοιδὸς εἰσῆλθεν. Ἦτο ὠχροτάτη ἀλλ' οὐδέποτε ἐμελῖσε καλλίτερον· ὁ βασιλεὺς τὴν ἐθεράπευσεν αὐθαρσεί καὶ δίδω μάλιστα τὴν συνταγὴν πρὸς γῆρσιν τῶν ἐνταῦθα διευθυντῶν τῶν θεάτρων μας.

Ἡ ἀοιδὸς, ἥς τὸν ὄνομα μὲν διαφεύγει τῆς μνήμης, ἐκάθητο ἡσύχως παρὰ τὴν ἐστίαν οὐδ' ὧς ἐκ καταρροῆς πάγχουσα, χαίρουσα ἀπεναντίας διὰ τὴν στενοχωρίαν τοῦ διευθυντοῦ τοῦ θεάτρου, ὅποτε ἡ θύρα ἀνοίγει μετὰ θορύβου, καὶ εἰς ἀξιωματικὸς συνωδευόμενος ὑπὸ τεσσάρων ἱππίων εἰσέρχεται.

«Δεσποινίς, τῇ λέγει, ὁ βασιλεὺς καὶ κύριός μου μ' ἐπεφόρτισε νὰ ζητήσω εἰδήσεις περὶ τῆς προσφιλοῦς αὐτῷ ὑγείας σας.—Ἐγὼ ἔνα φοβερόν κατάρρου. . .—Ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης τὸ γνωρίζει, μ' ἐπεφόρτισε δὲ νὰ σᾶς μεταφέρω εἰς τὸ στρατιωτικὸν νοσοκομεῖον ὅπου ἐντός ὀλίγων ἡμερῶν θέλετε ἀνακτήσῃ πλήρη ὑγίαν.»

Ἡ ἀοιδὸς ὠχρίασεν:

«Ἀστειεύεσθε! ἐφέλλισεν.—Ἀξιωματικοὶ τοῦ βασιλέως οὐδέποτε ἀστειεύεται! Διαδοθέντος σημείου οἱ τέσσαρες ἱππεῖς προχωροῦσιν ἀρπάζουσιν τὴν ἀοιδὴν, τὴν φέρουσιν εἰς τὴν ἄμαξαν ἣτις περιέμενεν εἰς τὴν θύραν οἱ ἱππεῖς ἀναβαίνουν τοὺς ἵππους των καὶ: «Εἰς τὸ Νοσοκομεῖον!» λέγει ὁ ἀξιωματικὸς πρὸς τὸν ἡνίοχον. . .

Ἡ ἄμαξ κινεῖται.

«Περιμένετε, λέγει ἡ ἀοιδὸς αἰσθάνομαι ὅτι εἶμαι καλλίτερα. . .—Ὁ βασιλεὺς ἐπιθυμεῖ, δεσποινίς, νὰ γίνεταί ἐντελὴς καλὰ καὶ ν' ἀναβῇ ἀπόψε ἐπὶ τῆς σκηνῆς.—Θὰ δοκιμάσω, ἐφέλλισεν ἡ αἰγμάλωτος.—Ὅπισω εἰς τὸ θέατρον!» διατάσσει ὁ ἀξιωματικὸς τὸν ἡνίοχον.

Ἡ ἀοιδὸς ἐνδύεται σπεύδουσα, ἔπειτα καθ' ἡν στιγμὴν ἀνέρχεται ἐπὶ τῆς σκηνῆς λέγει εἰς τὸν δεσμοφύλακά της:

«Κύριε, ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς τὸ ἀπαιτεῖ θὰ μὲλφω, ἀλλ' ὁ θεὸς ἡξίωρε πῶς!—Θὰ μὲλφῃτε ὡς διάσημος ἀοιδός.—Θὰ μὲλφῶ ὡς ἀοιδὸς πάγχουσα ἐκ καταρροῆς.—Δὲν τὸ πιστεύω—Καὶ διατί;—Διότι θὰ τοποθετήσω ἀντ' ἑνα στρατιωτὴν εἰς ἕκαστον παρασκήνιον καὶ εἰς τὸ πρῶτον σφάλμα σας οἱ στρατιῶται θὰ σᾶς συλλάβωσι καὶ θὰ σᾶς ὁδηγήσωσιν ἐκεῖ κατ' οὐδὲν τὸ Νοσοκομεῖον.

Περὶ τῆς καταρροῆς οὐδὲ λόγος πλέον ἰγένετο, καὶ ἡ ἀοιδὸς ἐθαυμάσθη.